

II

DOKUMENTI NEMACKIH I ITALIJANSKIH OKUPATOKA

BR. 126

IZVEŠTAJ BORBENE GRUPE „PIHLF.R" 139. REZERVNOG
BRDSKOG LOVAČKOG PUKA OD 1. MARTA 1944. O AKCI-
JI PROTIV NARODNOOSLOBODILACKE VOJSKE U PRE-
DELU CERKNICA — DOLENJA VAS¹

.. . četa 139. rez. brd. lovač. puka

K-dno mesto, 1. 3. 44.

*Borbeni izveštaj borbene grupe Pihler" o
akciji protiv Dolenje Vasi — Cerknice.*

1.) O neprijatelju se saznalo da je noću 27/28. 2. 44. opko-
lio Rakek i na tome je zasnovana pretpostavka da se još za-
država u predelu Cerknice — Dolenja Vas.

2.) Borbena grupa „Pihler" je imala zadatak da se kreće
preko Ravberkomande — Škocjana — Škocjanske jame i da,
kad stigne u prostor Zelše — Dolenja Vas — Cerknica, izvidi
da li su i koliko jake neprijateljske snage posele ova mesta.

3.) *Jačina borbene grupe:* 6 četa 3/18/174
mešovita 9. četa sastavljena iz
delova 8, 9. i 10. čete i štab batalj. _____ 1/31/118
Ukupna jačina borb. grupe. 4/49/292
Naoružanje: na četvu po 1 mitraljesko odeljenje.

Komandant: kapetan Pihler.

4.) *Izvršenje zadatka:* Borbena grupa je u 03,00 časa kre-
nula preko Ravberkomande — Škocjana — Škocjanskih jama
i 1 km istoč. od Škocjanskih jama izvršena je podela.

¹ Original (pisaji na mašini) u Arhivu V.I.I., reg. br. 17/4, k. 15.

6. četa pod komandom p. por. Hajncea nastupala je odavde kroz šumu sa sev. strane Nadliseka, obilazeći sa desne strane Dolenju Vas, pa preko Sinje Gorice do istočne ivice Cerknice. Jedan vod je imao zadatak da osigurava desni bok i da posedne mesto Dl. Jezero.

9. četa pod komandom p. por. Hazenhitela od tačke g'de je izvršena podela na kolone nastupala je preko k. 585 — k. 584 k. 606 — k. 553 — k. 579. Obe čete su imale zadatak da se sa stanu na sev. — ist. ivici Cerknice i tako da zatvore obruč oko oba ova mesta.

K-dant borb. grupe se nalazio kod 9. čete.

Delovi 9. čete su baš stigli na k. 579 i na zap. ivicu Cerknice kad su čuli puščanu i puškomitraljesku vatru sa ist. ivice Cerknice. Kao što se kasnije ustanovilo, na ist. ivici mesta kod jedne grupe kuća 5 bandita su umakli iz mesta i nagli u bekstvo u pravcu vrha Gradišče. Ovde je, kažu, jedan bandit poginuo, ali ipak nije mogao da bude pronađen u gustom šipražju. Pošto je bio izvršen zadatak izviđanja mesta Dolenja Vas — Cerknica i utvrđivanja jačine neprijatelja u njima, k-dant borb. grupe je odlučio, iako mu ovo nije bio zadatak, da jednom četom izvrši izviđanje Begunja, te je p.por. Hajnceu dao zadatak da 6. četom nastupa duž padine, odnosno duž puta u pravcu Grahova.

Sada je situacija bila sledeća: 9 četa je svojom glavinom već bila prikupljena na zap. ivici Cerknice i k. 579 i odatle je mogla odmah da izvrši svoj zadatak.

6. četa je tek delovima izbila na vis sev. od Sinje Gorice, dok su drugi delovi još kretali ka jug.-ist. izlazu mesta Dolenja Vas, a lovački vod se nalazio u Dl. Jezeru. Iznenada je na desnom krilu 6. čete nastala kratka paljba — ustanovljeno je da je vođa jedne grupe lovaca-zastavnik Koproovski naišao na neprijatelj, jedinicu jačine 30—40 ljudi. P.por. Hajnce je pošao ka ovoj grupi. Neprijatelj se povukao; lovac-zastavnik Koproovski je bio ranjen. Neprijatelj se povukao duž juž. padine Gradišča u pravcu Slivnice.

P.por. Hajnce je odlučio, mada je u to vreme imao pri ruci samo delove voda, da odmah preduzme gonjenje neprijatelja preko šumovitog zemljišta. Neprijatelj je vešto odstupao stalno juž. padinom visa kod Slivnice do crkvice Sv. Miklavž (k. 895). U toku ovog gonjenja preko besputnog zemljišta, koje je trajalo preko 5 časova, ova neprijateljska grupa je potpuno razbijena. Oko 13.30 čas. 1. i 2. vod 6. čete (ostale, svojevremeno odvojene, grupe i mitraljeska grupa su u međuvremenu pristigle) nalazili su se na opštoj liniji k. 629 — k. 895

(crkvice Sv. Miklavž), kad je sa visa u pravcu k. 798 otvorena mitraljeska vatra.

Pošto usled zamora dvaju angažovanih vodova i postignutog razbijanja neprij. grupa na juž. obronku Slivnice dalje nadiranje nije izgledalo svrsishodno, naredio sam k-diru čete da se vrati u Cerknicu.

- 5.) *Gubici*: Sopstveni: ranjeno 2
Neprijateljski: poginulo 4 — sigurno
utvrđeno
Osmatranjem potpuno sigurno
ustanovljeno da 5 bandita treba smatrati mrtvim.

Takođe je osmotreno povlačenje većeg broja ranjenika.

Zarobljeno: 1 čovek.

- 6.) *Plen*: 2 ital. puške i jedno mitraljesko postolje —
koje je uništeno.
4 sanduka mitraljeske municije — uništeno.

Mali broj oružja se objašnjava time što su banditi poginulima oduzimali oružje.

7. *Iskustva*: U rancu poneti samo ono što je neophodno potrebno da bi u iste moglo stati što više municije.

Od teškog naoružanja bezuslovno je potreban i srednji minobacač.

Izvanredno mnogo je padao u oči nedostatak veze. Pri svakom većem poduhvatu bezuslovno je potreban 1 lekar.

Raspoloženje sopstvenih trupa: uprkos naporima, vrlo dobro. Svuda se videla radost što se najzad došlo u dodir sa neprijateljem.

Raspoloženje stanovništva: uzdržljivo i nepoverljivo.

Snabdevanje stanovništva u ovim oblastima je sasvim loše.

Moral neprijatelja: krajnje obazrivo držanje u borbi, izvanredno obezbeđenje i veza.

Pihler

IZVOD IZ IZVEŠTAJA 1. REZERVNOG BRDSKOG BATALJONA „HAJNE“ 139. PI KA 188. REZERVNE BRDSKE DIVIZIJE O AKCIJI PROTIV JEDINICA NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE U CERKNOM¹

*Izvod iz borbenog izveštaja
rez. brd. batalj. „Hajne“ o akciji protiv
Cerknog 29. 2. 1944.2*

O neprijatelju se saznalo da se u jačini² od 200—300 ljudi utvrdio na Bevkovom vrhu, k. 1050, sev.-ist. od Otaleža. Piema verodostojnim iskazima stanovnika, banditi u Cerknu dobili su pojačanje iz Gorenjske, da bi se pripremili za već odavno planirani napad na Idriju.

Štab bataljona je doneo odluku da 28. 2. preduzme iznenadni prodor ka Cerknom, i to sa 1. i 2. četom.

Jačina angažovanih delova:

1. četa: 2: 7: 131 -k-dir p.por. Smirmaul
2. četa: 1 : 17 : 125 -k-dir p.por. Paternioner
Stab: 2: 2: 10 -k-dant poruč. Krojs
ŠvegaT" 5T36 : 266

Naoružanje:

22 puškomitraljeza
4 mitraljeza
5 lakih minobacača
2 srednja minobacača
9 tromblonskih pušaka

Komandant poduhvata: poruč. Krojs

Obe čete su 29. 2. 44. u 3.30 čas krenule iz Idrije i bez dodira sa neprijateljem dostigle polazne položaje kod k. 873 (NZ 2c) i Otaleža (MZ 3/NZ 1).

Udarne odeljenja koja su od polaznih položaja nastupala odvojeno, u svome nastupanju zauzela su k. 1047 (NY 5d), naselje Kladije (NY 5c), dalje k. 870 (NY 8b), k. 957 (NY 7d); juriši koje je neprijatelj vršio uz poklike „hura“ na našu zaprečnu liniju, odbijeni su koncentričnom vatrom; drugo udarno

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu V. I. I., reg. br. 18/4, k. 15.

² Vidi dok. br. 31.

odeljenje na 300 m sev.-ist. od Lazeča (NY 9 d > došlo je u dodir sa neprijateljem i nateralo ga u bekstvo.

Pod dejstvom koncentrične vatre mitraljeza i srednjih minobacača neprijatelj je napustio svoje besprekorno utvrđene položaje na k. 953 (NY 7b).

Napad na samo Cerčno je izvršen sa 3 udarne grupe: jednoj grupi je pošlo za rukom da, uprkos žestokoj neprijateljskoj vatri iz pravca k. 974 (NY 2c) i visova više Čeplesa — Planine, zauzme Cerčno, boreći se u samom mestu prsa u prsa sa neprijateljem koji se žilavo branio. Isto tako je Čeplez zauzet na juriš izvanredno energičnim držanjem jednog narednika. Odatle je osmotren jedan dotada neprimеćen neprijateljski položaj sa višg minobacača, koji su učukani koncentričnom vatrom.

Napad na sam položaj na visovima (odstojanje 800 m, visinska razlika 150 m) nije bio moguć, pošto se neprijatelj na odlično utvrđenom dominantnom položaju tako pripremio za odbranu da se napad uzbrdo preko brisanog prostora nije mogao da izvede.

Druga grupa je uspela da posle učukivanja više neprijateljskih mitraljeza i puškomitraljeza, preko k. 724 (NY 4c) i duž potoka prodre do ivice Cerčna. Isti ovi delovi su, kao prvi, jurišem zauzeli Cerčno, koje je neprijatelj još žilavo branio; ovo zauzimanje je potpomagala grupa koja je išla od k. 953, preko udolice desno od Velikog vrha. i doprla do na 600 m ispred Cerčna. Ova grupa je kasnije otvorila vatru na bandite koji su vršili pritisak na onostranu ivicu mesta.

3 čete, koje je neprijatelj doveo iz prostora Zakriž — Trebenče, takođe su obasute vatrom, pa su pobile na svoj polazni položaj.

Na kraju su banditi otvorili žestoku minobacačku i mitraljesku vatru na Cerčno. Pošlo je za rukom da se i poslednji ostaci neprijatelja izbace iz južnog dela mesta.

Grupe su zapalile više kuća; u jednoj od njih mora da je bilo skladište municije (dugotrajne detonacije ručnih bombi, mitraljeske i puščane municije), u drugoj je nađeno mitraljesko gnezdo i jedan automatičar.

Poslednji otpor neprijatelja u severnom delu mesta je slomljen u 18.30 čas. posle 6-časovne borbe. Cerčno je bilo čvrsto u našim rukama.

U međuvremenu su banditi poseli okolne visove i do 19,15 časova tukli vatrom varoš.

Neprijatelj je u odbrani Cerčna upotrebio oko 16 mitraljeza, najmanje 16—20 puškomitraljeza i 8—10 srednjih minobacača. Iz srednjih minobacača je većim delom gađano najtežim minama.

Obe čete su u 20,00 čas., po mraku, krenule natrag. Napuštanje Cerknog izvedeno je neopaženo od neprijatelja. Tek posle otprilike 45 minuta neprijatelj je pokušao da vatrom minobacača ometa naš povratak.

Obe čete su 1. 3. 44. u 6.30 čas., bez dodira sa neprijateljem, stigle u Idriju.

Gubici:

Sopstveni: poginulo 4
teško ranjeno 6
lako ranjeno 8

Neprijateljski: Utvrđeno 195 poginulih, ali gubici su verovatno znatno veći.

Plen: Uništeno 2 mitraljeza, spaljeno oko 50 punih rančeva, pošto su bili vašljivi.

Uništen eksplozijom 1 sanduk ital. ručnih bombi; u jednom šumskom klancu istoč. od Cerknog bačeno u vodu 12 sanduka ital. puščane municije.
3 tovarna grla.

Iskustva:

Izgleda da se banditi u poslednje vreme služe ruskim pravilima za izvođenje obuke ili imaju instruktora, jer se njihov način borbe u poslednje vreme veoma poboljšao. Nasuprot dosada mahom neplanskoj pucnjavi, ovoga puta se moglo zapaziti čvrsto i taktički vešto rukovođenje odbranom. Način izrade objekata poljske fortifikacije je izrazito ruski.

Da bi se banditi u Cerknom i njegovoj okolini potpuno uništili, potrebno bi bilo angažovati veću jedinicu.

Za puške i mitraljeze banditi u velikoj meri upotrebljavaju *eksplozivnu municiju* (ital.) sličnu našoj B-municiji. Takođe je utvrđena i upotreba dum-dum municije.

Za tačnost

³

Kapetan I c

IZVEŠTAJ ŠTABA 611. LANDESSICEN BATALJONA OD 1. MARTA 1944. ŠTABU 18. LANDESSICEN PUKA O BORBAMA PROTIV 14. DIVIZIJE NOVJ PRILIKOM NJENOG DOLASKA U ŠTAJERSKU¹

611. landesšicen-bataljon
Br. 419/44

Krško, 1. 3. 1944.
Telefon: Krško 7

18. landesšicen — puku

Celje.

Sadržaj: borbeni izveštaj bataljona za vreme od 7. 2. 1944. do 26. 2. 44.

Veze: telefonsko saopštenje puka od 28. 2. 1944.

Na osnovu telefonskog saopštenja puka od 7. 2. 1944. u 0.30 časova, da su jače banditske grupe prešle hrvatsku granicu kod Prelaska, da su organi granične carinske zaštite od 6. 2. 1944. u 21.45 časova u dodiru sa neprijateljem kod Buča, kao i da je stupila u dejstvo 1. četa 649. bataljona s. i. od Kozja, u bataljonu je data uzbuna i stavljene su na raspolaganje sledeće snage za akciju:

1. četa 611. batalj. jednu grupu za akciju jačine 5/36.
2. četa 611. batalj. jednu grupu za akciju jačine 1/4/32,
4. četa 611. batalj. jednu grupu za akciju jačine 1/3/18.

1/611. i 2/611. krenule su 7. 2. 1944. u 3.15 časova iz Sevnice, preko Brežica ka Kozju, pod komandom poručnika Jekela iz 2. čete 611. batalj. Stigli su u 6.00 časova.

Obe grupe iz 4. čete 611. batalj. (1/3/18), kao i jedna grupa (1/9) iz 2. čete 611. batalj. osigurali su vazduhoplovnu bazu u Cerklju. 4. i 2. četa 611. batalj. i četiri grupe iz 3. čete 649. bataljona krenule su iz Brežica ka Pilštanju 7. 2. 1944. oko 21.00 časa, pod komandom poručnika Sejfarta iz 4. čete 611. batalj. Stigli su oko 24.00 časa.

Po dolasku borbene grupe poručnika Jekela u Kozje, ovaj se javio kapetanu Hofmanu iz 1. čete 649. batalj. i dobio sledeći zadatak:

Situacija: 6. 2. 1944. po podne, banditi koji su prodrli preko granice otvorili su vatru na jedan putnički automobil granične carinske zaštite. Pošto je carina zatražila pomoć, upućena je na

¹ Kopija originala (pisana na mašini) sa skicama u Arhivu IZDG SRS, f. 205/11.

put Kozje — Buče jedna jača grupa za akciju iz 1. čete 649. bataljona. Na tu grupu, izvršen je jak vatreni prepad, te je imala krvavih gubitaka. Kada je četa stigla, još se nije znalo gde se nalaze ostaci ove grupe. Prema nepotpunim konstatacijama izgleda da je ovde u pitanju vrlo jaka banditska grupa, koja je dobro naoružana i raspolaže sa nekoliko stotina tovarnih grla.

Zadatak: borbena grupa poručnika Jekela prebaciće se kamionima do Pilštanja, odatle nastupa u istočnom pravcu prema Bučama, da bi se utvrdilo u kom su pravcu otišli banditi i da bi se oslobodila grupa za akciju iz 1/649. koja je verovatno opkoljena. Posle toga grupa će se vratiti u Kozje.

Polazak za Pilštanj oko 7.00 časova. Odatle, pošto je prtljag ostavljen na kamionima, nastupanje je vršeno širokim frontom desno i levo od puta Pilštanj — Klake — Buče. Pretraživani su svi salaši. Po tragovima na zemljištu i prema izjavama meštana u Klakama utvrđeno je da je neprijatelj, dolazeći iz Buča između 4 i 5 časova, skrenuo kod Klaka prema severu i otišao u nepoznatom pravcu. Četa je stigla u Buče bez dodira sa neprijateljem i pošto je telefonom podnela izveštaj o situaciji kapetan Hofmanu, vratila se u Kozje, gde je stigla u 11.30 časova. Na putu prihvaćena je grupa za akciju iz 1. čete 649. bataljona. koja je u to vreme sahranjivala poginule i zbrinjavala ranjenike. Posle procene situacije sa kapetanom Kalmbahom, zamenikom komandanta 649. bataljona, četa je dobila zadatak da se ponovo kamionima prebaci u Pilštanj (karta 5555), pa da odatle iz doline Bistričkog potoka (zapadno od Pilštanja) krene širokim frontom ka severu i da posedne greben između raspeća, s.z. od k. 565 (oko 3,7 km sev. od crkve u Pilštanju), i k. 559. oko 3 km zapadno odatle, i isti organizuje kao zaprečni položaj. Pokret je izvršen oko 12.30 časova. U Pilštanju je naređeno da kamioni produže ka Lesičnu (zapadno od Pilštanja). Tu je kapetan Kalmbah izdao naređenje Ofw. Gasmanu, koji je bio prvi stigao, da krene dolinom potoka Lesično ka s. Gubno i da utvrdi da li neprijatelj drži i crkvu Sv. Primoža (izjava jednog civila). Poručnik Jakel sa ostatkom čete primio je u Lesičnu naređenje kojim se menja prvobitni zadatak — da i on krene i da izvrši napad na crkvu Sv. Primoža. Prema naređenju prtljag je ostavljen pod stražom u Lesičnu i u toku cele akcije nije mogao da se doturi jedinici, što se veoma nepovoljno odrazilo.

Tok borbe: (vidi skicu na karti):

Gasmanovo odeljenje bilo je već izmaklo oko 600 m. Na jednoj okuci puta, otprilike kod slova „h“ od Lesitschno (potoka), u 13.20 časova otvorena je vatra na odeljenje sa visova s leve stra-

ne. Kada se začula buka koju je proizvela borba, poručnik Jekel hitno je doveo ostatak borbene grupe i uspeo se do polovine padine Osojnika (k. 452). Gasmanovo odeljenje bilo je u početku prikovano neprijateljskom vatrom u dolini potoka. Bile je teško otvoriti vatru. U cilju rasterećenja poručnik Jekel povukao je dve grupe, među kojima grupu iz 1. čete 611. bataljona, na ivicu šume ove padine i u 13.50 časova otvorio je vatru na suprotni greben, koji je bio čvrsto posednut. Neprijatelj je dejstvovao puškomitraljezima, automatima, minobacačima i puškama. Naročito puškomitraljezima iz kuće na prednjem visu i iz jedne kuće koja se nalazila na grebenu što je, protezajući se popreko, zatvarao prema zapadu duboki zemljišni usek. U isto vreme poručnik Jekel naređuje da grupa Berla i Hosale (2/611) krenu levo uz veoma strmu padinu i da, nastupajući na visu, napadnu greben obuhvatajući ga sleva. Ovim postupkom Gasman je dobio oduška, te ga je poručnik Jekel mogao angažovati da se usigne na istureni greben s desne strane, što mu je i uspelo. Sada je vatrena podrška prenet na levo, te su grupe Berla i Hosale mogle da prodru do kuće na poprečnom grebenu. Time je u naše ruke pao prvi greben. Sa levog krila, i pored snažnog protivdejstva, nadirao je poručnik Jekel sa Berlovom grupom ka severu do kuće severno od slova „s“ od St. Primus, odakle se dominiralo zemljištem sve do crkve. Nedostajanje teškog pešadi. naoružanja prouzrokovalo je veliki utrošak municije kod- puškomitraljeza i pušaka. Oskudica u municiji, koja se sada ispoljila, i protivnapad sleva, koji je jednovremeno izvršen nadmoćnijim snagama, doprineli su da Berlova grupa nije postigla željeni cilj. Sada je stupila u dejstvo sa desnog krila preko šumskog zemljišta u pravcu crkve i grupa Lutha (1/611). Ona je prodirala kroz šumu bez većeg otpora neprijatelja. Padom mraka obe grupe su povučene na borbene položaje.

U toku noći izvršen je dotur municije, koja je bila hitno potrebna. U svanuće stigao je poručnik Sejfart iz 4. čete 611. batalj. sa jednom mešovitom borbenom grupom bataljona kao pojačanjem, kako bi se 8. 2. 1944. moglo dalje nastupati. Sopstveni gubici:

Oficir Bot	iz 1. čete 611. bat.
kaplar Hotenrot	iz 1. čete 611. bat.
vojniki Vondres	iz 1. čete 611. bat.
—..— Rether	iz 1. čete 611. bat.
—..— Grim	iz 1. čete 611. bat.
—..— Velner	iz 1. čete 611. bat.

(usled pada prelomio zglobov na levoj ruci).

Neprijateljski gubici: nisu potpuno utvrđeni, jer su poginuli odmah zakopani a grobovi su bili maskirani. Prema izjavama civila iz okolnih kuća samo na previjalište u crkvi Sv. Primoža bilo je upućeno 28 bandita. 8. 2. 1944. izjutra poručnik Jekel dobio je naređenje da svim snagama produži nastupanje pored crkve Sv. Primoža ka k. 552 (crkva Sv. Ane, sev. od Prevorja).

Angažovani su: desno Gasmanov vod iz 1. čete 611. batalj.;
u sredini Valterov vod iz 2. čete 611. batalj.,
levo borbena grupa Sejfart.

Nastupanje koje je počelo u 6.15 časova proteklo je bez dodira sa neprijateljem. Dostignuta je Sv. Ana. Tu je Jekelova borbena grupa, kao levokrilna grupa borbene grupe kapetana Kalmbaha, dobila zadatak da krene u pravcu juga i istočno od Dobja pored crkve Sv. Andraža izbije na put Pilštanj — Planina — Podlog. Polazak u 15.00 časova. Oko 16.00 časova počela je jaka vejavica. koja je smanjila vidljivost, te se oznake na putevima uopšte nisu mogle videti. Posle napornog marša preko jako ispresecanog zemljišta borbena grupa dostigla je u 19.00 časova put kod Šentvida bez dodira sa neprijateljem. Dat je kratak odmor u jednoj štali na izlazu iz mesta Šentvid. Grupe koje su maršovale desno imale su kod Loka, s.i. od Planine dodir sa neprijateljem. koji je uzmicao ka zapadu. Pošto su stigli u Šentvid, borbene grupe Jekela i Sejfarta primile su naređenje da u 22,30 časova krenu putem u pravcu Pilštanja i da obrazuju dva uporišta: Sejfartova borbena grupa kod Podloga, a Jekelova borbena grupa između k. 564 i Lozene² (oko 2 $\sqrt{2}$ km ist. od Šentvida) da bi se neprijatelju sprečio prelazak preko drumu. Jekelova borbena grupa bila je u prethodnici. Prvi dodir sa neprijateljem bio je na prvoj oštroj krivini s.z. od slova „L” u reči Lozene. Neprijatelj, koji se nalazio na polovini visa južno od puta. ućutkan je čim je vatra otvorena. U toku daljeg nastupanja duž puta trebalo je savladati 6 drumskih prepreka. Jekelova borbena grupa i dalje je bila u prethodnici. Na krivini j.i. od slova „P” u reči Podlog otvorena je na borbenu grupu vrlo jaka vatra s visa desno, na koju je odmah odgovoreno. Međutim ubrzo posle toga tri isturena mitraljeza prestala su da dejstvuju. pošto je municija izdata prošle noći bila neispravna, te su se meci zaglavljivali u cevima. Opravke, koje su odmah preduzete, bile su uzaludne, te je prethodnica povučena iza prepreke koje su upravo bile pređene.

O prvom dodiru sa neprijateljem odmah je poslat izveštaj u Šentvid. Kurir se vratio sa naređenjem da se obe borbene gru-

² Na karti 1 : 100.000 nije pronađeno.

pe usled izmenjene situacije vrata u Šentvid. Povratak u Šentvid u ranije prostorije usledio je 9. 2. 1944. u 2.30 časova. Tu su ostale do ujutru. U 7.00 časova krenula je Kalmbahova borbena grupa ka severu preko Lipe — k. 733, Sv. Križ — Planinska Vas — Loke, a odatle opet ka jugu preko Karloca — Griča — Planine, sa zadatkom da utvrdi da li su ta mesta slobodna, što je i učinjeno. Dolazak u Planinu posle 14.00 časova bez dodira sa neprijateljem. U Planini grupa je kao rezerva prenoćila u privremenim smeštajnim prostorijama.

Jake neprijateljske snage posele su predeo oko Bohora, južno od Planine. Poterni vod 18. puka i borbene grupe 922. bataljona sukobili su se 9. 2. 1944. po podne sa ovim neprijateljem i imali znatne gubitke. Na bojištu ostavljena su nepokopana 4 mrtva vojnika. Kalmbahova borbena grupa dobila je zadatak da u 6.15 časova krene iz Planine i da se kod Žage, oko 3 km j. od Planine, na Sevničkom putu sjedini sa Brenerovom borbenom grupom (922) i poternim vodom 18. [puka] i da, krećući se marševskim pravcem od prethodnog dana, preko k. 625 i k. 721 (gde je vođena borba), dostigne greben Bohora, da sa tog grebena nadire preko Debelog Vrha i Oslice u istočnom pravcu ka Kozju, da pokopa poginule, da pronađe i uništi neprijatelja.

Do dodira sa neprijateljem došlo je na istom mestu gde i prethodnog dana. Posle žestoke borbe u kojoj su uglavnom deistvovali Brenerova borbena grupa i poterni vod. neprijatelj je morao da napusti položaje na visu kod k. 761. Poginuli od prethodnog dana, među kojima i komandir poternog voda poručnik Ričel i vojnik Bajer iz 4. čete 611. batalj., sahranjeni su; bili su potpuno svučeni. Dostignut je planinski greben. Sada su se na čelu kretale Sejfartova i Jekelova borbena grupa. Oko 1 km istočno od raskrsnice puteva prema k. 925 i k. 829 čelna grupa ponovo se sukobila sa neprijateljem, koji je masovno koristio svoje minobacače. Obe borbene grupe stupile su u dejstvo desno i levo od grebena, krvavo odbijajući četiri uzastopna protivnapada. Predveče je nastala strahovita hladnoća i snežna vejavica, sprečavajući vidljivost obema stranama. Noć, koja je nastupila, iziskivala je od svakog pojedinca najveće napore.

Za 11. 2. 1944. bila je predviđena smena od strane borbene grupe kapetana Maunca, ali do smene nije došlo te je borbena grupa ostala još jedan dan i jednu noć na položaju, uređenom za kružnu odbranu. Jedna jača izviđačka patrola nije mogla dostići svoj cilj usled predubokog snega. Zdravstveno stanje usled teških atmosferskih prilika primetno je bilo u opadanju. Usled nedovoljne odeće došlo je do prvih smrzanja.

Pošto nije došlo do sastanka sa Litihovom borbenom grupom, koja je nastupala sa severa na Osliču, 12. 2. izjutra stiglo je naređenje za povratak u Planinu, gde je borbeno grupa stigla oko podne, posle napornog marša, i ušla u stare privremene smeštajne prostorije. Da bi se uspostavila veza sa komandnim mestom, odvezli su se u Sevnicu kapetan Knlmbah i poručnik Jekel i tamo se javili gospodinu pukovniku Treku. Posle upoznavanja sa situacijom, prema kojoj su bile u toku borbe većih razmera u prostoru Sv. Lenart³ i Sv. Miklavž (j.i. od Laškog), [naređen je] povratak u Planinu. Od sada borbeno grupa je pripadala borbenoj grupi kapetana Adamusa. Usled bolesti brojno stanje Jekelove borbene grupe spalo je na 1/6/23.

13. 2. if 11.00 časova primila je borbeno grupa naređenje da posedne zaprečni položaj od Podgorja (oko 1.3 km j.i. od Male Lise. k. 938) do k. 286 na Sevnickom putu (zap. od Vražjeg mli- na, vidi mesto gde se dodiruju sekcije 5554 i 5555). Jedna grupa da bude u Podgorju, druga kod crkve, k. 535, a treća kod mosta ist. od k. 286. Vezu održavati: desno sa potporuč. Hartungom na grebenu, a levo sa grupom majora Vinklera na Sevnickom putu.

Zadatak: sprečavanje prodora banditskih grupa sa zapada prema istoku. Kamion koji je bio obećan za transportovanje nije stigao na raspolaganje, te je grupa u 11.30 časova krenula peške. Na putu ka Sevnici borbeno grupa je sreća jednog kurira u automobilu sa naređenjem da se vrati u Planinu. Tamo je u 12.50 časova primljeno novo naređenje da se posedne zaprečni položaj na putu s.z. od Planine od raskrsnice puteva Leskovšek⁴ — Dešno — Podpeč. Veza desno sa grupom Kalmbaha, a levo sa grupom šturmbanfirera Vulfa. Pokret u 13.15 časova.

Obrazovana su tri uporišta na navedenim tačkama, koje su bile povezane pomoću patrola. Ovo su bila velika opterećenja za slabe snage. Nije dolazilo do dodira sa neprijateljem. 14. 2. a 15.30 časova primljeno je naređenje da grupa krene u Št. Jurij⁵. Stigla je u 20.30 časova. Smeštaj u osnovnoj školi.

15. 2. u 2.30 časova pokret za Ponikvu (na desnoj ivici sekcije 5455, južno od Slovenskih Konjica). Dolazak u 6.15 časova. Tamo je na severnom izlazu iz mesta borbeno grupa posela položaj, koji je bio deo zaprečnog položaja u luku Vitanje — Slovenske Konjice — Ponikva. U 14.30 časova naređen je pokret kamionima pravcem Št. Jurij — Celje — Vojnik — Frankolovo (desna ivica sekcije 5454), gde je grupa stigla u 19.00 časova. Posle kraćeg

³ Sada: Vrh na Laškim

⁴ Na karti 1 : 100.000 nije pronađeno.

⁵ Sada: Šentjur pri Celju

odmora u zamku u Frankolovu primljeno je naređenje za smenu jedne čete iz Mauncove grupe, koja treba sutradan da izvede napad na neprijatelja koji se nalazi na Stenici (južno od Vitanja).

Pokret 16. 2. u 0.15 časova. Poručniku Jekelu potčinjeni su preostali delovi 3. čete 649. bataljona i nastavni vod iz 649. bataljona. Smena je izvršena u 2.00 časa na uzvišici kod k. 509, s.z. od Frankolova. Međutim u toku noći neprijatelj je kod Socke na putu Vitanje — Vojnik probio zaprečni položaj u pravcu zapada, te je borbena grupa po podne opet povučena u Frankolovo. U 16.20 časova pokret kamionima ka Vitanju preko Vojnika. Dolazak u 17.10 časova. U Vitanju borbenoj grupi dat je odmor. U 11.00 časova pokret kamionima pravcem Nova Cerkev — Lemberk — Crna — V.H. Podvin. k. 362 (južno od St. Janža na Peči⁷), sa ciljem da se zatvori prostor Vitanje - Huda Luknja — (Št. Vid) — Velenje — Dobrna, na kome se ponovo pojavio neprijatelj. Preostali deo borbene grupe sada je pripao Kalmbahovoj grupi, koja je potčinjena borbenoj grupi majora Vinklera. Odsek ove grupe protezao se od Prelske (istočno od k. 362) — k. 562 — 700 m zap. od k. 362. Preostali deo borbene grupe dejstvovao je u centru kod V.H. Podvina. Veza levo sa četom kapetana Kaupera bataljon (922). Utvrđivanje položaja, da bi se u svakom slučaju sprečio proboj bandita.

Neprijatelj je zatečen na planinskom masivu Kozjak, te su mu naneti teški gubici. Ipak su banditi uspeli da se probiju 18. 2. u 4.00 časa izjutra, posle teških borbi kod Sv. Atarjete, južno od Sp. Doliča, s.z. od Vitanja.⁸ No uspelo je da se proboj ograniči i da se delovi koji su se probili ponovo odbace ka jugu, preko drumu. Zbog toga je u 11.05 časova ponovo prikupljena Kalmbahova grupa kod V.H. Podvina, gde se pripremila za transportovanje kamionima. U 14.10 časova stiglo je naređenje za prebacivanje u Vitanje, gde je Kalmbahovoj grupi dodeljen odsek od crkve Sv. Antona (s.z. od Vitanja) — Vitanje — mlin južno od Vitanja, na putu za Novu Cerkev. Jekelova borbena grupa nalazi se na južnom izlazu iz Vitanja. Posle podne došlo je do žestokih borbi na planini Kozjak, u 20.00 časova borbom je zauzet vis k. 1273 Basališče. Banditi su pobjegli u pravcu jugoistoka (Štravs — Brdce). Gonjenje je otpočelo 19. 2. u sva- nuće. Moralo se računati sa varkom i promenom pravca bekstva. Radi obezbeđenja produženo je desno krilo Kalmbahove grupe još malo udesno, prema Trebuhinji.

⁶ Sada: Strmec

⁷ Sada: Vinska Gora

⁸ O proboju delova 14. divizije na Pohorje vidi dok. br. 3 i 9 i knj. 11. dok. br. 141.

20. 2. banditi su uspeli da se probiju ka zapadu i da kod Pake pređu preko puta St. Vid — (Huda Luknja) — Velenje. — U 10.50 došlo je naređenje za pripremu marša. U 16.00 časova izvršen je pokret kamionima pravcem Nova Cerkev — Velenje — Šoštanj. Bobrena grupa majora Vinklera raspoređena je frontom ka istoku između Šoštanja (zamak Gutenbihel) i doline potoka Velunja (severno od Velikog Vrha) Na levom krilu je bila Kalmbahova četa, kod Morna (ist. od Spodnjeg Razbora). Kamioni su se kretali do udoline južno od Ravna. Dolazak u 18.00 časova. Odatle je marš nastavljen noću pešačkom stazom, preko teže prohodnog zemljišta, pravcem Hudobnik (s.z. od crkve Sv. Duh na području Ravna) — Kristan⁹; tu je ovdašnji vodič otkazao poslušnost, te je četa oko 22.00 časa zanočila na položaju za kružnu odbranu nedaleko od Lipovšeka (zap. od Kristana).

21. 2. u 6.00 časova izjutra nastavljen je marš preko Lipovšeka. a potom spuštanje u dolinu Velunje, odatle na istok do Morna, koje su mesto poslednji delovi Kalmbahove grupe dostigli u 11.00 časova.

Poručnik Jekel sa drugim vodom, kome je pripadala boroena grupa, i sa jednim odeljenjem teških mitraljeza uspeo se na severnu padinu i tu raspoređio vod radi zatvaranja pravca, sa frontom prema istoku. Upućena je izviđačka patrola za vezu sa Vermanšaftom kod Strgara. sev. do Morna. Veza je još tri puta uspostavljena u toku dana i noći. Nadalje je trebalo da se vrši izviđanje jednim jačim izviđačkim odeljenjem prema istoku, preko Huberšeka ka Strmecu. Poručnik Jekel nadirao je sa dva odeljenja svoje preostale borbene grupe i jednim odeljenjem iz 3. čete 649. bataljona i izbio do grupe kuća na ivici šume iznad Huberšeka. Tu je došao u dodir sa neprijateljem koji je držao Huberšek. Vatrom i uz podršku odeljenja teških mitraljeza, neprijatelj je bio prisiljen da napusti Huberšek; sa sigurnošću su osmotreni mnogobrojni ranjenici. Neprijatelj je izmicao ka severu na pošumljeni vis, odakle je pokušao da prodre prema zapadu. U 17.00 časova izvršio je napad na Vermanšaft kod Strgara. Na neprijatelja, koji je bio na pošumljenom visu, otvorena je artiljerijska i minobacačka vatra, ali su granate, a tako isto i puščana i mitraljeska vatra Vermanšafta, pogađali ovostranu padinu i ugrožavali isturena odeljenja. Bilo je nekoliko lakše ranjenih parčadima rasprsnutih granata. Pošto nisu pomogli ni svetleći signali, izviđačka patrola morala se vratiti na polazni položaj. Ovde su preduzete sve mere da bi se sprečio pokušaj proboja u toku noći. Noć je protekla u miru.

⁹ Na karti 1:100.000 Hudobnik i Kristan nisu pronađeni.

22. 2. izjutra ponovo su isturena izviđačka odeljenja u pravcu Strmeča i u dolinu Velunje i na samu k. 446. Svako se vratilo sa po jednim zarobljenikom. U 8.45 časova stiglo je naređenje za povratak pravcem Kristan — Hudobnik. — Kaplan¹⁰ i tu je trebalo uhvatiti vezu sa Brenerovom četom (922). Polazak u 11.15 časova. Kalmbahova grupa ponovo je stupila u dodir sa neprijateljem između Hudobnika i Kaplana. Dovedeno je 11 bandita i 4 mazge; osim toga poginulo je 9 bandita. Kada je Kalmbahova grupa u 17.00 časova stigla do zamka Gutenbihel, primila je naređenja da odmah krene preko pošumljenog grebena ka istoku u Gaberk, odatle na sever do Rakonika.¹¹ a zatim da se popne na Plešivec, da bi tu posela severoistočni deo obruča oko Repela, gde se navodno utvrdila jedna grupa bandita. Plešivec je dostignut oko 21.00 časa i tu je grupa naišla na jake drumske prepreke. Usled marša po teškom zemljištu, pokrivenom snegom, ljudstvo je bilo toliko iznureno, da je kapetan Kalmbah doneo odluku da obustavi dalji marš i da ga nastavi tek 23. 2. rano izjutra. U 4. 44 časa dobijen je izveštaj da u Repelu nema neprijatelja, a u 6.30 časova stiglo je naređenje da se izvrši pokret ka Velenju. Dolazak u Velenje u 9.00 časova. Banditi su se prethodnog dana probili dalje ka zapadu. U Velenju je dat odmor.

24. 2. u 7.00 časova grupa je ukrcana na kamione i preko Šoštanja — Mozirja — Radmirja prebačena u Ljubno. Tamo je Kalmbahova grupa angažovana radi pojačanja. Mauncova grupa. pak, duž puta Ljubno — Luče. Banditi su bili naterani na poslednju borbu na Podplanini, severno od Ljubna, na granici Koruške, i to na najužem prostoru. Prema direktivi u 15.00 časova bio je posednut položaj koji se protezao oko 4 km zapadno od Ljubna. Jekelova grupa sa ostalim potčinjenim delovima Kalmbahove grupe nalazila se istočno od Bukovnika, na južnoj obali Savinje. Položaj je bio izgrađen svim sredstvima. Preveče se vratio kurir, kaplar Cemvene, koji je dan ranije bio upućen iz Velenja u Sevnicu. Doneo je poštu, platu, cigarete i obojke. To je preostale vojnike Jekelove borbene grupe veoma obradovalo i ulilo im nov podstrek. Noć je protekla mirno.

25. 2. između 0.00 časova i 1.00 časa u vezi sa situacijom javljeno je da su banditi poraženi i da grupe treba da krenu u 6.15 časova na poslednje pročešljavanje zemljišta severno od puta, kako bi se područje očistilo od razbijenih bandita. Određen je marševski pravac: Bukovnik — Žovne — Lenko — Kavšak — Dlobst — Jamnik (sa odvajanjem ka Ditnaru i Grabneru) — Dežnik. Odavde dalje na sever pravcem Hojnik — Kumprej —

¹⁰ Na karti 1 : 100.000 nije pronađen.

¹¹ Na karti 1 : 100.000 nije pronađen.

Robnik penjući se na Valdberg,¹² k. 1283. U toku nastupnog marša do Dežnika, po divnom sunčanom vremenu, opet je dovedeno 9 bandita, među kojima 5 žena. Tamo su uređene smeštajne prostorije. Od Dežnika grupa se pela do Robnika i u 18.00 časova vratila se u svoje prebivalište ne stupajući u dodir sa neprijateljem. Noć je provedena u Dežniku.

26. 2. izjutra silazak u Ljubno. Dolazak u 10.00 časova. U 13.00 časova vožnja kamionima u Šmartno ob Paki. gde je trebalo da se vrši ukrcavanje. Uspelo je da se za Jekelovu borbenu grupu nađe jedan kamion, kojim je grupa preko Celja direktno prevezena u Sevincu. gde je stigla u 18.15 časova. Velika akcija, koja je dovela do uništenja 14. komunističke divizije, biU je ovim završena. Kada je borbena grupa poručnika Sejfarta stigla u Pilštanj, Sejfart se javio kapetanu Kalmbahu iz 649. bataljona i od njega dobio sledeći zadatak:

Situacija: bande nepoznate jačine prodrle su preko hrvatske granice u Donju Štajersku. Jedan deo stupio je u borbu u Gubnu i oko njega. Poručnik Jekel sa delovima 2. čete 611. bataljona i 1. čete 611. bataljona 7. 2. 1944. po podne vodio je borbu sa nadmoćnijim neprijateljem južno od Gubna. Usled nestašice municije morao se povući na vis južno od Gubna.

Zadatak: poručnik Sejfart krenuće odavde u 3.00 časa sa 5 grupa i spojiće se sa poručnikom Jekelom. U svanuće obe borbene grupe izvršiće napad na neprijatelja i uništiće ga. Kada Gubno bude zauzeto, obe borbene grupe krenuće u dve kolone prema Prevorju. Posle dostizanja ovog cilja zauzeće i.e greben Puherberg, k. 621 — k. 560 — k. 559 — k. 544 — k. 565 — k. 420. Odavde uputiti izviđačka odeljenja u pravcu Žusma, sa zadatkom da utvrde gde se nalazi neprijatelj i njegovu jačinu. Borbene grupe Jekela i Sejfarta posešće 8. 2. 1944. greben od k. 544 do k. 559. Oko 3.00 časa krenula je Sejfartova borbena grupa iz Pilštanja. Stigla je kod poručnika Jekela negde oko 4.30 časova. Odmah se prešlo na procenu situacije. U 6.00 časova poručnik Jekel dao je uputstva, a u 6.45 časova krenulo se u napad. Gubno je trebalo napadati sa 3 strane. U tom cilju borbena grupa potporučnika Hartunga (iz 649. batalj.) zatvorila obruč sa istoka. Jekelova borbena grupa imala je da napada s juga. Sejfartova borbena grupa trebalo je da nadire pored levog Jekelovog krila, dok se ne dostigne šumica zapadno od Gubna. Ovde je trebalo da izvrši nove pripreme i nastupa na Gubno sa frontom prema istoku. Pri tome svaka borbena grupa trebalo je da potpomaže napredovanje ostalih.

¹² Na karti 1 : 100.000 Dlobst Grabner i Valdberg rvsu pronađeni.

Zadatak je izvršen onako kako je bilo naređeno. U 7.45 časova stigla je borbena grupa do crkve u Gubnu bez dodira sa neprijateljem. Banditi su već bili otišli u nepoznatom pravcu. Prema izjavama meštana u crkvi je ležalo 28 ranjenih bandita. U 8.25 časova nastupni marš u 2 kolone ka Prevorju. Dolazak oko 12.00 časova. Jedan žandarm i jedan građanin izveštavaju da se u naselju Cirkuže, oko 2 km istočno od crkve u Prevorju, nalazi veći broj bandita. Sejfartova borbena grupa dobila je naređenje da taj kraj očisti od bandita. U selu Dol¹³ nije bilo neprijatelja. Tom prilikom palo je u oči da su dve žene brzo iščezle u pravcu sela Dobje. Nešto kasnije opet je primećeno da su dve žene brzo iščezle u pravcu s. Cirkuže. Prilikom pretraživanja naselja Cirkuže poručnik Sejfart je primetio na zapadnom izlazu naselja kako se dva bandita približavaju kućama. Odjednom su se povukli i iščezli u jednom drumskom useku, a docnije u obližnjoj šumi. Pretražen je jedan deo šume kod slova „D“ od mesta Dobje, a isto tako i selo Vrh.¹⁴ Ovde je utvrđeno da je tu bilo 40 bandita i da su se povukli ka severu. Pretresene su takođe i kuće između s. Cirkuža i Vrha. Ovde su ljudi pričali da je 40 bandita otišlo u pravcu Loka. U 15.00 časova iz pravca Loka i Planine čula se mitraljeska i minobacačka vatra. Posle toga vratio se poručnik Sejfart sa svojom borbenom grupom i zauzeo južni i istočni izlaz iz sela Vrh. Poručnik Sejfart sa jedne strane utvrdio je da je neprijatelj zauzeo vis 595, crkvu Sv. Miklavža. Na jednoj strani bili su stražari, a na crkvi i u njoj bila su mitraljeska gnezda. Iznenada sa crkve je otvorena vatra na borbenu grupu. Bobrena grupa odmah je odgovorila vatrom. Međutim sada je na nju otvorena i minobacačka vatra sa pravca Loka, koja je neposredno pogađala njene položaje. Vatrene okršaj trajao je do snežne vejavice, koja je počela oko 17.00 časova. Vidljivost je time bila veoma ograničena. Nešto oko 16.30 časova stigao je narednik Ele iz 6. čete 611. bataljona sa 2. odeljenja sa levog krila i stupio u borbeni okršaj. U isto vreme iza desnog krila Sejfartove borbene grupe pojavila se jedna četa iz 922. bataljona. Ona je krenula u pravcu Loka. Oko 18.00 časova došao je sa poternim odeljenjem komandant 649. bataljona kapetan dr Kalmbah. Otpočelo je nastupanje u pravcu crkve. Crkva je zauzeta i tom prilikom je utvrđeno da je u vatrene okršaju bilo ranjeno nekoliko bandita. To se videlo po tragovima u snegu. Banditi su već bili otišli u nepoznatom pravcu. Kapetan dr Kalmbah naredio je da se uđe u Št. Vid. Dolazak oko 20.00 časova. Posle jednog sastanka komandanata, bor-

¹³ Na karti 1:100 000 nije pronađeno.

¹⁴ Na karti 1:100.000 nije pronađeno.

bene grupe dobile su zadatak da u vidu uporišta posednu put Planina — Pilštanj i da spreče banditima prelaz preko tog puta. Sejfartovoj borbenoj grupi je naređeno da obrazuje uporište u Fužinama, a Jekelova borbeno grupa kod kuća sevemo od slova „d“ od Podlog. Na borbene grupe otvorena je puščana vatra na drugoj krivini puta Št. Vid — Pilštanj. Pošto je to mesto, koje je neprijatelj bio uočio, zaobiđeno, marš je nastavljen istim putem. Oko 500 m istočno od k. 564 banditi su put preprečili polaganjem jednog velikog borovog stabla. Stablo je uklonjeno; 200 m dalje bilo je postavljeno nekoliko prepreka — takođe od oborenih stabala. Oba zaprečavanja neprijatelj je snažno branio. Dalje nastupanje kroz ovakvu vatru nije bilo moguće. Pored toga 3 puškomitraljeza iz Jekelove borbene grupe nisu mogla da dejstvuju. U isto vreme otvorena je na nas vatra s desne strane. Banditi su poseli visove južno od puta kod Podloga i odatle držali put pod vatrom. Neprijatelj nije mogao biti primećen. Pošto se zadatak po mraku nije mogao izvršiti, obe borbene grupe ponovo su vraćene u št. Vid.

9. 2. 44. u 6.00 časova dobijen je novi zadatak. Trebalo je u 2 kolone pretražiti zemljište između Št. Vida — Planine — Planinske Vasi i Loke. Oko podne srele su se u Lokama sve jedinice koje su učestvovala u akciji, ali bez ikakvog rezultata. Prema novom naređenju sve su jedinice upućene u Planinu. Jekelova i Sejfartova borbeno grupa i delovi 3. čete 649. bataljona bili su smešteni u stanove i do 10. 2. ostali u rezervi.

10. 2. 44. dobijen je novi zadatak. Na grebenu Bohor, k. 1023 — k. 923 Steger¹⁵ — Debeli vrh. k. 928 — Oslica — Pokojnik trebalo je obrazovati uporišta i banditima sprečiti prelaz grebena u oba pravca. Sejfartova i Jekelova borbeno grupa maršovale su putem Planina — Sevnica do Zage, južno od Galgenberga,¹⁶ i tu je trebalo da sačekaju borbenu grupu poručnika Brenera i 18. poterno odeljenje. Obe grupe dostigle su k. 761 i uspostavile radio-vezu sa 18. pukom. Sejfartova borbeno grupa obezbeđivala je levi bok. Licova borbeno grupa nadirala je od Fužina ka Debelom vrhu i Oslici. Kod k. 625 otvorena je vatra na čelnu grupu poručnika Brenera. Borbeno grupa razvila se u pravcu visa od slova „h“ Vaher-Revier,¹⁷ između k. 625 i k. 701. Brenerova borbeno grupa nalazila se na visu u teškom vatrenom okršaju. Neprijatelj je uveo u borbu najbolje strelce, zatim teške mitraljeze i minobacače. Neprijatelj je napadao i ručnim

¹⁵ Na karti 1 : 100.000 nije pronađeno.

¹⁶ Na karti 1:100.000 kota 560.

¹⁷ Bohor

bombama. Specijalni strelci, koji su gađali sa drveća, ponovo su držali pod vatrom šumski put kojim se kretala razvučena borbena grupa poručnika Sejfarta. Grupa je bila tako raspoređena da je mogla uspešno da gađa neprijatelja, koji bi se iznenadno pojavio na boku. Brenerova borbena grupa izvojevala je vatrenu nadmoćnost i razbila neprijatelja. Nastavljen je nastupni marš šumskim putem. Dostignuto je ono mesto na kome je neprijatelj prethodnog dana izvršio prepad iz zasede na poternic odeljenje. Kada je marš nastavljen prema k. 933, naišla je borbena grupa na nastavni vod potporučnika Hartunga. Sejfartova borbena grupa stala je na čelo kolone. Nastavljen je nastupni marš u pravcu Oslice.

Na krivini puta, oko 600 m j.i. od k. 923, borbena grupa je naišla na neprijatelja, koji je poseo vis k. 925, oko 500 m j.i. od krivine puta. Sejfartova borbena grupa odmah je otvorila vatru na neprijatelja. U toku vatrene okršaja banditi su četiri puta pokušavali da zauzmu položaj na našem desnom krilu, ali su uvek bili odbijeni. Vatrene okršaje trajao je od 13.00 časova do 17.30 časova. U popodnevnom časovima dva aviona „Fizilir — Storh“¹⁸ podržali su nas pri zauzimanju k. 925. U toku noći cela Kalmahova borbena grupa obrazovala je otporne tačke od k. 923 do okuke na putu.

11. 2. 1944. Noću 10/11. 2. besnela je jaka snežna oluja. Nastavljeno je izgrađivanje posednutih položaja.

12. 2. 1944. Oko podne primljeno je preko radija naređenje da krenemo u Planinu. U toku popodneva došli smo u Planinu, gde su jedinice razmeštene.

13. 2. 1944. Sejfartova borbena grupa određena je da obezbeđuje Planinu.

14. 2. 1944. Pošto se neprijatelj probio ka severu prema planini Pohorju, napuštena su sva uporišta i cela borbena grupa prikupljena je u Št. Juriju, oko 14 km severno od Planine. 17. 2. 1944. vratila su se u četu i poslednja dva vojnika iz Sejfartove borbene grupe, pošto nisu više bili sposobni za akciju.¹⁹

Gubici borbenih grupa poručnika Jekela i poručnika Sejfarta: 2/6 ranjenih.

¹⁸ Izviđački avion „roda“

¹⁹ O borbama nemačkih snaga sa jed'nicama 14. divizije prilikom njenog dolaska u Štajersku vidi dok. br. 8, 9, 130 i knj. 11, dok br. 107, 112, 113, 114, 116, 117, 119, 120, 122, 126, 127, 130, 138, 141, 142, 144, 146 i 147.

Vojnici bataljona savladivali su sa najvećom istrajnošću ogromne napore koje su im nametali: zemljište, vremenske prilike i borbena dejstva. U toku akcija isticali su se angažovani oficiri vanrednim borbenim raspoloženjem, a tako isto i pojedini podoficiri i vojnici.

Zastupa komandanta
R.
kapetan

BR. 129

IZVEŠTAJ ŽANDARMERIJSKE STANICE POLJANE OD 1. MARTA 1944. KOMANDANTU POLICIJE I SLUŽBE BEZBEDNOSTI ZA KORUŠKU I KRANJSKU O VATRENOM PREPADU KOD POLJANA¹

Zandarmerijska stanica Poljane
Srez Kranj. Pokrajina Koruška
Br. 367.

Poljane, 1 marta 1944.

Komandantu policije i službe bezbednosti za okupirane oblasti
Koruške i Kranjske

Bled

Na znanje:

1. Komandantu žandarmerije kod namesnika za Korušku. Celovec.
2. Zandarmerijskoj kapetaniji Kranj. Bled.
3. Komandantu sreske žandarmerije kod sreskog načelnika, Kranj.
4. Ispostavi tajne državne policije, Škofja Loka.
5. Zandarmerijskom odeljenju, Gorenja Vas.

Predmet: Vatrene okršaj sa banditima 1. 3. 1944. kod Poljana i otvaranje vatre na žand. stanicu Poljane.

U sredu 1. marta 1944. oko 10. 30 časova otvorena je jaka vatra iz puškomitraljeza i pušaka u trajanju od oko 10 minuta iz severnog pravca (Gabrška gora) na jednu patrolu, jačine 14 ljudi,

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG SRS, f. 7/VI.

žand. stanice Poljane, oko 500 m istočno od Poljana.² Žandarmarijska patrola išla je desnom obalom Sore u pravcu Poljana i bila je na povratku kući. Usled vatre patrola se povukla prema Hotavlju, opština Poljane. Žand. stanica je na to uputila jednu patrolu na izlaz iz mesta Poljane, koja je otvorila vatru u pravcu bandita koji su na nas pucali, posle čega su banditi prekinuli vatru i povukli se u pravcu Gabrške gore. Ova patrola se odmah vratila u žand. stanicu. Ja sam hteo sa svojom patrolom da preko mosta na Sori kod Predmosta, opština Poljane, stignem u Poljane. Na oko 5 m ispred mosta na čelo patrole ponovo je otvorena jaka puškomitraljeska i puščana vatra sa istočnog izlaza iz Poljana, koja je trajala oko 5 minuta.

U oba slučaja mi smo odgovorili na vatru. Prilikom drugog vatrenog prepada na žand. patrolu ispaljeno je nekoliko rafala iz puškomitraljeza na zgradu žand. stanice Poljane. Stanica je odgovorila na vatru tromblonskim i običnim puškama. Banditi su se verovatno povukli u pravcu Gabrške gore. Jačina bandita, suđeci po jačini vatre: 20—30 ljudi. Sopstvenih gubitaka nije bilo.

Klinger
MdG. i komandir stanice

BR. 130

IZVEŠTAJ KOMANDE 922. LANDEŠŠICEN BATALJONA OD
2. MARTA 1944. O BORBAMA PROTIV 14. NO DIVIZIJE¹

922. *landesšicen bataljon*

Laško, 2. marta 1944.

Borbeni izveštaj

2. čete, 3. čete i ajnzac baterije od 7 — 11. 2. 44.

7. 2. 1944. u 19.00 č data je uzbuna 2. četi i ona je specijalnim vozom prebačena u Šentjur. Jačina: 2. četa: 73 vojnika, 3. četa: 30 vojnika.—
Ajnzac baterija stigla je 7. 2. u Sv. Urban (Slivnicu).

² Akciju je verovatno izvršio Gorenjski NOP odred.

¹ Original (pisan na mašini) u ArKivu IZDG SRS, f 205/11. Izveštaj je prilog ratnom dnevniku 18. landesšicen puka u Celju.

8. 2. 1944. 2. četa i 18. poterno odeljenje (poručnik fon Riči sa 36 vojnika) napali su 07.00 čas. Jelce. Poterno odeljenje odbacilo bandite. Nastavak marša preko k. 621 i Prevorja, koji su već posednuti od 611. bataljona. do Gubna.

Banditi su se 7/8. 2. probili prema jugu.

U 14.30 čas. krenula je borbena grupa Kalmbah (611. bat.), koja je potčinjena 2. četi (kap. Fruvirt) sa poternim odeljenjem od Prevorja preko Gubna za Loke. U 16.00 čas. dodir sa neprijateljem kod Vrha.² Vatra iz minobacača i puškomitraljeza iz Sv. Miklavža; na desno krilo 2. čete otvorena je mitraljeska vatra iz šume kod Luka. Po mečavi i mraku u 18.30 čas. stiglo se u Sv. Miklavž; banditi su se povukli.

2. četa 611. bat. zadržala se za vreme borbe na levom krilu, mesto da je, shodno zapovesti, prodrla do puta Šentvid — Podlog, tako da je banditima uspeo proboj prema Bohoru na jug.

U 21.30 čas. zauzet je Šentvid i borbena grupa obezbeđuje liniju Doropolje — Šentvid — Ložene — Podlog pomoću uporišta. U toku noći puškaranja se sa seoskom zaštitom u Podlogu.

Ajnzac baterija vodila je uveče kod Planine borbu sa banditima i imala 2 poginula i 11 ranjenih mitraljeskom i minobacačkom vatrom. Banditi su imali 16 poginulih.

9. 2. 1944. u 08.00 prodrla je borbena grupa Kalmbah preko Sv. Miklavža do Planinske Vasi — Loke bez dodira sa neprijateljem. Banditi su se još u toku noći povukli. Borbena grupa ušla je u Planinu.

U 14.30 čas. krenula je 2. četa (kap. Fruvirt) i poterno odeljenje (poručnik fon Riči), sa novim borbena zadatkom, preko k. 625 ka koti 671 na grebenu Bohora i naišla je u 16.15 čas. na banditski logor i na dolazeće i odlazeće banditske grupe jačine od više stotina ljudi.

U borbi koja se razvila borbena grupa je dobila sa svake strane mitraljesku i minobacačku vatru. Dva puškomitraljeza poternog odeljenja izbačena su iz stroja usled minobacačke vatre, a jedan zbog zastoja.

Poručnik fon Riči i 2 vojnika poginuli; 18. poterno odeljenje i 2. četa imaju 21 ranjenog, među

² Na karti 1 : 100.000 nije nađeno.

kojima i kap. Fruvirt. Poručnik Prener sa svojim vodom drži vis 671. Pošto je municija bila na izmaku, a banditi preduzeli opkoljavanje, borbena grupa se odvojila od neprijatelja u 17.00 č.

Banditi su imali teške gubitke.

U 18.00 čas. vratila se borbena grupa u Šentvid. Poručnik Prener preuzima čet. pošto je kapetan Fruvirt ispao iz stroja.

Ajnzac baterija zauzela je 9. 2. položaj kod Šentvida i dejstvovala je protiv jedne banditske grupe, koja se posle nekoliko ispaljenih granata povukla u pravcu Bohora.

Uveče promena položaja prema Podlogu.

Situaciju na Bohoru karakteriše sledeće:

1) Mnogostruko nadmoćniji neprijatelj, u povoljnom položaju, dobro obezbeđen mitraljezima i strelcima sa drveća, raspoređenim za dejstvo u svim pravcima i na kotu 671, ojačan mnogim minobacačima, odmah prihvata borbu, dok 2. četa još u razvoju — njeno nastupanje je osmotreno, u mečavi odmah ima zastoj na puškomitraljezima i ne poseduje nikakva sredstva veze kako bi mogla hitno dobiti potrebnu artiljerijsku podršku, koja bi nesumnjivo mogla da razbije bandu.

20. 2. 1944. 2. četa (poručnik Prener), u sastavu borbene grupe Kalmbah. u pokretu od Šentvida naišla je na koti 761 na neprijatelja, napala ga i, posle dvočasovne borbe sa kratkog odstojanja, odbacila ga u pravcu Bohora.

Sopstveni gubici: 1 poginuo, 2 ranjena.

Grupa Kalmbah, koja je do sada osiguravala levo krilo kod Hudičevog Grabna stupila je na čelo, zatim kod kote 923 ponovo naišla na neprijatelja i odbacila ga posle kraće borbe.

U noći 10/11. 2. brdski greben je bio zatvoren.

11. 2. 1944. predveče upućen je Obfw. Šlude sa jakom izviđačkom patrolom prema Zalogu, ali posle 3 časa vratio se neobavljena posla, jer u mečavi nije bila moguća tačna orijentacija.³

³ O akciji nemačkih jedinica protiv 14. divizije NOVJ vidi dok. br. 8. 9 i 128 i knj. 11, dok. br. 107, 112, 113, 114. 116, 117. 119, 120 122, 126. 127, 130. 138. 141 142, 144 146 i 147.

IZVEŠTAJ KOMANDANTA POLICIJE I SLUŽBE BEZBED-
NOSTI ZA DONJU ŠTAJERSKU OD 3. MARTA 1944. ISPO-
STAVI SLUŽBE BEZBEDNOSTI BREZICE O RASPOLOŽE-
NJU STANOVNIŠTVA I DEJSTVIMA JEDINICA 4. OPERA-
TIVNE ZONE SLOVENIJE'

Komandant policije i službe bezbednosti
U Donjoj Štajerskoj
III odeljenje
B. Br.

Poverljivo!
Maribor, 3. marta 1944

Ispostavi službe bezbednosti Brežice
lično SS-Hauptšarfireru Ajhelburgu oViA
Brezice / Sava
ul. Adolfa Hitlera 39.

Predmet: Izveštaj o raspoloženju i situaciji u Donjoj Štajerskoj

Veza: tekuća

Prilozi: 1

U prilogu se dostavlja izveštaj o raspoloženju i situaciji u
Donjoj Štajerskoj.

2

SS — Hauptšarfirer
SS — Šturmbanfirer

3

Problem bandi i dalje u centru pažnje celofcupnog stanovništva
Iako se poslednjih dana proširila vest da je glavnina grupe koja
je upala iz Hrvatske — govori se o 2.000—3.000 ljudi — razbije-
na, odnosno raspršena pomoću snaga policije, Vermašafta i
vojske, ipak je ovaj događaj ostavio dubok utisak, pa se i dalje
strahuje od sličnih upada na područje Rajha. Priča se da je
jačim grupama ovih banditskih formacija uspelo da se probiju
na Pohorje i da su time pohorski banditi dobili znatna poja-
čanja.⁴

¹ Original (pišam na mašini) u Arhivu IZDG SRS, f. 157/11.

² Potpis nečitak

³ Redakcija je izostavila tekst koji se odnosi na susedne zemlje.

⁴ Četiri bataljona iz sastava 14. NO divizije probili su 17. februara
1944. kod Sv. Marjete nemački obruč i prebacili se na pl. Pohorje (vidi
dok. br. 9).

U tome što se ovom zlu nije uspelo stati na put, neprijateljski raspoloženo kao i Nemcima naklonjeno stanovništvo vidi dokaz slabosti Rajha, koji nije u stanju da izađe na kraj sa ovim pojavama, koje su u okviru celokupnih ratnih događaja od tako malog značaja.

Priča se, pre svega u Mariboru, da je u poslednje vreme prišlo banditima više ženskog kancelarijskog osoblja, iz raznih ustanova i preduzeća, koje je imalo uvida u najpoverljivije stvari. U petak. 25. 2. 1944, ponovo je izvršen prepad na voz Dravograd — Maribor⁵ u stanici Trbonje. Putnici koji su se nalazili u vozu izjavili su jednodušno da su banditi prilikom ovog prepada imali potpuno izmenjeno držanje. Nisu uopšte vršili nasilje. U odnosu na prvi prepad, sada niko nije ubijen niti zlostavljan, a prilikom oduzimanja odeće — kao delova uniformi, planinskih cipela, vunениh rukavica i si. — banditi su naglasili da oni za sada nemaju drugih mogućnosti da ove stvari pribave normalnim putem i da su prinuđeni da to čine na ovaj način. Opisuju se pojedini slučajevi da su banditi prema učesnicima pokazali veliku predusretljivost i na putu do škole u Trbonju, gde su odvedeni putnici, banditi su ženama i starijim ljudima nosili prtljag.

Pored ostalog, jedna kondukterka morala je da preda banditima svoju službenu bluzu. Pošto je ovoj bilo hladno, i kada joj je jedan saputnik dao svoj mantil, banditi su joj odmah vratili bluzu. Takođe se javlja i o raznim sasvim lojalnim razgovorima sa banditima.

Prilikom kontrole isprava zapodenuo se, na pr., sledeći razgovor:

Bandit: Ah, vi ste iz Maribora?

Mariborčanin: Da, jeste li i vi Mariborčanin?

Bandit: Da, šteta je što je kod nas malo Mariborčana.

Pozdravite mi Mariborčane.

U školi u Trbonju održao je jedan bandit (navodno jedan Nemač iz Bratislave) ne baš uspeo politički govor. Posle toga govorio je komandant bandita, jedan visok i veoma naočit Slovenac. Govori se da je njegov govor bio izvrstan i vrlo efektan. On je okarakterisan kao „rođeni propagandist“. Posle „mitinga“ škola je zapaljena. Obema učiteljicama dozvoljeno je da iz zapaljene kuće iznesu sve svoje lične stvari.

O ovom postupku bandita mnogo se govori i on je učinio snažan utisak na stanovništvo.

I iz raznih drugih srezova Donje Štajerske javlja se o sličnim postupcima bandita i odatle se može zaključiti da su oni u vezi s tim verovatno izdali novu direktivu.

Evo pregleda nasilja bandita na području Donje Štajerske u proteklim danima:

26. 2. 1944. preduzela je jedna banditska grupa iz pravca doline Bistre, duž granice pokrajine, pljačkaški pohod na Solčavu, opština Luče. Bilo je oko 350 ljudi. Oni su se zadržali do oko 20.00 časova 27. 2. 1944. i od 23 posednika odneli veće količine namirnica i odeće.

27. 2. 1944. u 24.00 časa došlo je u Podvežu, opština Luče, 50 bandita. Oni su odveli pastira Ivana Vola, rođenog 10. 5. 1928.

26. 2. 1944. god. 100 bandita došlo je u Golavabuku, opština Šmartno pri Slovenjem Gradcu, kod posednika Tretjaka. Odveli su jednog vola i opljačkali namirnice.

26. 2. 1944. 6 bandita došli su u Golavabuku kod posednika Skočira. Naoružanje: 1 puškomitraljez, puške i ručne bombe. Odeća: uniforme nemačke vojske. Oduzeto: 1 goveče teško 250 kg. 75 kg krompira. *

26. 2. 1944. došlo je u Golavabuku kod posednika Pečarnika oko 30 bandita, među kojima i 6 žena u vermanšaftskim uniformama. Oduzeli su veće količine namirnica.

29. 2. 1944. došla su u Gomilsko, opština Braslovče, kod više posednika 4 bandita i jedna žena. Odneli su životne namirnice i delove odeće. U pošti je uništena telefonska instalacija.

26. 2. 1944. oko 20—30 hrvatskih bandita opljačkali su na granici Rajha u Velikom Okiču, opština Leskovec, srez Ptuj, imanje zemljoradnika Johana Valneca.

27. 2. 1944. banditi su u Šmartnom (pri Slovenjem Gradcu) zapalili školu kao i dom Štajerskog domovinskog saveza. Škola je izgorela do temelja.

27. 2. 1944. u 20 časova došla su u Brda, opština Šmartno, 4 bandita kod posednika Marharta. Ispred kuće čekalo je još 50 bandita.

Marhart je morao ovima da pokaže put do železničke stanice Dolže. Tu su banditi sačekali voz Celje — Dravograd. Banditi su zauzeli voz i zapalili ga. zatim ga zapaljenog pustili da ode.¹⁴

Oko 200 — 300 bandita zauzeli su selo Kaplu na glavnom putu Celje—Ljubljana. Telefonski uređaji, stubovi i kablovi uništeni. Jedan policijski automobil uništen. Jedan policijski službenik teže povređen, dva čoveka prinudno regrutovana. Banda je zaklala jednog vola i odnela veće količine životnih namirnica i duvanskih preradevina.⁷

27. 2. 1944. banditi su u Turiškoj Vasi, opština Slovenj Gradec, od posednika Šotela oduzeli saonice, a od posednika Gerčeka dva konja i jedna kola.

27. 2. 1944. došlo je nekoliko bandita u Brda (pri Slov. Gradecu) kod posednika Glajčeka. Oni su odveli njegovog sina Ferdinanda i 2 vola i odvezli saonice.

29. 2. 1944. oko 30 — 40 bandita, među kojima 3 žene, došli su u Janževski Vrh, opština Ribnica na Pohorju kod posednika Bučnika.

Odveli su jednog jahaćeg konja i jednog vola. Odneli su i životne namirnice.

Noću uoči 28. 2. 1944. više bandita je u centru sela Sv. Lovrenc, opština Prebold, prinudno regrutovalo⁸ sledeće vojne obveznike i vojnike na odsustvu: Johana Šribara, rođenog 4. 9. 1924. Antona Polaka, rođenog 28. 1. 1923. Mihaela Savineka, rođenog 19. 9. 1926.

Oduzeta je jedna vermanšaftska uniforma.

Od 28. 2. 1944. pa sve do jutra 1. 3. 1944. bilo je oko 600 bandita u Podvolovljeku, opština Luče. Oni su se povukli u jugozapadnom pravcu i vodili sa sobom ranjenike. Oduzeli su veće količine životnih namirnica i stoke, kao i 17 ovaca.

1. 3. 1944. su 3 bandita iz trafike u Vrhama, opština Vransko, odneli duvanskih preradevina u vrednosti od 140 nemačkih maraka.

1. 3. 1944. došla su 24 bandita i sa poseda „Deutschen Volkstums" u Zg. Rečici, opština Laško, odveli 1 svinju. Osim toga, povelili su 17-godišnjeg mladića Konrada Krašeka.

1. 3. 1944. došli su banditi u Sv. Miklavž i sa imanja koje se nalazi pod upravom „Festigung für deutsches Volkstum" odveli jednu kravu.

⁷ Vidi knj. 11, dok br. 104.

⁸ Stanovništvo je većim delom saradivalo s NOP-om i dobrovoljno se odlazilo u partizane. No, da okupator ne bi preduzimao represalije, porodice su, uz saglasnost ilegalnih organa NO vlasti, prijavljivale pojedine slučajeve kao „prinudno odvođenje od strane partizana".

2. 3. 1944. u 1 čas došlo je 5 bandita u Šmartno pri Slovenj Gradecu na imanje Marije Kac, koje se nalazi pod komesarskom upravom. Odveli su: 4 konja, 3 vola i 5 svinja. Imanje Kac nalazi se pored zgrade žandarmerijske stanice.⁹

2. 3. 1944. došlo je oko 50 bandita u Legen, opština Šmartno pri SI. Gradecu, kod posednika Suheca. Odveli su Suhecovog sina koji se kao vojnik Vermahta nalazio na odsustvu. Zgrada Štajerskog domovinskog saveza u Šmartnom (pri Slov. Gradecu), koja je prilikom prvog požara bila spasena, ponovo je zapaljena.

1. 3. 1944. došlo je 7 bandita u Šmartno pri Slov. Gradecu kod posednika Pačnika. Pačnikova žena je odvedena. Odnese su sve životne namirnice i odeća kao i gotov novac i jedna kola sa konjem.

2. 3. 1944. pronađen je leš Marije Pačnik, rođene 3. 9. 1893. Ona je verovatno ubijena.

1. 3. 1944. u 21 čas došlo je više bandita u Planinu, opština Zreče, kod šumskog radnika Jožefa Rošiča. Rošiču je zamereno da za Gestapo vrši obaveštajnu službu. *Posle toga on je ubijen iz revolvera.*

1. 3. 1944. u 22.30 časova došlo je 10 bandita u Korošku Vas, opština Zreče, kod šumskog radnika Franca Horvata. Ispred kuće nalazilo se još više bandita. Horvata su banditi osumnjičili da radi za nemačku špijunažu i pri tom je zlostavljan. Na kraju vezali su mu ruke na leđima i *ubili ga metkom u potiljak.*

III D 2 Saobraćaj:

Prepadi na putničke vozove nemačkih državnih železnica — ukidanje 3 noćna putnička voza u ugroženom području.

Noću uoči 20. 2. ove godine banditi su na pruzi sa jednim kolosekom između stanica Vuzenica — Dravograd odvrnuli 4 spojnice šina. Nadzornik pruge primetio je ovu diverziju i smesta izvestio, tako da se odmah mogla izvršiti popravka bez prekida saobraćaja.

25. 2. 1944. u 23.00 časa banditi su na železničkoj stanici Trbonje, na pruzi Dravograd — Maribor, izvršili prepad na putnički voz 621 koji je išao za Maribor. Stanično i vozno osoblje, kao i putnici, oterani su u tamošnju osnovnu školu i skoro potpuno opljačkani. Banditi su *zaplenili* u gotovom novcu oko 500.000 nemačkih maraka.

Banditi su održali komunistički propagandni govor na nemačkom i slovenačkom jeziku. Niko nije ubijen niti ranjen. Nekoliko osoba i vozno osoblje je odvedeno, ali su se već vratili. Voz je bio zapaljen, pri čemu su jedan putnički vagon i poštanska kola sa paketima potpuno izgoreli. Još 4 putnička vagona su oštećena.

Saobraćaj je gotovo do 4.00 časa ujutru bio u prekidu. Oštećeni voz odvučen je u Vuzenicu.

27. 2. 1944. u 21.00 čas banditi su na stanici Dovže, na pruzi Dravograd — Velenje — Celje, izvršili prepad na putnički voz br. 1820 koji se zaustavio po redu vožnje. Vozno osoblje i 5 putnika prisiljeni su da se iskrcaju i delimično im je oduzeto ono što su imali.

Voz je zapaljen formularima, knjigama, tarifama, računima i ostalim (materijalom) iz saobraćajnog ureda, a vozovođu su prisilili uperenim revolverom da stavi voz u pokret u pravcu Dravograda i da posle iskoči. Voz bez posade kretao se natrag prema Dravogradu, sa lokomotivom pozadi, i zaustavio se kod ulaznog signala ispred Dravograda. Pruga Dovže — Dravograd duga je oko 19 km. — Usled požara teže su oštećena službena kola i 1 putnički vagon, a 1 putnički vagon lakše. Ljudskih žrtava nije bilo.¹⁰

Pošto u toku noći na pomenutoj pruzi nema saobraćaja, jutarnji saobraćaj mogao je opet planski da se nastavi.

S obzirom na ove prepade, državne železnice ukinule su do daljeg sledeće noćne putničke vozove:

Voz koji u 20.00 kreće iz Dravograda za Maribor i u 17.50 iz Maribora za Dravograd i putnički voz koji u 20.03 polazi iz Dravograda za Velenje.

IZVOD IZ POLICIJSKOG PREGLEDA AKTIVNOSTI JEDINICA 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE TOKOM FEBRUARA 1944. U OKRUGU CELJE¹

Pregled

Aktivnosti bandi za vreme od 1. do 29. februara 1944.

Broj: I—pol. —IB—57/2—1944.

- 9 1.2. Vransko, u pravcu raskrsnice, u 18.15 časova čulo se otvaranje vatre iz puškomitraljeza i tri puta iz minobacača. Policijska patrola sukobila se sa banditima oko 1 km izvan naselja. Telefonski vod prema Trojanama prekinut.
- 10 -,- Puškomitralješka vatra, pomenuta u tač. 9. po tiče od prepada na policijski putnički automobil na državnom putu Vransko — Trojane.
- 12 -,- Loke. opština Pondor, u 21.30 časova, 2 bandita pokušala su da izvrše prepad. Raspitivali su se o jačini žandarmerije u Pondoru.
- 18 2.2. Iz žandarmerijske stanice u Motniku probila su se 3 žandarma i izjavila da je oko 600 bandita zauzelo Motnik; žandarmerijska stanica je u plamenu.³
- 20 -,- Dobrina, opština Loka pri Zusmu, u 15 časova žandarmerijska stanica je saznala da se od juče u 22 časa tamo nalazi oko 30 do 40 bandita, među njima i 2 žene. 2.2. u 15 časova patrola se sukobila sa banditima, 1 bandit ubijen, sopstvenih gubitaka nije bilo.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG SRS. f I/III. Pregled je vodilo policijsko odeljenje pri Uredu pokrajinskog savetnika 7a okrug Celje.

² Redakcija je izostavila u tekstu podatke o manjim ekonomskim akcijama. Isti postupak i u narednim dokumentima.

³ Vidi knj. 11. dok. br. 24, 110, III i 147.

- 36 4.2. Od 20—24 časa 300 bandita vršilo prepad na Šmartno ob Dretni, opština Gornji Grad. Ubijen i opljačkana šumski radnik Jozef Purant. U toku prepada opljačkana je Remicova trgovačka radnja, porušen odeljak pošte u Šmartnom ob Dretni. iz vatrogasnog doma opljačkana apoteka protivavionske zaštite i nekoliko letnjih odela. Opljačkano je 10 posednika. Od Vologa do Šmartnog ob Dretni u dužini oko 1 km oboreni su svi telefonski stubovi.⁴
- 80 11.2. Žandarmerijska stanica u Laskom dobila je izveštaj: jedna grupa bandita od oko 400 — 500 ljudi sa tovarnim grlima kreće se od Okroglica. srez Trbovlje, prema Loki pri Zidanom Mostu.
- 84 12.2. Sv. Miklavž, opština Laško, u 17.15 časova izviđački vod čete za akciju iz Celja naišao je na drumsku prepreku i na njega je banditska grupa otvorila puškomitraljesku vatru. Na našoj strani 1 ranjen. Četa za akciju povukla se.⁵
- 85 Žandarmerijska stanica u mestu Štore javlja: u mestima Sv. Petar i Volšje⁶ ima mnogo bandita. U Slatini, opština Šmartno u Rožni dolini, vatra iz lakih topova.
- 97 13.3. Noću uoči 13. 2. upao je veći broj bandita i žena u selo Kanjuce, opština Teharje, i sa puškomitraljezima poseli mnoge zgrade.
- 99 -„- Svetina, opština Teharje, u 20 časova oko 200 bandita otvaralo je vatru na planinsku gostionicu Himeru u Svetini i poseli je. Šturmfirer Himer sa 5 vojnika uspeo je da pobegne u Štore.
- 101 14.2'. Mesto Svetinu, opština Teharje, poseli banditi. Patrola je naišla na bandite, 3 vojnika nestala. Treći se u međuvremenu vratio.

⁴ Vidi knj. 11. dok. br. 46.

⁵ Vidi knj. 11, dok. br. 53.

⁶ Verovatno se odnosi na s. Olešče.

- 102 -,- 4.10 časova, dignuta u vazduh železnička pruga između Štora i Šentjura. Iskliznuća nije bilo.
- 103 -,- Veća banditska grupa sa konjima probila se u 4.15 časova preko Prožinske Vasi, preko železničke pruge Celje — Maribor; 2 prinudno regrutovana bandita, koji su odbegli od bandita, izjavili su u žandarmerijskoj stanici u Štorama da je banda jačine 1.500 ljudi. U 4 časa prodrila je banda u selo Kanjuce, odnela životne namirnice, odvela stoku i izvršila nasilno regrutovanje.
- 104 -,- Gore navedena banda otišla je prema severu preko Proseniškog.
- 105 -,- Oko 7 časova prošla je banda jačine 1.000 ljudi kroz žandarm. područje Vojnika i od 26 posednika opljačkala životne namirnice.
- 107 -,- Za vreme velikog prelaza bandita preko opštinskog područja Šentjura opljačkani su svi posednici. a sem toga opljačkane su opštinska kancelarija i pošta u Dramlju. — Odvedeno je više ljudi, među kojima rukovodilac bloka Štajerskog domovinskog saveza i nekoliko šturmfirera Vermanšafta. ali se veći deo vratio.
Sve stanovništvo u toku celog prepada besprekorno se držalo.
- 117 16.2. Od 7.30 časova prolaze veće jedinice bandita sa konjima i tovarnim grlima kroz selo Brdče, opštine Dobrna, čiji je pravac marša Pohorje.
- 118 -,- Od 11.15 do 11.30 časova, banda jačine preko 50 ljudi sukobila se sa jačom žandarm. patrolom u okolini Dobrne. Jedan žandarm ie pao u zarobljeništvo a 1 je lako ranjen. Banditi su imali 5 poginulih i više ranjenih.
- 122 17.2. U vremenu od 16. u 6 časova do 17. 2. u 6.30 časova logorovalo je 350 do 400 bandita sa konjima u s. Brdče, opština Dobrna. Oni su nosili sa sobom više mrtvih i ranjenih.
- 126 -,- Zatim su banditi prodrli u kancelariju pogona fabrike sanduka u Nazarju i razbili telefon.
Jedan deo bande došao je u Dobletinu, opština

Rečica, između 20 i 22 časa, kod više posednika i odneo odela i vatrogasne uniforme.

- 129 -.- Pondor, u 22 časa izviđačka patrola jačine 1/20 stigla je u Pondor bez dodira sa neprijateljem. Telefonski vod je od 19 časova u kvaru.
- 130 -.- Lemovce, opština Vransko, u 6.30 časova oko 400 bandita došli su kod 3 posednika, zaklali jednog vola i odneli životne namirnice.
Ista banda uputila se u Ločicu i u 5 časova posela ovo mesto i bližu okolinu. Oko 8 časova izvršen je prepad na 1 policijski kamion, koji je trebalo da ide za Ljubljano. Tom prilikom su 4 poginula i 4 ranjena. — U isto vreme izvršen je prepad na 1 policijski kamion, koji je dolazio iz Trojana. Od 2 policajca, koji su iskočili iz ovog kamiona, jedan je nađen teško ranjen a drugi mrtav. Opljačkano je više posednika.⁷
- 134 18.2. Između 22 i 4 časa 19-og oko 200 bandita izvršilo je napad na mesto Solčava, opština Luče, i njegovu okolinu. Zapaljena je pilana drvne industrije u Nazarju. Šteta oko 50.000 rajhsmaraka. Dalje je opljačkana i teško oštećena radnja sa životnim namirnicama (konzum), a i druga kolonijalna radnja opljačkana, jedna gostionica demolirana, telefonski vod Solčava — Luče prekinut, 5 telefonskih stubova oboreno, poštar odveden, aparati oštećeni. 9 muškaraca je odvedeno, 3 su zbog boiesti pušteni na slobodu. Banditi su bili vrlo dobro raspoloženi. u navedenoj gostionici su pevali i igrali."
- 144 19.2. Manje grupe bandi u jačini od 3—10 ljudi probile su se iz okruženja severno od Dobrne u pravcu zapada i juga.
- 145 20.2. Sp. i Zg. Krase, opština Rečica ob Savinji, banda u jačini od 220 ljudi izvršila je u 8 časova prepad na sela i posela sve prilazne puteve. Nasilno su regrutovali sve ljude sposobne za vojsku.
- 146 20.2. 400 bandita izvršili prepad na mesto Sv. Jošt⁹,

⁷ Vidi knj. 11, dok. br. 71.

⁸ Vidi knj. 11, dok. br. 94.

⁹ Sada: Rovte pri Nazarjah

opština Gornji Grad, i držali ga od 4 — 24 časa. Opljačkali su 11 posednika i zaklali 2 vola. Izvršen je prepad na jedan policijski kamion i kamion za prevoz mleka; ovaj poslednji je zapaljen. 4 lica su odvedena.¹⁰

- 148 20.2. Dopunski izveštaj o prepadu na Sp. Kraše. Re-grutovano je ukupno 17 ljudi. Prilikom prepada na policijski automobil 1 policajac je ubijen a 2 ranjena.
- 149 -,- Od 6 — 9 časova prešlo je više stotina bandita sa konjima i tovarnim grlima preko železničke pruge u Paki, opština Velenje, prema Sv. Bricu. Ranjenici su nošeni na nosilima. Banda je veoma iznurena.
- 152 -,- Od 16—18 časova vođena je borba sa banditima u prostoru potoka Voložnice kod Lukeža, opština Gornji Grad. Sopstveni gubici: 1 poginuo, 1 teško i 1 lakše ranjen. Neprijateljski gubici nepoznati.
- 185 24.2. Sifernik,¹¹ opština Rečica ob Savinji, 1 bandit došao je u kancelarijske prostorije fabrike alumini-juma. rudnika u Nazarju, i odneo 2.200 rajhsma-raka, koje su bile predviđene za isplatu radnika.
- 188 25.2. Liboje, opština Arja Vas, u 20.30 časova 60 bandita izvršilo je prepad na fabriku keramike i opljačkali iz neposednute stražare oružje i municiju a iz kancelarijskih prostorija 4 pisaće mašine i pi-saći pribor. Pre toga presečen je telefonski vod Arja Vas — Liboje.
- 192 26.2. Dobrovlje, opština Braslovče, u prepodnevnom ča-sovima banda jačine 300 — 400 ljudi izvršila je prepad na ovo područje i posela poljoprivredna dobra. Opljačkano je 5 posednika.
- 202 27.2. Između 2 i 4 časa prošla je jedna veća grupa ban-dita kroz mesto Stopnik, opštine Vransko. Oko

¹⁰ Verovatno se odnosi na akciju koja se pominje u knj. 11. dok. br. 78.

¹¹ Naziv zaselka na desnoj obali r. Drete kod Doblečina.

<?

- 200 bandita poselo je mesto Vindiju, opština Vransko, i opljačkalo nekoliko posednika.
- 203 -»- 300 bandita poseli su mesto Kaplu, opština Ponor. razorili telefonski vod, napali 1 policijski automobil, jednog [policajca] teško ranili, a 2 lica prisilno regrutovali. Banda je zaklala 1 vola i odnela veće količine životnih namirnica i duvanskih preradevina.¹²
- 210 -_- U 22.30 č. banditi zaustavili i zapalili putnički voz Slovenj Gradec — Mislinja.^{11»}

BK. 133

IZVOD IZ DNEVNIKA NEMACKOG PROPAGANDNOG UREDA U RADOVLJICI O AKTIVNOSTI JEDINICA 9. KORPUSA NOVJ NA SEKTORU GORENJSKE OD 28. FEBRUARA DO 3. MARTA 1944. GODINE¹

Aktivnost bandi

POVERLJIVO!

Patrola žandarmerije 3. čete 14. policijskog puka i carinsko-graničnog ureda, koja je angažovana istovremeno sa primljenim obaveštenjem da su primećeni padobranci, uspela je da između naselja Prežganja i Trebeljeva uhvati 3 američka padobranca i zapleni ukupno 7 padobrana. Ostala 4 padobranca koji su iskočili verovatno se još zadržavaju na ovoj prostoriji.² Srez Kamnik.

Noću uoči 28. 2. na području opštine Komenda prinudno je mobilisano 77 ljudi.

Uporište ie od 22.00 — 04.00 časa opkolio nepoznati broj bandita i više puta otvarao vatru iz puškomitraljeza i automata kao i pušaka. Srez Kamnik.

¹² Vidi knj. 11, dok. br. 104.

¹³ Vidi dok. br. 131.

¹ Original (pisan na mašni) u Arhivu IZDG SRS, f. 1002/1.

² Vidi dok. br. 102.

28. 2. Telefonska veza sa Komendom je još od pre 8 dana u prekidu. Srez Kamnik.

Prema izveštaju uporišta Dolenja Vas banditi su zaposeli Praprotno. U Vešteru i dolini r. Luše 30 bandita vrši kontrolu putnika. Srez Kranj.

Dana 27. 2. banditski bataljoni prošli su kroz Davču u pravcu Selške doline. Srez Kranj.

Noću uoči 29. 2. oko 200 bandita napalo je i razorilo žandarmerijsku stanicu Jezersko. Navodno su 2 žandarma ranjena. Ka Jezerskom je, dolinom Kokre, postavljeno 15 drumskih prepreka. Srez Kranj.

Dana 28. 2. između 20.00 i 20.30 časova nepoznati broj naoružanih bandita razorio je državno preduzeće Vintgar, severoistočno od Gorja i oštetio sve mašine u radionicama i pilani. Zatim su ubili dva zakupčeva konja. Srez Radovljica.

Dana 1. 3. u 00.00 časova naišao je na minu teretni voz iz pravca Jesenica kod 97,2 km. između žel. stanica šentjošt i Kranj. Patrolu železničke policije iz Kranja, koja je odmah upućena, napali su banditi sa 2 mitraljeza kada je stigla na lice mesta. Gubici joj nisu naneti. Srez Kranj.

Dana 29. 2. u 16.15 časova žandarmerijska patrola utvrdila je da su banditi zaposeli Stirpnik. Stirpnik leži jugoistočno od Selaca. Srez Kamnik.

Dana 1. 3. nešto pre 22.00 časa izvršen je iz puškomitraljeza i automata vatreni prepad u trajanju od oko 10 minuta na žandarmerijsku stanicu Šmartno pod Šmarno goro. Niko nije povređen. Srez Kranj.

2. 3. u 01.30 časova banditi su kod hotela Jekler na Bledu digli u vazduh kamion Karla Trisnera iz Bleda, Srez Radovljica. Jedan bandit miniranjem porušio skretnički blok Blejska Dobrava.³ Srez Radovljica.

Dana 2. 3. oko 12.45 časova banditi su kod Kudičevog mosta, severoistočno od Tržiča, sa obe strane druma gađali patrolu od 5 članova žandarmerijske stanice Sv. Katarina pri njenom po-

kretu iz Tržiča ka Sv. Katarini. U vatrenom sukobu poginuo je vođa patrole Hauptvahtmajster Martin Otrin. a rezervni žandarmerijski Vahtmajster Anton šeberl bio je ranjen sa dva metka koji su mu ostali u leđima. Srez Radovljica.

Primljeno 3. 3. 44.

BR. 134

IZVOD IZ DNEVNIKA NEMACKOG PROPAGANDNOG UREDA U RADOVLJICI O AKTIVNOSTI JEDINICA 9. KORPUSA NOVJ NA SEKTORU GORENJSKE OD 27. FEBRUARA DO 4. MARTA 1944. GODINE¹

Primljeno: 4. 3. 44.

Akcija bandi

Poverljivo!

2. 3. u 03.50 časova u s. Spodnja Senica. severozapadno od Medvoda. minirana je železnička pruga kod 7621 železničkog kilometra. Osiguravajući vagoni lokomotive iskliznuli su iz šina. Nije bilo ljudskih žrtava. Srez Kranj.

Vojna stražarska patrola imala je 2. 3. sukob sa banditima u selu Stražišče, pri čemu su banditi pobjegli. Gubitaka na strani vojske nije bilo. Na neprijateljskoj strani su nepoznati. Srez Radovljica.

2.3. u 22.00 časova jedan naoružani bandit prisilno je regrutovao Antona Gasperina iz Jesenica sa stanom u ulici Adolfa Hitlera br. 92. Srez Radovljica.

29. 2. oko 20.00 časova pojavio se u župničkom domu u Štangi, zapadno od Šmartnog pri Litiji, nepoznati broj bandita i naredio stanarima da napuste zgradu. Posle toga banditi su zapalili župnički dom i školu; ovi objekti su do temelja izgoreli. Srez Kamnik.

Johan Oreček, koga su banditi prisilno regrutovali 27. 2. u Podgorju. srez Kamnik, vratio se dobrovoljno 29. 2.

U noći 1. 3. prošle su dve banditske grupe, jačine po 200—300 ljudi, kroz više sela na području opštine Komenda, prisilno su

¹ Original (p:san na mašini) u Arhivu IZDG SRS. f. 100271.

regfutovali 23 čoveka i opljačkali duvanske preradevine, odelo V&š i manje količine namirnica. Srez Kamnik.

Telefonski izveštaj Sreske žandarmerije Kamnik 3.3. u 12.00 čas.: Izveštaj žandarmerijske stanice Moravče:

Prema pouzdanom izveštaju kod Svete Trojice nalazi se 600 bandita koji danas hoće da zauzmu Moravče. Molim za protivmere.² Srez Kamnik.

2.3. oko 01.00 čas eksplodirale su 3 paklene mašine u prostorijama žand. stanice Vodice i otvorena je vatra na žand. stanicu. Odgovoreno je na vatru. Sopstvenih gubitaka nije bilo. Opljačkane su 3 trgovine. Srez Kamnik.

3\ 3. oko 11.00 časova banditi su na oko 400 m južno od železničke stanice Otoče otvorili vatru na jednu vojnu patrolu. Patrola je odgovorila na vatru. Vatreći okršaj trajao je oko 30 minuta. Nijedna strana nije imala gubitaka. Srez Radovljica.

3. 3. patrola žandarmerijske stanice iz Vinja je zajedno sa pripadnicima vojske došla u dodir sa neprijateljem u 7.30 časova kod Klopca, jugoistočno od Vinja. Pošto su spalili jedan ambar, gde je verovatno bila sakrivena municija banditi su se povukli u pravcu Moravče. Sopstvenih gubitaka nije bilo. Srez Kamnik.

3. 3. u 10.50 časova je iz pravca Otoče, južno od železničke stanice Otoče. otvorena vatra na vojnu patrolu. Patrola je prihvatila vatreći okršaj sa banditima i odbila ih po pristizanju pojačanja. Srez Kamnik.

4. 3. u 0.30 časova banditi su aktivirali paklenu mašinu u kantini žandarmerijske stanice, usled čega je nastala rupa veličine 4 m². Prozori i vrata su popucali i krov je do polovine srušen.¹ Srez Kranj.

³ Napad na uporište Moravče izvršen je 19. marta 1944 (vidi dođ% br. 51, 68, 96. 141 i 153).

³ Verovatno se odnosi na žandarmerijsku stanicu 2abnica (vidi dok br. 31).

IZ IZVEŠTAJA KOMANDANTA POLICIJE I SLUŽBE BEZBEDNOSTI ZA DONJU ŠTAJERSKU OD 10. MARTA 1944. ISPOSTAVI SLUŽBE BEZBEDNOSTI BREŽICE O AKTIVNOSTI JEDINICA 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE U DONJOJ ŠTAJERSKOJ¹

Komandant policije i službe bezbednosti
za Donju Štajersku
III odeljenje
B. br. 175/44 pov.

Poverljivo!

Maribor, 10. marta 1944.

Manje i veće banditske grupe i dalje izazivaju nemir na području Donje Štajerske. Iako je uspelo većim delom razbiti „14. diviziju jugoslovenske oslobodilačke vojske“, koja je 7. 2. 1944. u jačini od preko 1000 ljudi prodrła na područje Rajha, ipak još uvek svakodnevno razbijane grupe ili pojedinačni banditi upozoravaju na sebe. i bilo samostalno ili pak zajedno sa terenskim grupama stalnim prepadima u cilju snabdevanja, sabotažnim akcijama, odvođenjima ili pojedinačnim ubistvima unose nemir i strah među stanovništvo ugroženog područja. Oni se ne plaše ni prepada ni borbi sa formacijama policije, vojske i Vermahta.

Sledi izvod iz izveštaja o aktivnosti bandita u poslednjim danima:

8. 3. 1944. Od zadobijene rane umro je u bolnici u Ptujju žand. narednik-vodnik Bauman. koji je prilikom službenog obilaska 5. 3. 1944. bio napadnut i teško ranjen kod Rača. srez Ptuj. 8. 3. 1944: Danas oko 10 časova banditi su ubili na njegovom radnom mestu u Trbovlju blokfirera Štajerskog otadžbinskog saveza Augusta Geluna. zaposlenog u dnevnom kopu „Agneza“ u svojstvu poslužioca vitla.

Zandarmerijski akcijski vod iz Marenberga' sukobio se 6. 3. 1944. za vreme izviđačkog pohoda sa vodom bandita koji je nai-

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG SRS. f. 157/11.

² Redakcija je izostavila uvodni deo teksta u kome je izneta situacija u okupiranim područjima izvan Slovenije (Italija, Francuska itd.*), dok su u daljem tekstu izostavljeni podaci o manjim ekonomskim akcijama i mobilizaciji.

³ Sada: Radije ob Dravi

lazio u streljačkom stroju. Prethodnica, koja se kretala kao obezbeđenje voda, stupila je odmah u vatreni okršaj sa banditima na koji su oni odgovorili vatrom mitraljeza, puškomitraljeza.. pušaka i ručnim bombama. Neprijatelj je dovukao jače snage i napao uz pokliče „hura“. Naročito se isticao jedan zapovednički ženski glas. Akcijski vod morao se više puta odvajati od neprijatelja, jer je postojala opasnost da bude opkoljen. Sopsstvenih gubitaka nije bilo, gubici neprijatelja verovatni, jer su se čuli bolni jauci.

Dana 7. 3. banditi su se povukli, a verovatno su bili jačine 200 do 300 ljudi.

Banditi su 7. 3. 1944. u 10 časova minobacačkom, mitraljeskom i vatrom iz automata izvršili prepad na 5. policijski stražarski bataljon 18. puka. koji se motornim vozilima prevezio iz Radmirja za Gornji Grad. Do sada prikupljeno 7 mrtvih i 4 ranjena. Jedan putnički automobil izgoreo. Više vozila oštećeno. Angažovana žandarmerijska akcijska četa Celje drži otvoren put Radmirje — Gornji Grad. dok poslednji transport ne stigne u Gornji Grad.

Dopunski izveštaj: Posle napada na 5. policijski stražarski bataljon 18. puka između Radmirja i Gornjeg Grada, banditi su se povukli na zapad. Potera bez uspeha. Gubici: 8 mrtvih. 4 ranjena, 1 nestao.⁴

Dana 5. 3. 1944. jaka banda napala je tvornicu aluminijuma u Ziferniku.-» Miniranjem su razorili transformator i mašinsku baraku, a sve ostale objekte pogona zapalili. Jedan radnik pogona bio je odveden. Rad pogona morao je biti obustavljen.⁸

III D 2 — Saobraćaj:

Napadi na železničke pruge nemačkih državnih železnica.

Dana 3. 3. 1944. oko 00.10 časova naišao je na minu i iskočio iz koloseka teretni voz br. 7307 između žel. stanica Laško i Celje. na pruzi Maribor — Zidani Most. Iskočila je lokomotiva i 7 vagona, koji su tom prilikom lakše oštećeni.

Saobraćaj je tog dana bio prekinut do 6.40 časova. Saobraćaj na oba koloseka mogao se uspostaviti tek u podne.

Lj-udskih žrtava nije bilo.⁷

⁴ Vidi dok. br. 32. 40 i 147.

⁵ Vidi nap. br. 11, uz dok br. 132.

⁶ Vidi dok. br 40, 146 i 147.

⁷ Vidi dok. br. 32. 147 i 154.

Takode je 3. 3. 1944. u 7.25 časova, između žel. stanica Hrastnik i Zidani Most, naleteo na minu voz za obezbeđenje, koji se kretao iz Ljubljane ka Zidanom Mostu. Tom prilikom iskočilo je iz koloseka i oštećeno 9 vagona. Ljudskih žrtava pri tome nije bilo. Saobraćaj na oba koloseka mogao se uspostaviti tek toga dana uveče.⁸

BR. 136

OSNOVNO NAREĐENJE KOMANDANTA VERMANŠAFTA
ZA ŠTAJERSKU OD 13. MARTA 1944. ZA REORGANIZACIJU
ALARMNIH JEDINICA VERMANŠAFTA¹

Štajerski domovinski savez
Savezno rukovodstvo
Komandant Vermanšafta

Poverljivo
Maribor 13. mart 1944.

Br. B. Br.: 29/44. poverljivo St/Sch.

Osnovno naređenje br. 1/44.

Predmet: Alarmne jedinice Vermanšafta

Veza: Osnovno naređenje br. 3/43²

Bezbednost Jugoistoka, i u vezi s tim opasnost od upada jačih bandi iz Gorenjske, Dolenjske i Hrvatske, kao i uspešno suzbijanje bandi koje su operisale u Donjoj Štajerskoj, nalažu, uzimajući kao osnovu praktična iskustva uspešnog angažovanja Vermanšafta protiv „14. banditske divizije“ od 6. do 26. 2. 1944, izvesne načelne i organizacijske promene dosadašnjih alarmnih jedinica Vermanšafta, zadržavajući osnovne postavke naređene Načelnim naređenjem 3/43.

Sa važnošću od 1. marta 1944. naređujem sprovođenje sledećih mera:

1.) *Alarmne jedinice:*

1. alarmna četa Maribor-grad, 2. alarmna četa Maribor-grad. 3. alarmna četa Maribor-grad. 1. alarmna četa Maribor-

⁸ Vidi dok. br. 32 i 154.

¹ Original (umnožen na ciklostilu) u Arhivu IZDG SRS. f. 338 i.

² Naređenje 3/43 od 1. 9. 1943. nalazi se u Arhivu IZDG SRS. f. 328/1.

-okolina. 2. alarmna četa Maribor-okolina, 3. alarmna četa Maribor-okolina, 4. alarmna četa Maribor-okolina, 1. alarmna četa Slov. Gradec i 2. alarmna četa Slov. Gradec formiraju organizacijski I Vermanšaft bataljon — Maribor. Komandu nad bataljonom poveravam oberšturbanfureru Kolbaheru.

Alarmne jedinice:

1. alarmna četa Ptuj-sever, 2. alarmna četa Ptuj-sever.
3. alarmna četa Ptuj-sever, 1. alarmna četa Ptuj-jug,
2. alarmna četa Ptuj-jug. 1. alarmna četa Ljutomer i
2. alarmna četa Ljutomer formiraju organizacijski II Vermanšaft bataljon — Ptuj. Komandu nad bataljonom poveravam štandartenfireru Francu Volfu.

Alarmne jedinice:

1. alarmna četa Celje-istok. 2. alarmna četa Celje-istok.
3. alarmna četa Celje-istok. 4. alarmna četa Celje-istok.
1: alarmna četa Celje-zapad, 2. alarmna četa Celje-zapad,
3. alarmna četa Celje-zapad i 4. alarmna četa Celje-zapad formiraju organizacijski III Vermanšaft bataljon Celje. Komandu nad bataljonom poveravam štandartenfireru Helmutu Volfu.

Alarmne jedinice:

1. alarmna četa Brežice, 2. alarmna četa Brežice, 3. alarmna četa Brežice i 4. alarmna četa Brežice formiraju organizacijski IV Vermanšaft bataljon Brežice. Komandanta bataljona određiću lično.

1. alarmna četa Trbovlje ostaje kao samostalna četa. Specijalni puk formiraće iz svog brojnog stanja dve samostalne alarmne čete sa garnizonima u Mariboru i Brežicama. Pripadnike specijalnog puka ne treba više pozivati u alarmne jedinice opšteg Vermanšafta. Motorizovana štandarta daće ljudstvo za transportne jedinice alarmnih jedinica. Ljudstvo motorizovane štandarte ne treba više pozivati u opšti Vermanšaft.

2.) Kod angažovanja svih alarmnih jedinica Vermanšafta, 4 Vermanšaft bataljona, samostalna 1. alarmna četa Trbovlje i dve čete specijalnog puka obrazuju

Vermanšaft puk ..Donja Štajerska"

ćiju komandu preuzimam lično ja.

3.) Formacija i naoružanje alarmnih četa ostaju uopšte onako kako je naređeno u naređenju 3/43 od 1. septembra 43. stav 2.

Prva alarmna četa Maribor-grad, 1. alarmna četa Ptuj-sever, 1. alarmna četa Celje-zapad i 1. alarmna četa Brežice preformiraće se u štabne čete sa po 4 voda i tc.

- 1 teški vod (mitraljezi, teški minobacači)
- 1 pionirski vod
- 1 vod za vezu i
- 1 sanitetski vod.

Bliža naređenja o formaciji, naoružanju i opremi ovih štabnih četa daće oberfirer Majerhefer.

Štabne čete treba motorizovati. Svakom teškom vodu dodeliće se 5 tovarnih grla.

4.) Potpuno sagorevanje u borbi i spremnost na žrtvovanje sopstvenog života ne može se uvek očekivati od širokih masa naših ljudi, kao izraz ispunjenja dužnosti ili pokoravanja položenoj zakletvi. Ljudi su bili i uvek su spremni da žrtvuju svoj život za veru i jednu ideju. Zbog toga je političko vaspitanje našeg Vermanšafta zahtev vremena. Pored propagiranja našeg pogleda na svet treba pobuditi neizmernu mržnju prema pojednim banditima kao eksponentima boljševizma. Iz sinteze ovih dvaju pogleda nastaće borac koji će biti spreman da svoju dužnost do kraja izvrši.

Za sistematsko političko vaspitanje alarmnih jedinica Vermanšafta naređujem, sa važnošću odmah, formiranje političkog aparata u četama i bataljonima.

Za specijalne političke rukovodioce određujem:

Za I bat., Maribor: sreskog part, rukovodioca Štrobla	
Za II bat., Ptuj	-.- Bauera
Za III bat., Celje	Dorfmajstera
Za IV bat., Brežice :	Svobodu.

Bataljonski politički rukovodioci odrediće za svaku četnu iz krugova svojih političkih saradnika najaktivnije ljude za četne političke rukovodioce.

Za četnog političkog rukovodioca samostalne 1. alarmne čete Trbovlje određujem sreskog part, rukovodioca Eberharta. Članovi partije koji se nalaze u jednoj četi i valjani članovi Štajerskog domovinskog saveza, bez štete po njihov taktički raspored, biće obuhvaćeni u jednu celiju političkog aparata i treba politički da predstavljaju kičmu čitave čete.

Politički rukovodioci bataljona i četa nemaju pravo naređivanja po vojnim pitanjima, ali imaju opšte političko savetodavno pravo. Politički rukovodioci su odgovorni za političko uzdizanje

i uticaj na ljudstvo jedinica i moraju najkraćim putem da odstrane sve prepreke materijalne i idejne prirode koje se ispreče na putu za postizanje uspeha u suzbijanju bandi.

Politički rukovodioci održavaće najtešnji kontakt sa rukovodiocem rukovodeće uprave II. Pg. Tremelom, koji će ih stalno snabdevati političkim nastavnim materijalom za ljudstvo. Bataljonski politički rukovodioci neposredno su potčinjeni meni, a četni politički rukovodioci bataljonskim političkim rukovodiocima.

5.) Alarmne čete treba odmah prokontrolisati u vezi sa potpunom ljudstva. Ličnu formaciju četa treba odmah uneti i u pregled br. 1 (jednovremeno će se dostaviti jedinicama). Dogovaranja sa gospodom sreskim načelnicima, rukovodiocima berze rada, sreskim rukovodiocima privredno-političkog odeljenja, pri načelnoj proceni proizvodnje, treba voditi sa gledišta da je bezbednost preča od proizvodnje.

Fabrike i rudnici na hrvatskom području i razvoj u Gorenjskoj su klasične potvrde opravdanosti ovih teza.

6.) Komandant motorizovane štantarte Vermanšafta preduzeće sve potrebne mere za nužno motorizovanje alarmnih jedinica Vermanšafta obezbeđenjem sa vozilima i ljudstvom i obezbeđenje potrebnog pogonskog goriva.

7.) Angažovanje alarmnih jedinica (četa, bataljon, puk) preduzima se načelno samo na kraće vreme, najduže do 20 dana. Od 21. marta 1944. načelno će se iz svakog bataljona imati po jedna četa u kasarni koja će po mom traženju, odnosno traženju mog načelnika štaba SA oberfirera Majerhefera, biti kao rezerva na raspolaganju opunomoćeniku Operativnog štaba za suzbijanje bandi u Donjoj Štajerskoj, gospodinu majoru Majvaldu. Svakih 20 dana četu koja se nalazi u kasarni smeniće druga četa bataljona (na pr. od 21. 3. 44. do 10. 4. 44; jedinica koja smenjuje od 11. 4. 44. do 30. 4. 44. itd.)

Mobilisanje ostalih četa, bataljona ili celog Vermanšaftskog puka „Donja Štajerska“ određujem ja na zahtev Operativnog štaba za suzbijanje bandi, odnosno njegovog opunomoćenika. Očekujem od svih rukovodilaca Vermanšafta kao i od celokupnog političkog rukovodstva Donje Štajerske potpuno angažovanje u izvršavanju datih naređenja u vezi sa formiranjem alarmnih jedinica. Sigurnost Donje Štajerske i time čitava naša politička stvar najviše će zavisiti od tega u kojem obimu smo u mogućnosti da u odlučujućim borbama poslednjih nedelja i

meseci kolegama iz policije i vojske stavimo na raspolaganje vojnu silu Donje Štajerske. Mi time samo nastavljamo tradiciju koja je našim precima stolecima bila sama po sebi razumljiva

Komandant Vermašafta
Štajndl*
SA — oberfirer

Za tačnost prepisa:
Majerhefer
SA — oberfirer i načelnik Štaba

Dostavljeno:

Razdelnik III	40 kom
K-dantu Vermašaft puka Donja Štajerska	2
-»- I Vermašaft bataljona	2
II	2
-»- IH	2 v)
-»- IV	2
Komandirima alarmnih četa	30
Rezerva	10

Na znanje:

Šefu civilne uprave u Donjoj Štajerskoj	1 kom
Sreskom rukovodiocu Štajerskog domovinskog saveza	7
Operativnom štabu za suzbijanje bandi pri višem vodi	
SS-a i policije XVIII vojne oblasti, Ljubljana	1 kom.
Gospodinu majoru Maivaldu Celje	1 kom
	100 kom

Štandarta Maribor-grad
Br. delov. prot. 47/44 Priloga ...
Primljeno: 16. marta 1944.
Na postupak

IZVEŠTAJ NEMACKE ŽANDARMERIJSKE STANICE POLJANE OD 13. MARTA 1944. KOMANDANTU POLICIJE I SLUŽBE BEZBEDNOSTI ZA KORUŠKU I KRANJSKU O SUKOBU SA PARTIZANIMA U BUKOVOM VRHU*

Prepis

Žandarmerijska stanica Poljane Poljane, 13. marta 1944.
Srez Kranj/Gorenjska
Del. br. 412/44.

Komandantu policije i službe bezbednosti
za okupirane oblasti Koruške i Kranjske.

Bled

Na znanje:

- 1) Komandantu žandarmerije kod namesnika za Korušku. Celovec
- 2) Žandarmerijskoj kapetaniji Kranj, Bled
- 3) Komandantu sreske žandarmerije kod sreskog načelnika Kranj
- 4) Tajnoj državnoj policiji — ispostava Škofja Loka
- 5) Žandarmerijskom odeljenju. Gorenja Vas.

Predmet: Vatreći okršaj sa banditima u Bukovom Vrhu. opština Poljane, i otvaranje vatre na žandarmerijsku stanicu u Poljanama.

1) U ponedeljak 13. 3. 1944. u 6.30 časova jedna žandarmerijska patrola žand. stanice Poljane ubila je u Bukovom Vrhu. opština Poljane, jednog bandita.

13. marta 1944. pošao sam sa jednom patrolom jačine 1/13 ljudi u Bukov Vrh, opština Poljane, da izvršim neka naređenja. U blizini imanja zemljoradnika Lovrenca Košira u Bukovom Vrhu opazilo je čelo patrole na udaljenosti od oko 300 m, na preglednom mestu, jednog bandita naoružanog puškom i u civilu, koji je bio na straži. Naredio sam da se na bandita otvori vatra iz puškomitraljeza. Ovaj je odmah pao. Na to je iz šume, na oko 400 m istočno, ispaljeno na nas nekoliko puščanih metaka. Verovatno je tamo bivakovala banda. Mi smo odgovorili iz puškomitraljeza i pušaka posle čega su banditi pobjegli u istoč-

* Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG SRS, f. 7/VI.

nom pravcu. Zaplenjena je jedna italijanska kratka puška sa 44 metka i 2 italijanske ručne bombe. Posle toga izvršen je pretres na imanju zemljoradnika Kosira. Nije pronađeno ništa sumnjivo. Lovrenc Košir izjavio je da je baš u 6,15 časova u njegov stan došlo 10 bandita naoružanih puškama i u civilu. Banditi su bili oko 15 minuta u njegovom stanu i malo pre vatrenog okršaja su otišli. Banditi su se samo grejali. Ništa nisu opljačkali. Sa naše strane nije bilo gubitaka.

2) 13. marta 1944. oko 10,30 časova po povratku napred pomenute patrole, otvorena je na žand. stanicu Poljane iz severozapadnog pravca prilično jaka vatra iz pušaka i nekoliko tromblonskih pušaka, koja je trajala oko 2 minuta. Na vatru je odgovoreno. Poterna patrola — bez uspeha. Sopstvenih gubitaka nije bilo.

Nesumnjivo je da su u oba slučaja u pitanju isti banditi.

Za tačnost prepisa

Klinger

. . .²

MdG. i komandir stanice

Hptw žandarmerije

BR. 138

NAREĐENJE VIŠEG VODE SS I POLICIJE PRI 18. VOJNOJ
OBLASTI OD 15. MARTA 1944. O OBAVEZONOM NOŠENJI
VATRENOG ORI ZJA I GRUPNOM KRETANJU¹

Viši voda SS i policije
pri XVIII vojnoj oblasti
Komandni štab za borbu protiv
bandi

K-dno mesto, 15. 3. 1944.

NAREĐENJE

Podsećam ponovo na posebno naređenje koje sam izdao 11. 7. 1942.¹ i zahtevam njegovo najdoslednije izvršenje.

„U poslednje vreme sam ponovo ustanovio da naređenje da se iz mesta boravka ne odlazi bez vatrenog oružja ne izvršavaju

² Potpis nečitak

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu V.I.I., reg. br. 4/13, k. 32—A.

² Vidi Arhiv IZDG SRS, f. 8/1-5.

svi pripadnici jedinica koje se nalaze u Gorenjskoj. Ova nehajnost u Gorenjskoj, gde svuda i u svako doba treba računati sa podmuklim prepadom iz zasede, apsolutno na svome mestu i već je mnoge Nemce stajala života. Osim toga ovakvom nehajnošću i lakomislenošću umanjuje se borbena i udarna snaga trupa određenih za borbu protiv bandi.

Iz ovog proizlazi da sprovođenje pooštrenih mera u Gorenjskoj, koje sam naredio mojim naređenjem od 2. 7. 1942., iziskuje neizostavnu i trenutnu upotrebu vatrenog oružja. Ova odredba je iluzorna ako su jedinice naoružane samo hladnim oružjem.

Stoga ovim izričito zabranjujem svim pripadnicima meni potčinjenih jedinica u Gorenjskoj *napuštanje mesta stanovanja* bez vatrenog oružja (ko nema pištolj neka nosi karabin) i kazniću sve one koje izvan mesta stanovanja zateknem bez vatrenog oružja. Uz to ću uzeti na odgovornost i komandira jedinice — koga činim odgovornim za striktno sprovođenje moga naređenja.

Dalje naređujem da izvan naselja mogu da se kreću najmanje po 2 vojnika zajedno."

Rezener
SS grupenfirer i
general-lajtnant policije

Ovo naređenje važi ne samo za Gorenjsku. nego i za Donju Štajersku i Ljubljansku Pokrajinu.

Po zapov. K-danta
Načelnik Štaba
3

p.pukov. Zašt. policije

*Dostavljeno:
Vidi koncept*

IZVEŠTAJ ZANDARMERIJSKOG ODELJENJA GORENJA
VAS OD 16. MARTA 1944. ZANDARMERIJSKOJ KAPETA-
NIJI KRANJ O AKCIJI PROTIV DELOVA 31. NO DIVIZIJE
U REJONU LESKOVICE¹

Zandarmerijsko odeljenje Gorenja Vas
Srez Kranj/Gorenjska

Gorenja Vas, 16. marta 1944.

Zandarmerijskoj kapetaniji Kranj *Bled*

Predmet: Akcija u prostoru Sr. Brdo, Debeni, Studor i Leskovica.
Veza: Vaše naređenje od 13. 4. 1943.

J. *Situacija*: Područje Sr. Brdo, Debeni, Studor, Leskovica zaraženo je bandama. Veliki deo bande koja je pre nekoliko dana zauzela Leskovicu povukla se u pravcu Idrije. Više stanovnika Leskovice pobjegli su pre nekoliko dana u Gorenju Vas 1 uvršteni su u slovenačko domobranstvo. Njihova imovina treba da se skloni pre napada bandita.

2 *Zadatak*:

Krećemo za Leskovicu preko padina Sr. Brda i k. 757. Nešto oko 2 km pre Leskovice snage se dele i upadaju u Leskovicu po udarnim desetinama. Bliža naređenja za izvršenje izdaće se na licu mesta.

3. *Snage*:

Zandarmerijska stanica Gorenja Vas 1/11. komandir N str. žandarmerije Abele.

Zandarmerijska stanica Poljane. 1/11. komandir Mstr. žandarmerije Klinger.

Carinski poterni odred 1/64, komandir carinski sekretar Štelcer. sa još 8 vojnika slovenačkog domobranstva.

Komandant svih snaga: žandarmerijski p.poruč. Leninger.

4. *Izvršenje*:

Pročešljavanje grebena kod Sr. Brdo. k. 757 i Studor do oko IV-2 km istočno od sela Leskovice. Posle zarobljavanja 2 bandita

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG SRS, f. 6/III.

naoružana puškama, napredovanje u pravcu Leskovice po udarnim desetinama. Ispred ulaza u selo Leskovicu otvorena je vatra na udarne desetine. Upad udarnih desetina u Leskovicu. Mestimični vatreni okršaji. Severozapadno od Leskovice primećen je veći broj bandita u 2 ambara ispred seoskih kuća. Posle uspostavljanja vatrene zaštite od strane puškomitraljeza, prodiranje udarne desetine u severnom pravcu radi opkoljavanja banditskog gnezda. Pri tome je teško ranjen sa 2 metka u vrat i levu plečku žandarmerijski p.poručnik sreza Leninger, koji se nalazio na čelu. Vatreni prepad bandita sa tri strane. Prema proceni 200—300 bandita. Rukovođenje napadom produžio je još za oko 1 čas žand. Mstr. Abele. Posle otvaranja kratko koncentrične vatre udarne desetine i ostale snage za akciju morale su da se povuku. Pri povratku otvorena je vatra na transport sa ranjenim p.poručnikom Leningerom a kod Cabrača vatreni okršaj sa jednom grupom bandita.

5. *Rezultat:* Prema obaveštenjima poginulo je 9 bandita severozapadno od Leskovice. Više ranjenih bandita preneto je preko jednog visa u jednu seosku kuću. Prilikom vatrene okršaja za vreme odstupanja ubijen je kod čabrača jedan bandit. Dva bandita su zarobljena kod Leskovice. Zaplenjene su 3 puške i oko 15 metaka.

6. *Završetak akcije* 15. 3. 1944. u 15 čas.

Na znanje komandiru sreske žandarmerije u Kranju

Po naređenju
Abele
Majster žandarmerije

IZVEŠTAJ KOMANDANTA 1. BATALJONA 139. REZERV-
NOG BRDSKOG LOVAČKOG PUKA OD 20. MARTA 1914.
KOMANDI PUKA O AKCIJI PROTIV 18. NO DIVIZIJE NA
SEKTORU PODPEC — RAKITNA¹

I batalj. 139. rez. brd. lov. puka. K-dno mesto. 20. 3. 1944.
Ia

Predmet: Borbeni izveštaj 1/139. rez.
brd. lov. puka o akciji
protiv partizana dana 18. 3. 1944 u Rakitni.

139. rez. brd. lov. puku

1.) O neprijatelju je izvešteno da je od 16. 3. 44. prodro jačim snagama od Rakitne preko Brezovice — Kamnika — Podpeči i da je ugrozio železničku prugu, a naročito železnički most preko Ljubljane. Dalje je javljeno da se u Rakitni nalaze 3 oruđa (protivkolska od 6,5 cm). Istovremeno je utvrđeno da se slabije snage nalaze u Jezeru i Prevaljama. Jedna druga neprijateljska grupa primećena je na prostori 1 km južno od Borovnice. Jačina ovih neprijateljskih grupa je 300—400 ljudi i u Rakitni oko 300 ljudi, dakle ukupno okruglo 700—800 ljudi.«

2.) Bataljon je imao zadatak da napadne neprijatelja u Podpeči i da prodre do Rakitne da bi rasteretio potisnute slovenačke čete za zaštitu železničke pruge.

Jačina: a) 6 ofic., 1 lekar, 31 podof., 291 vojnik
2 ojačane lovačke čete i 1 lovački vod.

b) 4 ofic. i 220 vojnika (1 četa) domobranaca.

Naoružanje: 1. četa: 6 puškomitralj., 3 tromblonske puške
2. četa: 8 puškomitralj., 3 tromblonske puške
3. četa: 4 puškomitralj., 1 tromblonska puška
4. četa: 4 mitraljeza
5. četa: 4 srednja minobacača

Komandant: Kapetan Huber.

3.) *Izvršenje zadatka:*

U 0.15 čas. odlazak železnicom iz Ljubljane. Dolazak u Notranje Gorice u 02.00 časa.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu V.I.I., reg. br. 20/4. k. 15.

² Vidi dok. br. 65 i 83.

U ovom mestu čete su se pripremile za dalji marš, a ja sam sa svojim k-dirima četa i adutantom odmah radi dogovora u tamošnjoj školi stupio u vezu sa kapetanom fon Kampcom i slovenačkim oficirima. Ovde sam saznao iz novih podataka o neprijatelju da partizani iako ugrožavaju drumski most kod Podpeči. Na 500 m sev. od ovog mosta već su bila prebačena 2 puškomitraljeza preko Ljubljanice koji su s leđa ugrožavali posadu mosta. Partizani su iz okoline Jezera minobacačima gađali most.

U 03,00 časa izdao sam zapovest: ..Batalj. će, razvijen za borbu, četa pozadi čete, najpre zauzeti zapadnu ivicu Podpeči i pripremiti se za napad na mesto. Početak napada u osvit u 05,30 čas. Bataljon napada Podpeč sa 2 lovačke čete uz vatrenu podršku teškog naoružanja, prodire odmah između crkve Sv. Jožefa i Sv. Ane preko Preserja — Dol. Brezovice ka Rakitni i zauzima ovo mesto, dok domobranska četa koja se nalazi u pripravnosti u okolini Borovnice, usiljenim maršem zauzima položaje jug.-zap. i jug.-ist. od Rakitne da bi sprečila odstupanje partizana ka jugu. Lovački vod preuzima u toku akcije obezbeđenje levog boka.

U 03,45 čas. bilo je završeno posjedanje polaznog položaja. Izviđanjem je utvrđeno da se neprijatelj povlači, našto sam odmah početak napada odredio za 4,00 časa. U 04,10 čas. 1. četa je zauzela most preko Ljubljanice i na juriš osvojila Podpeč. Neprijateljske zaštitnice su pružile slab otpor. Posada uporišta je preuzela obezbeđenje mesta i obezbeđivala prema Jezeru. Oko 05,30 čas. u mestu Preserje 2 mitraljeza ponovo nastavljaju otpor. Obadve čete su kratkom borbom slomile ovaj otpor i produžile gonjenje dolinom prema jugu. Ubijena su 2 bandita i zaplenjena 2 puškomitraljeza. Bataljon je uporno gonio neprijatelja i u 06,00 časova dostigao Brezovicu, gde je neprijatelj ponovo pružio otpor. Pošto je otpor slomljen, 2. četa je prodrla u samo mesto. Pri ovome je ubijeno 8 bandita, od kojih je jedan bio komesar, a zaplenjena su 2 konja, 1 kola i nekoliko pušaka. Lovački vod. koji je bio levo bočno osiguranje, dočekao je i uništio bandite koji su bežali ka istoku. 2. četa je nastavila energično gonjenje.

Oko 09,30 čas. dostignuta je Rakitna. Zbog pomeranja početka napada četa domobranaca na zaprečnoj liniji nije mogla da blagovremeno zauzme svoje položaje, usled čega je partizanima pošlo za rukom da glavninom iz Rakitne pobegne ka istoku. Ovu činjenicu je rukovodstvo moralo da prihvati, da bi se bar zaštitnice mogle primorati na borbu i uništiti. U Rakitni su neprij. zaštitnice ponovo pružile otpor koji je slomljen napadom sa dvostrukim obuhvatom i mesto zauzeto. Jedan vod 1. čete

prodirao je energično ka istoku i zaplenio jedno zaostalo vozilo natovareno rančevima. dok je glavnina već imala 5 km prednosti i nije se više mogla dostići. Četa na zaprečnoj liniji je na putu od Borovnice za Rakitnu imala 1 km južno od Rakitne dođir sa neprijateljem te je oko 200 ljudi jaku nepr. zaštitnicu poterala ispred sebe ka Rakitni. Domobranci su ubili 10 bandita, a 1 zarobili.

Pošto je dalje gonjenje bilo bezizgledno, borba je prekinuta u 10.15 čas. i bataljon je krenuo natrag na žel. stanicu Preserje.

Prema iskazima stanovnika Rakitne, partizani su odande pobjegli u 08.00 čas. Navedenu jačinu neprijatelja stanovnici su potvrdili.

Oko 14.30 čas. bataljon je stigao na žel. stanicu i u 16.30 čas. posebnim vozom krenuo natrag za Ljubljano te je usled jednog prekida saobraćaja tek oko 20.00 čas. stigao u kasarnu.

4.) *Gubici:*

Sopstveni: ranjeno 3

Neprijatelj: ukupno poginulo 32 (izbrojano).
od kojih 1 komesar.

Ustanovljeno 9 jakih krvavih tragova.

Zarobljeno 14 (odmah predati policiji).

5.) *Plen:*

8 puškomitraljeza

1 mitraljez

9 pušaka (polomljeno)

7 pušaka (predato policiji)

1 mašinski pištolj

okruglo 5000 puščane i mitraljeske municije

1 sanduk minobacačke municije

municija za protivkolska oruđa

(Sva municija predata policiji za domobrane)

2.000 kg eksploziva — uništeno

4 konja — 1 ubijen

Zbog transportnih

3 mazge — 1 ubijena

teškoća svi konji i

2 zaprežna vozila

mazge predati u Notranje

2 brdska kazana

Gorice domobranima

30 punih ranaca

1 kazan za kuvanje

6.) *Iskustva:*

Kako je stanovništvo bilo naklonjeno partizanima, oni su za svaku našu akciju blagovremeno saznavali i u najviše slučajeva su se mogli pravovremeno da povuku. Uprkos brzini naših trupa, nikada se nismo mogli da domognemo neprijateljske glav-

nine, pošto su nam nedostajala potrebna motorna vozila. Pošto su partizani za svoje bekstvo najčešće odabirali loše puteve, da bi se odmah moglo sprečiti odstupanje neprijatelja bilo bi veoma --potrebno imati motorno vozilo na gusenični pogon, koje bi moglo da primi bar 2—3 desetine. Takođe bi se moralo raspolagati minobacačima ili lakim topovima, pošto su partizani vrlo osetljivi na artiljerijsku i minobacačku vatru. Angažovanje većih jedinica je manje pogodno. Najbolje bi bilo upotrebljavati četu ojačanu teškim naoružanjem. Jačina partizanskih četa se ne može se upoređivati sa jačinom nemačkih, brojno stanje njihovih četa iznosi do 50 ljudi. Može se računati da je brojno stanje jednog bataljona okruglo 300 ljudi.

Vrlo uspešno deluje brzo prodiranje jer se neprijateljske grupe na taj način raspršuju i u najviše slučajeva bez vođa lutaju po terenu; pri tome ipak treba naročito obratiti pažnju na bokove i pozadinu. Isto tako minobacačka municija mora da se razdeli četama lovaca da je one sobom nose. Manja opasnost da će minobacači morati malo da čekaju dok im lovci ne doture municiju lakše se može prihvatiti nego kad dotur tovarnom stokom ili drugim transportnim sredstvima usled prepada uopšte ne bude moguć.

Huber

139. REZER. BRD. LOVAČKI PUK

188. REZER BRD. DIVIZIJE

Dostavljeno. Prilažemo zaplenjena dokumenta.

Kristl

3.³ Viši vođa SS i policije zamolio je da mu ustupimo zaplenjena dokumenta radi bržeg korišćenja podataka iz njih. Molim, odlučite o ovome. Smatram da bi to bilo korisno .. .

³ Naredni tekst je Kristl dopisao olovkom. Poslednji red je nečitak.

IZVEŠTAJ ORTSGRIPENFIRERA NACIONALSOCIJALISTIČKE NEMACKE RADNIČKE PARTIJE OD 21. MARTA 1944. SRESKOM RUKOVODSTVU PARTIJE I SRESKOM NAČELNIKU U KAMNIKI O NAPADU JEDINICA 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE NA MORAVČE¹

Moravče. 21. 3. 1944.

Sreskom rukovodstvu NSDAP i sreskom načelniku

Kamnik

Predmet: Napad bandi na Moravče 19. 3. 1944. Ovim izveštavam da je veći odred bandita izvršio noću uoči 20. 3. 1944. napad na Moravče.¹ Napad je bio usmeren na žandarmerijsku stanicu i ajnzac odeljenje. Žandarmerija je bila smeštena u župničkom domu a ajnzac odeljenje u narodnom domu. Napad je počeo oko 22 časa i trajao je cele noći sve do 6 časova ujutro. Celo vreme čula se jaka puščana i mitraljeska paljba, a u međuvremenu i jake detonacije mina i eksplozivnih punjenja.

Žandarmerija je krajnje herojski branila obe zgrade tako da se prepad može smatrati odbijenim. Žandarmerija je imala 2 poginula i 3 ranjena, a nasuprot tome. zaključujući po tragovima krvi koji su i sledećeg dana bili vidljivi, banditi su pretrpeli velike gubitke.

Župnički dom i narodni dom delom su razoreni, spaljeni i potpuno uništeni. Osim toga spaljene su školska zgrada i velika zgrada zemljoradničke štedionice. Na poštanskoj zgradi polupana su samo prozorska stakla, inače je neoštećena i rad može da se nastavi. Opštinske kancelarije na drugom spratu župničkog doma opustošene su, ali uglavnom nisu mnogo oštećene. Polupana su sva prozorska okna; fioke pisacih stolova, koje su bile zaključane, silom su otvorene. Akta i hartije su razbacane, odneti su novac, bonovi za namirnice bonovi za železo; odneta su 3 opštinska pečata: br. 2, 3, 4, i pečat kancelarije za izdavanje karata za snabdevanje. Od 3 pisacih mašine 2 su odnete a jedna teže oštećena. Izgorelo je 5.000 RM koje je opština sklonila kod žandarmerije. Kartoteka stanovnika, knjigovodstvo i kartoteka

¹ Original (pisan olovkom) u Arhivu I7.DG SRS. f. 811/IV.

³ Vidi dok. br. 51. 68. 96 i 153.

kancelarije za izdavanje karata za snabdevanje su samo delimično oštećeni i još se mogu koristiti.
Kancelariju K. V. B.³ u zgradi štedionice uništio je požar. Spasena je kartoteka koja je bila smeštena u opštinskoj kancelariji.

Hajl Hitler!

Opštinski komesar
Fuger Joh.

(M.P.)

Ortsgruppenfirer
Zerer Alojz

BR. 142

IZVOD IZ IZVEŠTAJA KOMANDANTA POLICIJE I SLUŽBE
BEZBEDNOSTI ZA DONJU ŠTAJERSKU OD 24. MARTA
1944. ISPOSTAVI SLUŽBE BEZBEDNOSTI BREŽICE O AK-
CIJAMA JEDINICA 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJSKIH

Komandant policije i službe bezbednosti
za Donju Štajersku
III odeljenje
B. br. 210/44 pov.

Poverljivo!
Maribor. 24. marta 1944.

Evo nekoliko primera o akcijama bandita:

20. 3. 44. u 16 časova oko 30 bandita naoružanih puškomitraljezi-
ma, automatima i puškama, u nemačkim vojničkim i policijskim
uniformama i civilnom odelu, zauzeli su selo Globoko, srez Bre-
žice. Izvršili su prepad na opštinu, gde je smeštena vojska, i
odneli 12 pušaka, 300 metaka. 20 ručnih bombi, 20 vojničkih
uniformi. 10 čebadi. 10 šatorskih krila i 2 pisaaće mašine. Iz pošte
odneli su sve pakete, 7 ljudi su odveli i zapalili opštinsku kan-
celariju. Istovremeno su opljačkali jednu trgovinu³

³ Kärtner Volksbund — Koruški narodni savez

¹ Original (umnožen na ciklostilu) u Arhivu IZDG SRS. f. 157/11.

² Vidi nap. br. 2 uz dok. br. 135.

³ Vidi dok. br. 95.

20. 3. 44. oko 23 časa više bandita naoružanih puškama i ručnim bombama došli su u rudnik uglja Zonenberg,⁴ srez Celje, i 15 kg baruta odneli. a 500 kg uništili u vodi. Uništena su 3 motora i pumpa za vodu. tako da je rad obustavljen.

21. 3. 44. oko 12 časova jača banditska grupa otvorila je vatru iz automata i pušaka na 13 drumskih radnika koji je trebalo da oprave most na drumu Mlinše — Vače, a koji su banditi bili porušili. 3 drumska radnika su odvedena.

22. 3. 44. u 0.33 časova oko 120—150 bandita izvršili su prepad na lečilište za grudobolne u Topolšici. Opljačkali su veću količinu rublja i cipela. Iz blagajne su odneli 3.000 RM i 3 pištolja — svojina lekara. Odveli su poslovođu Janežiča.⁵

22. 3. 44. oko 20.30 časova prodrlo je više stotina bandita do gostionice Zajc u Vačama, opljačkali gostionicu i trgovinsku radnju Zajc kao i poštu i onesposobili telefonski uređaj. Zatim su oduzeli Zajcu 2 konja, jedna kola i povelili sa sobom slugu. Osim toga banditi su odveli preko 40 rudara, koji su iz okoline zapadno od Vača hteli da idu na rad u Zagorje." -

III D 2 — Saobraćaj

Dalji napadi na pruge nemačkih državnih železnica

13. 3. 1944. oko 21.10 časova kod 497. železničkog kilometra, 100 m južno od stanice Loka pri Zidanom Mostu, na pruzi Zidani Most — Zagreb, postavljene su 2 mine između 4 železnička praga, koje su eksplodirale prilikom nailaska teretnog voza br. 90201. Prilikom eksplozije teretni voz nije bio oštećen, ali od jedne šine eksplozijom je otkinuto jedno parče veličine 10—20 cm, a jedan železnički prag je oštećen.

Saobraćaj nije bio prekinut.

18. 3. 1944. oko 5.00 časova između Slovenske Bistrice i Poljčana. na pruzi Maribor — Celje. FS voz br. 2246 naišao je na minu koja je eksplodirala. Teška lokomotiva, 1 četvoroosovinski poštanski vagon, jedan četvoroosovinski putnički vagon i jedan dvoosovinski putnički vagon iskliznuli su iz šina i teško su oštećeni. Dvoosovinski putnički vagon je razmrskan pri čemu je poginuo jedan vojnik, a druga dvojica su teže povređena. Ko-

⁴ Misli se verovatno na rudnik kaolina Filipa Zonenberga za tvornicu keramičkih proizvoda u Libojama (vidi dok. br. 146).

⁵ Vidi dok. br. 147.

⁶ Vidi dok. br. 64.

losek je onesposobljen u dužini od 60 m. Materijalna šteta iznosi oko 10.000 RM. Saobraćaj se mogao odvijati na jednom koloseku, raščišćavanje drugog koloseka trajalo je do 19. 3. 1944. u 15.30 časova.⁷

21. 3. 1944. oko 4. 30 časova kod stražarske kuće Dolenja Vas na 372. km na pruzi Beč — Ljubljana naišao je na minu voz za osiguranje br. 90414. Usled eksplozije obe šine su pomerene, 4 vagona za osiguranje oštećena. Saobraćaj se od 4.30 — 9.30 časova odvijao samo na jednom koloseku a od 12.00 časova opet na oba koloseka. Nije bilo ljudskih žrtava.⁸

21. 3. 44. oko 18.15 časova između Zagorja i Save kod 388,8 km, na pruzi Beč — Ljubljana, naišao je na minu teretni voz br. 8044. Lokomotiva i 3 vagona su teže oštećeni. 200 m šina je uništeno. U toku noći, u 21.10, 21.35 i 02,05 časova eksplodirale su druge tempirne mine, usled čega su nastala veća oštećenja na pruzi. Radovi na popravci trajali su do 10.00 časova pre podne 22. 3. ove godine. Od toga vremena bila su opet oba koloseka predata saobraćaju.⁹

22. 3. 944. u 20.45 časova čuo je čuvar pruge jaču detonaciju kod 351. km između Laškog i Celja, na pruzi Beč — Ljubljana. Pomoćni voz koji je odmah upućen mogao je ustanoviti da je kolosek na pruzi Laze — Beč oko 0.80 m prekinut. Prilikom pregleda koloseka koji je posle toga izvršen izvađene su i onesposobljene druge 3 mine. Zbog opasnosti prilikom izvođenja radova u ovom području, radovi na osposobljavanju oštećene pruge mogli su se preduzeti tek po danu. Već u 7.35 časova bile su obe pruge opet sposobne za saobraćaj. —

Nije bilo ljudskih žrtava.¹⁰

⁷ V'di dok. br. 85 i 95.

⁶ Vidi dok. br. 68.

⁹ Vidi dok. br. 64, 68 i 154.

¹⁰ Vidi dok. br. 147.

IZVEŠTAJ NEMAČKE ŽANDARMERIJSKE STANICE POLJANE OD 25. MARTA 1944. KOMANDANTU POLICIJE I SLUŽBE BEZBEDNOSTI ZA KORUŠKU I KRANJSKU O BORBI SA 1. ČETOM 1. BATALJONA GORENJSKOG NOP ODREDA¹

Žandarmerijska stanica Poljane Poljane. 25. marta 1944.
Srez Kranj, Gorenjska
Del br. 487/44.

Predmet: Vatrene prepad bandita na carinsku patrolu nedaleko od Poljana.

Veza: Prethodni radio-izveštaj od 23. 3. 1944.

Komandantu policije i službe bezbednosti za okupirane oblasti Korušku i Kranjsku

Bled

23. marta 1944. oko 7 časova banditi su otvorili slabu vatru iz puškomitraljeza i pušaka iz severnog i južnog pravca na oko 1 km istočno od Poljana na carinsku patrolu carinarnice Trata, jačine oko 30 ljudi, koja se kretala u pravcu Škofje Loke. Carinska patrola je odmah odgovorila na vatru, posle čega su banditi pobjegli u severnom i južnom pravcu.

Ovdašnja žandarmerijska stanica čula je puškaranje i odmah je krenula na mesto prepada. Carinska patrola je u međuvremenu već krenula u pravcu Škofje Loke. Žandarmerijska patrola je posle toga pretražila okolinu i u 12 časova vratila se nazad ne dolazeći u dodir sa neprijateljem. Na strani carinske patrole nije bilo gubitaka usled vatrene prepada. Ne zna se da li su banditi imali gubitaka. U prethodnom radio-izveštaju navedeno je da je prilikom ovog prepada jedan carinik smrtno ranjen. To nije tačno.

Uz to javljam sledeće:

Carinarnica Trata bila je obaveštena preko radija iz Škofje Loke da je patrola koja je išla za Škofju Loku imala jednog poginulog usled vatrene prepada od strane bandita. Carinarnica Trata je o tome obavestila ovdašnju stanicu i dodala da je

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG SRS. f. 7/VI.

laj gubitak nastao usled vatrenog prepada u Poljanama. Istina je da je na pomenutu patrolu izvršen vatreni prepad nešto pre Škofje Loke, pri čemu je jedan carinik smrtno ranjen.²

O tome će sigurno podneti izveštaj žand. stanica Škofja Loka ili Zminec.

Reker

Hptwm. d. Gd. i komandir stanice

Dostavlja se:

Komandantu žandarmerije Celovac
Zandarmerijskoj kapetaniji Kranj, Bled
Sreskoj žandarmeriji i sreskom načelniku. Kranj
Ispostavi Gestapoa Škofja Loka i
Zandarmerijskom odeljenju. Gorenja Vas

BR. 144

IZVEŠTAJ KOMANDE NEMACKE 188. REZERVNE BRDSKE
DIVIZIJE OD 26. MARTA 1944. O IZVOĐENJU AKCIJE
„DAHŠTAJN" PROTIV JEDINICA NOV I PO U PREDELU
CRNI VRH — COL'

188. rez. brd. div.
Odelj. Ia

Diviz. K-dno mesto. 26. 3.1944

*Borbeni izveštaj
o akciji
„Dahštajn”
dana 25. 3. 1944*

1.) *Tok akcije:*»

a) Grupa Beršnajder. U 07,15 čas. kod Predmeje izne-
nađuje grupu od 20 bandita. Poginulo 10 neprijatelj, vojnika,
više ranjeno, zarobljeno 3. zaplenjeno: 1 puškomitraljez. delovi

² Vidi dok. br. 120.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu V.I.I., reg. br. 22/4, k 15.

² Vidi dok. br. 120,

³ U drugom konceptu ovog izveštaja dodate su na početku sledeće
tačke:

„1. Situacija: Jake banditske snage [nalaze se] na prostoriji Crni
Vrh nad Idrijo — Vodice — Višnje — Col — Zagolič — Križna gora.

jednog minobacača. 30 pušaka. 5 konja i 2 kola. Uništena veća količina pešad. i artiljer. municije i 120 pušak.i. pošto nisu mogli da budu odneseni. Naselje spaljeno, a tako isto jedan magacin sa hranom i gostionica između Predmeje i Dol — Otlica. koja je bila uređena kao škola za banditske podoficire.

Trupa je bez dodira sa neprijateljem u 14.30 časova stigla u Col, gde je uspostavljena veza sa pukovnikom Štromajerom.

b) *Grupa Auer* u 08,30 čas. dostigla mesto Col. Ovde su iznenađena i ubijena 3 bandita. Zaplenjene 3 puške.

c) *Grupa Kristl* usled izvanredno visokih snežnih nanosa samo polako napreduje i tek u 07,30 čas., bez dodira sa neprijateljem dostiže pripremni položaj, a u 10.30 Vodice. U 10.30 čas. uspostavlja se veza sa pukovnikom Štromajerom u Colu; grupa Kristl od 06.12 čas. nije imala nikakvu vezu sa divizijom, pošto su u to vreme zbog visokih snežnih nanosa kola za vezu morala da budu ostavljena pozadi.

d) *Grupa Hajne* preko Godoviča — Crnog Vrha u 09,00 čas. bez dodira sa neprijateljem dostiže Col.

e) *Delovi 2/499.* su u 08,00 čas. angažovani za zatvaranje pravaca sev. Ajdovščine od Slokarja do Fužina.

Zadatak: Kontrolisanje saobraćaja na svim putevima iz pravca Dol — Otlica.

f) *Ojačani vod 4/112.* posle odvajanja grupe Beršnajder ostaje kao osiguranje zapadno od Predmeje.

U toku prepodneva iznenađena je i razbijena jedna grupa bandita koja se vraćala. Pri tome je neprijatelj imao 12 poginulih. Zaplenjeno: 1 mitraljez i 28 pušaka.

g) *Štab 188. rez. brd. div.* u 11.30 čas. premešten iz Ajdovščine u Col. Veće razaranje puta 1¹ km zap. od Cola. Put za motorna vozila neprohodan.

U 12,15 čas. u Colu uspostavljena veza sa kapetanom Hajneom i majorom Auerom.

U 13.15 čas. kapetan Hajne upućen u svoju komandu, a ostale grupe u 15.00 čas.

2. *Zadatak:* Delovi 188. rez. brd. div. sa potčinjenim SS bataljonom za cdbranu Krasa i 111/15. pol. puka moraju okružiti, napasti i uništiti bande na prednjem području

3. *Komandant:* pukovnik Stromajer. zamenik komandanta divizije.

4. *Grupisanje:* polazni položaji i borbeni zadaci vidi priloženu skicu. Polazak sa polazn'h položaja u 05.00 časova.

5. *Tok akcije:*..

Dalji tekst pod „Tok akcije“ opširnije je iznet u dokumentu koji objavljujemo.

2.) *Neprijateljski gubici:*

Poginulo 27
Zarobljeno 2
Ranjen veći broj

3.) *Sopstveni gubici:*

Nije ih bilo.

4.) *Plen:*

1 mitraljez
1 puškomitraljez
delovi jednog minobacača
58 pušaka
5 konja
2 vozila
veće količine pešad. i artilj. municije.
120 pušaka uništeno

5.) *Iskustva:* Prema opštoj situaciji očekivalo se da će grupa Hajne naići na najjači otpor neprijatelja. Dogodilo se suprotno. Grupa Hajne je izvršila tipičan udarac u prazno. Ista od Idrije do Cola nije dolazila u dodir sa neprijateljem.

Akcija nije imala većeg uspeha pošto je radi planskog prikupljanja SS i policijskih bataljona u odnosu na planiranu akciju pukovnika Kristla morala da bude odložena za jedan dan. S druge strane pak bilo je potrebno, odnosno pojmljivo da se operacije, koje su obe strane nameravale da izvedu, izvrše pod jedinstvenom komandom. Ali ovde se ponovo pokazalo da se odmah izvršenim udarom, odričući se širih poduhvata, postiže veće iznenađenje i time biva zajamčen možda manji, ali sigurniji uspeh.

Naročito su stalno nastajale teškoće u službi veze. Jačim radio-stanicama se nije raspolagalo, a one manje koje su ljudi mogli da nose imale su mali domet. Kapetan Hajne nije primio upućeno mu (preko Idrije) pismeno naređenje, te je stoga radio na osnovu jednog kratkog radio-naređenja svog komandanta puka. Zbog toga rad njegove 3 čete nije sasvim odgovarao namerama divizije, pošto jednom svojom četom nije prodirao zapadno od Črnog Vrha. već celom grupom preko Črnog Vrha.

6.) *Kratka ocena nove situacije kod. bandi:*

Ponovno premeštanje bandi, koje se u poslednje vreme nalaze u prostoru Col — Črni Vrh — Vodice, u prostoru Cerkno, odn. Čepovan — Lokovec.

Idrija (rudnik žive) i dalje ostaje ugrožena.

IZVEŠTAJ KOMANDANTA 1. BATALJONA „HAJNE" OD 26.
MARTA 1944. KOMANDI 139. NEMACKOG REZERVNOG
BRDSKOG LOVAČKOG PUKA O AKCIJI PROTIV JEDINICA
NOV I PO U PREDELU CRNI VRH — COL'

Batalj. Hajne

139. rez. brd. lov. puk.

K-dno mesto, 26. 3. 1944.

Borbena izveštaj

*o akciji na Crni Vrh — Col na dan 25. 3. 1944**

1.) O neprijatelju je bilo poznato da jakim snagama, najmanje 4 brigade, od 17. 3. drži posednute visove jug.-zap. od Črnog Vrha i sva naselja koja se nalaze u okolini. Višestrukim napadima od Idrije i Godoviča neprijatelj je bio vrlo oslabljen, naročito mu je nedostajala municija. Od 23. 3. 44. postojala je mogućnost, a 24. 3. 44. sa sigurnošću je ustanovljeno da se neprijatelj u velikoj žurbi povlači iz ove oblasti.

2.) *Zadatak:* Ojačani bataljon je imao zadatak da zauzme Predgrize i Črni Vrh, da nastupa preko visova i da na putu Col — Vodice uspostavi vezu sa delovima 11/139. rez. brd. lov. puka i drugim delovima divizije (Pukovska zapovest od 24. 3. 44. radiogramom).

Komandant: kapetan Hajne.

Za izvršenje ovoga zadatka naređeno je:

a) 1. četa desno; nastupa desno od puta koji vodi preko Črnog Vrha do prevoja, zatim duž puta dostiže Col. Na putu Col — Vodice poseda zaprečnu liniju između Cola i km 3.

b) 3. četa. na centru; nastupa frontalno preko Trebča ka Črnom Vrh. zatim preko raskrsnice puteva 500 m zap. od k. 1105 dostiže k. 1118 — put Col — Vodice, na kojem između km 3. i km 5. poseda zaprečnu liniju.

c) 2 (četa) 139. rez. brd. lov. puka — levo; nastupa ka visovima zapadno od Črnog Vrha i preko Monte Gabata³ dostiže Kanji Dol i Vodice, gde uspostavlja vezu sa II bataljonom 139. rez. brd. puka i poseda zaprečnu liniju na putu za Col, između Vodica i km 5.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu V.I.I., reg. br. 22/4, k. 15.

¹ Vidi dok. br. 120.

³ Na italijanskoj karti 1 : 50.000 Monte Gabato je naziv vrha označenog na našim kartama 1 : 100.000 kao k. 1175 u predelu Kanji Dol.

d) Jurišni i pešadijski topovi sa 1 vodom 1. čete i 2 pionirske desetine nastupaju drumom Godovič — Črni Vrh — Col. osiguravaju nastupanje bataljona i čim neprijatelj pokuša da se učvrsti slamaju njegov jači otpor.

e) Stab bataljona se kreće sa 1. četom.

<i>Brojno stanje bataljona:</i>	1. četa	2 : 5 : 103
	3. četa	3 : 15 : 155
2. i 5. četa. 139. rez. brd. lov. puka i odeljenje jurišnih topova		4 : 19 : 213
	protivtenkovski vod	— 1 : 12
	Štab	2 : 4 : 16
	Svega	11 : 44 : 499

<i>Naoružanje:</i>	4 jurišna topa
	1 laki pešad. top
	4 srednja minobacača
	6 lakih minobacača
	7 mitraljeza
	30 puškomitraljeza
	12 tromblona

3.) *Izvršenje:* Bataljon sa 1. i 3. četom i delovima Štaba 25. 3. 44. u 00,00 čas. krenuo je iz Idrije u Godovič i tamo se priprema za borbu, zajedno sa 2/139. rez. brd. lov. puka (k-dir potporuč. Vitek), vodom jurišnih topova (poruč. Rezner iz 19. polic, puka) i poluvodom pešad. topova (p. por. Nemet iz 5/139. rez. brd. lov. puka). Oko 06,00 čas. bez dodira sa neprijateljem dostignuti su Predgriže i Črni Vrh. Pretresanje kuća da li u njima ima municije ostalo je bez ikakvih rezultata. Poslednja zaštitna odeljenja bandi, koje su se povukle prethodnog dana, odstupala su još na velikom odstojanju i uprkos odmah preduzetom gonjenju uspela su da izmaknu. Između 09,00 i 10,00 čas. svi delovi ojačanog bataljona — bez jurišnih i pešadijskih topova — dostigli su i poseli zaprečnu liniju Col — Vodice. Oba puta: Idrija — Godovič i Godovič — Črni Vrh. — prevoj, bili su neprohodni usled mnogobrojnih zaseka i miniranja. Uz pomoć pionirskih grupa pošlo je za rukom da se otkloni 11 velikih zaseka i 7 delimično teških razaranja druma. Do 09.00 čas. jurišni i pešadijski topovi su uspeli da izbiju na prevoj. Jedan deo prepreka je postavljen još noću 24/25. 3. Napredovanje su veoma otežavali visoki zaleđeni snežni nanosi i poledica na putu preko prevoja.

4.) *Gubici:* Sopstveni: nije bilo gubitaka.

Neprijateljski: zarobljen 1, prebegla 2.

5.) *Plen:* 20 metaka za pešad. top 10,7 — uništeno;
3 puške uništene a 3 zaplenjene.

6.) *Iskustva:* Velika pokretljivost bandi nužno nam nalaže da još brže izvodimo napade i protivnapade. U najvećem broju slučajeva ovo se može postići samo sa malim jedinicama. Ove manje jedinice ipak moraju da raspolažu teškim oružjem koje će osigurati uspeh u sukobu sa nadmoćnijim bandama.

Hajne
Kapetan i K-dant batalj.

BK. 146

IZVOD IZ IZVEŠTAJA KOMANDANTA POLICIJE I SLUŽBE
BEZBEDNOSTI ZA DONJU ŠTAJERSKU OD 31. MARTA 1944.
ISPOSTAVI SLUŽBE BEZBEDNOSTI BREŽICE O AKCIJA-
MA JEDINICA 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE¹

Komandant policije i službe bezbednosti

U Donjoj Štajerskoj

III odeljenje

B. br. 231/44. pov.

Poverljivo!

Maribor. 31. marta 1944.

2

Situacija na području aktivnosti i suzbijanja bandi u Donjoj Štajerskoj je, u odnosu na raspoloženje stanovništva i ocenu naše opšte situacije, promenljiva.

Sve se više ispoljava mišljenje, kad nam ne polazi za rukom da svršimo sa nekoliko stotina bandita, kako onda mislimo da rešimo krupna i odlučujuća pitanja rata. S druge pak strane dolazi se do zaključka da kada već nismo mogli' da angažujemo dovoljno jedinica i snaga na velikim frontovima, onda uopšte nemamo mogućnosti da se na odlučan način suprotstavimo sitnim problemima akcije bandita.

Pored jake propagandističke aktivnosti bandita lecima i drugim štampanim materijalom, kao i prepadima radi snabdevanja. u poslednje vreme naročito pada u oči, pre svega, neuobičajen porast prinudnih regrutovanja.

¹ Original (umnožen na c klostilu) u Arhivu IZDG SRS. f. 157/11.

² Vidi napomenu 2 uz dokumenat br. 135.

U nastavku daje se izbor pojedinačnih prijava o akcijama bandita od 26. do 29. 3. 1944.

27. 3. 1944. oko 0.30 čas. došlo je verovatno 70 do 80 bandita, među kojima i 2 žene, u varoš Rečica ob Savinji i iz dve trgovačke radnje opljačkali veće količine namirnica, manufakturne robe i duvanskih prerađevina.

27. 3. 1944. isti banditi su u Okonini, opština Rečica ob Savinji, otvorili vatru na jedan kamion, pri čemu je ubijen jedan dečak i 5 lica teže povređeno.

27. 3. 1944. u 19.30 čas. izvršen je u Hudoj Jami, opština Rim. Toplice, napad na stražu rudnika i ista razoružana. Banditima je palo u ruke 2 automata. 3 puške i 4 ručne bombe.³

27. 3. 1944. oko 23.30 čas. jedna banditika grupa izvršila je prepad na žel. stanicu Gornji Dolič, opština Mislinja. Zgrada željezničke stanice je spaljena, uređaji i vodovi uništeni.⁴

Od 27. 3. 1944. ujutro oko 250 bandita drže u svojim rukama mesto Nevlje, srez Trbovlje. Manje banditske grupe izviđaju u pravcu Loke, opština Pondor.

27. 3. 1944. u 2 časa došlo je u Znojile, 6 km severno od Zagorja, 300 do 400 bandita, zauzeli mesto i držali ga do oko 2 časa.

28. 3. 1944. Zaklali su opštinskog bika teškog oko 700 kg i između sebe podelili meso.

U noći 28/29. 3. 1944. na području opštine Podlehnik provaljena je granična ograda na 6 mesta u širini od 1—2 m. Govori se da hrvatski banditi imaju nameru da za vreme uskršnjih praznika pljačkaju stoku na teritoriji Rajha i da je tim putem odvedu u Hrvatsku. Osim toga, priča se da su banditi izjavili da će za svakog od 6 Hrvata uhapšenih 24. 3. 1944 odvesti deset stanovnika pogranične oblasti iz opštine Leskovec i Podlehnik.

29. 3. 1944. oko 21 časa u Žlaboru, opština Rečica ob Savinji, banditska grupa jačine 8—10 ljudi napala je jednu žandarmerijsku patrolu od 3 žandarma i pobila ih. Ubijenima su oduzeli puške, municiju kao i celokupnu opremu.

30. 3. 1944. na željezničkoj stanici Kresnice uništen je blok I i II. Oba skretničara su odvedena. —

³ O gornjim akcijama vidi dok. br. 96 i 147.

⁴ Vidi dok. br. 58. 96. 125 i 149.

31. 3. 1944. oko 1 čas banditi su napali mesto Šmartno pri Slovenjem Gradcu. Zandarmerijska stanica dala je pozivni znak za pomoć. Iz Šmartna pri Slovenjem Gradcu čuje se minobacačka vatra. Nasilno izviđanje prema Šmartnu pri Slovenjem Gradcu je u toku.

31. 3. 1944. oko 1 čas banditi su napali 5. policijsku četvu u njenom garnizonu Stari Trg kod Slov. Gradeča. Četa je odbila napad. Za sada nema opasnosti za policijsku četvu.

Napadi i sabotaze u stajerskim rudnicima

5. 3. 1944. uveče jedna jača banditska grupa izvršila je prepad u gornjem delu doline Savinje, u srezu Celje, na rudnik boksita Nazarje ujedinjenih aluminijumskih fabrika. Jedan transformator i jedna mašinska baraka dignuti su u vazduh, a svi ostali objekti rudnika uništeni su požarom. Jedan noćni čuvar je tom prilikom odveden.

Usled ovog razaranja morao se obustaviti rad.'

17. 3. 1944. u noći jedna jača banda zapalila je garaže kamenoloma Oplotnica kod Slovenskih Konjica, srez Maribor, usled čega je uništeno više vozila."

17. 3. 1944. oko 10 čas. uveče dosada nepoznati vinovnici minirali su u rudniku Kisovec kod Zagorja u 2 horizonta pod zemljom razne mašinske uređaje. Miniranje su usledila za vreme promene smene. Da li su banditi prodrli u rudnik, ili su razaranja bila delo sabotaze rudara, nije se moglo dosada još ustanoviti. Uništeni su 1 centrifugalni motor. 2 niskonaponska i 2 visokonaponska motora. Šteta iznosi oko 35.000 RM.^T

20. 3. 1944. u noći došlo je više bandita naoružanih puškama i ručnim bombama u rudnik uglja Zonenberg⁸ kod Prebolda, u srezu Celje, i odneli 15 kg baruta, dok su ostalih 500 kg baruta bacili u vodu. Osim toga uništili su 3 motora, među kojima i pumpu za vodu tako da je ovaj pogon za sada morao obustaviti rad. Rudnik uglja pripada Keramičkoj industriji akcijskog društva i zapošljava oko 200 radnika.

30. 3. 1944. u 3 časa ujutro oko 20 bandita izvršili su prepad na rudnik Kisovec kod Zagorja i uništili kompresorski uređaj

⁵ Vidi dok. br. 40. 135 i 147.

⁶ Vidi dok. br. 85 i 95.

⁷ Vidi dok. br. 51 i 68.

⁸ Vidi nap. br. 3 uz dok. br. 142.

Jedan stražar rudnika je ubijen, a jedan teže ranjen. Usled miniranja oštećena je žičara koja prolazi u neposrednoj blizini, na kojoj su se pokidala 2 čelična užeta. I pored napada rad nije obustavljen jer radnici mogu još ući u okno da bi izbacili iskopani ugalj. U međuvremenu dopremiče se kompresor iz jednog drugog rudnika elektropreduzeća Jug. Uništeni kompresor je najveći i najmoderniji EP-Jug. Usled ovih razaranja nastala je, prema približnoj proceni, šteta od oko 100.000 RM. Proizvodnja uglja privremeno će se smanjiti, za oko 250 t dnevno.⁹

BR. 147

IZVOD IZ POLICIJSKOG PREGLEDA O AKTIVNOSTI JEDINICA 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE U OKRUGU CELJE ZA MART 1944. GODINE¹

Pregled

akcija bandi u vremenu od 1. do 31. marta 1944.

Broj: I — Pol-lB-57/3 — 1944

- 1 1 . 3 . U Šmihel, opština Mozirje, došlo je 60—30 bandita i povelu sobom kao vodiče 2 seljaka iz Lepih Njiva. U 15.45 došlo je u tom prostoru do vatrenog okršaja sa žandarmerijskom patrolom. Sopstvenih gubitaka nije bilo.
2
- 13 3. 3. U 0.00 dignuta je u vazduh železnička pruga između Laškog i Tremerja.
- 23 3. 3. U 0.05 čas. na pruzi Laško—Celje kod mesta Tremerja postavljen je eksploziv. Do eksplozije je došlo kada je teretni voz, dolazeći iz pravca Laškog, naišao na to mesto. Sedam vagona iskliznulo. nastala je neznatna šteta.³
- 25 4. 3. Oko 18.30 jedna žandarmerijska patrola žand. ajnzac voda iz Mozirja naišla je kod posednika

⁹ Vidi dok. br. 95 i 149.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG SRS, f. 1/III.

² Vidi napomenu 2 uz dok. br. 132.

³ Vidi dok. br. 32, 135 i 154

Andreja Hriberšeka u Šmihelu br. 21 na 5 bandita naoružanih puškama, ručnim bombama, minama za minobacače i štapinom sa eksplozivom, kapsiom i posle kraćeg vatrenog okršaja zarobila ih. Prilikom ove borbe oštećena je Hriberšekova zgrada.

- 30 5. 3. Jedna dobro naoružana banda, jačine 300—400 ljudi, izvršila je prepad na Bočnu i Šmartno ob Dreti, opština Gornji Grad. Banditi su u Bočni zapalili školu, bivši župnički dom i bivšu opštinsku kuću. Istovremeno u Šmartnu su zapaljeni škola i vatrogasni dom. Sve zgrade su do temelja uništene, protivpožarne sprave banditi su sklonili. Osim toga, zapaljen je i potpuno uništen drveni most preko potoka Drete.⁴ U selu Bočna banditi su sproveli akciju ispisivanja parola. Sa oglasne table Štajerskog domovinskog saveza strgnuti su propagandistički natpisi i na njihova mesta stavljeni razni komunistički leci na slovenačkom jeziku. Za vreme prepada manje banditske giupe upale su u stanove više posednika i odnosili namirnice.
- 31 5. 3. Osim toga, jedna jača banda izvršila je prepad na rudnik zajednice fabrike aluminijuma Nazarje u Ziferniku.⁵ opština Rečica ob Savinji, i eksplozivom i požarom uništila ga. Noćni čuvar Jožef Šterk je odveden.«
- 32 5. 3. U opštini Mozirje su noću 5/6. 3. banditi jačine 500—600 ljudi uništili sledeće objekte: u Kokarjima spalili 2 barake i krajnju stanicu rudnika bok-sita.⁷ u Šmartnu spaljena škola i vatrogasni dom. u Bočni spaljena škola, župnički dom i dvorana Štajerskog domovinskog saveza, a svi postojeći telegrafski stubovi u mestu presečeni.
- 33 5. 3. Zandarmerijska stanica Šmartno ob Paki javila je da su posečeni telegrafski stubovi na putu Te-harje — Radmirje — Ljubno.
- 34 5. 3. U Radmirje, opština Ljubno, došlo je više stotina bandita. Zapalili su osnovnu školu i dvoranu do-

⁴ Vidi dok. br. 40.

⁵ Vidi nap. br. 11 uz dok. br. 132.

^f Vidi dok. br. 40, 135 i 146

⁷ Vidi dok. br. 40

movinskog saveza. Obe zgrade su potpuno uništene. Osim toga posečeno je 15 telegrafskih stubova. Za vreme ove akcije više većih i manjih banditskih grupa odneli su od više seljaka namirnice i odveli stoku. Druge grupe ispisivale su komunističke parole na mnogim kućama.

- 35 6. 3. Žandarmerijska stanica Vojnik javlja da su 6 bandita na putu Vojnik — Vitanje zaustavili kamion preduzimača Dolinška iz Celja sa teretom od 2000 kg drvene vune.

Usled naglog kočenja kola su se prevrnula u r. Hudinju. Izgleda da navodi Dolinška nisu verodostojni.

- 43 7. 3. U 9.30 čas. jedna dobro naoružana banda izvršila je prepad na 3 kamiona 5. čete 18. pol. stražarskog puku između Radmirja i Gornjeg Grada (Hom — šuma). Prilikom ovog prepada četa je imala 3 poginulih, 4 ranjena i 1 nestalog. Banditi su kamione opljačkali i spalili. Odneta je \ mitraljez sa municijom, teški rančevi" i koferi, 1 bure vina, 25.000 cigareta, sve legitimacije i vojničke knjižice i ostale namirnice. U ovom prepadu navodno je komandovala jedna banclitkinja. Policija je posle toga otvorila na banditsku grupu vatru iz minobacača.⁸

U 14.30 čas. jedna velika banda prošla je pored Sv. Florijana br. 10, opština Gornji Grad. Banditi su maršovali po grupama u streljačkom stroju, teško natovareni. Prolaženje je trajalo 3 časa. Broj bandita nije se mogao saznati.

- 45 8. 3. U 0.30 čas. takođe su 3 bandita upala u pisarnicu Vermanšaftsturma Veliki Vrh i uništili sva akta i knjige. Uz to su pri odlasku od posednika Gačnika odneli namirnice.

- 52 8. 3. Na području opštine Vojnik, od 18 do 21.30 čas. trajao je vatreni okršaj sa 6 bandita. Sopstvenih gubitaka nije bilo; uhapšena su 2 posednika sa čitavom porodicom jer su već duže vremena pomagali bandite.

- 57 9. 3. Selo Šmiklavž. opština Gornji Grad, zauzela je u 8 čas. banda jačine oko 300 ljudi. Većina ih je bila u uniformama engleskog porekla, bačenim iz engleskog aviona. Za vreme zastanka banditkinje su prale veš banditima. Od raznih posednika banda je odvela ovce i odnela manje i veće količine namirnica. Oko podne 11. 3. banditi su opet otišli.
- 62 10. 3. U Preserje, opština Braslovče. došla su u 1945 čas. 6 bandita kod vlasnika pilane Matije Miklaužina. presekli telefonsku vezu i iz kancelarije odneli sav kancelarijski materijal, kao i pisaću mašinu, naliv-pero i hartiju. Od posednika Ivana Dobriška u Zgornjim Gorčama odneli su manje količine namirnica i ostavili komunističke letke.
- 76 13. 3. U Zgornjim Krašama zapaljen je pomoćni automobil mlekare iz Celja i kante izbušene. Osim toga u 11 čas. banditi su u Zgornjim Krašama takođe [opština] Gornji Grad. pucali na automobil predsednika opštine Gornji Grad i zapalili ga. Banditi su povelili sobom putnike oba automobila, kao i ćerku predsednika opštine koja je bila ranjena. Istovremeno banditi su put Gornji Grad — Radmirje od 10—17 čas. zatvorili i veći broj osoba zadržali. Osim ćerke predsednika opštine i još neke osobe, banditi su ostale pustili na slobodu. Pretpostavlja se da je banda imala 400—500 ljudi.⁹
- 77 12. 3. U Sv. Joštu, opština Dobrna, došlo je oko 15 čas. do vatrene okršaja sa 6 bandita. Banditi su pobjegli. naša dvojica kao i jedan bandit teže su ranjeni.
- 88 13. 3. Selo Luče. u 22 časa banditske grupe su na raznim mestima opkolile selo Luče. Osim toga su od kočara odneli kožnu robu u vrednosti od 1.100 RM.
- 91 13. 3. U selu Ljubija. opština Mozirje, i u samom Mozirju. rasturani su slovenački propagandistički

leci. Osim toga jedan letak upućen je direktno preko pošte Mozirje.

- 92 14. 3. U Imenu, opština Podčetrtek, banditi su noću u 1 čas izvršili prepad na graničnu stražu na mostu i zapalili stražaru. Jedan vojnik je ubijen a jedan ranjen (obojica od straže). Bandita je bilo 200.
- 131 19. 3. Kapla, opština Sv. Jurij ob Taboru, u 17.30 čas. došla su 2 bandita kod više posednika, odneli manje količine namirnica i tražili uniforme; na jednu nemačku vojnu patrolu ispaljeno je nekoliko metaka.
Nije bilo povređenih.
- 159 22. 3. Topolšica, opština Šoštanj. U 0.30 čas. 150 bandita opljačkalo je iz upravne zgrade sanatorijuma za grudobolne veće količine rublja, cipela, 3 pištolja i 3.000 RM gotovog novca (umesto 150 bilo je 200 ljudi)."¹⁰
- 165 22. 3. Hrenova, opština Nova Cerkev.¹¹ U 12.30 čas. kratak vatreni okršaj sa 2 bandita i 1 banditkinjom; nije bilo gubitaka.
- 168 22. 3- Laško — Celje, u 18.45 čas. dignuta u vazduh jedna železnička šina. šteta neznatna.¹² Četiri bandita izvršila su 2 prepada radi snabdevanja kod 2 posednika. 10 bandita došlo je kod 2 posednika.
- 178 23. 3. Poljane, opština Rečica ob Savinji. U 19.30 izvršen je prepad na jednog posednika radi snabdevanja. 60 bandita napalo je stražu koja je čuvala avion koji se prinudno spustio; posle vatrene okršaja zbog nadmoćnosti bandita patrola se morala povući. Nije bilo gubitaka.

¹⁰ Vidi dok. br. 142.

¹¹ Sada: Strmec pri Vojniku

¹² Vidi dok. br. 142.

192. 25. 3. Griže, opština Št. Pavel pri Preboldu.¹³ U 21.40 čas. vatreni okršaj između patrole poljske zaštite i bandita, jedan ranjen.
- 198 26. 3. Šmiklavž, opština Gornji Grad. U 6 čas. 20 bandita zatvorili su put za Gornji Grad, iz vatrogasnog doma odnesen alat. Bačene su 2 ručne bombe.
- 200 26. 3. U Sv. Radegundi,¹⁴ opština Mozirje, bili su od 9.00 do 4.00 č 28.3 banditski štab, više oficira i 130 vojnika. 6 banditkinja. Prepadi u cilju snabdevanja. Osim toga odveden je jedan vo od 450 kg.
28. 3. Spodnje Kraše: pucano je na jedan putnički automobil; od nadšumara odneseno odelo i službeni pištolj.
- 207 27. 3. Varoš Rečica ob Savinji: u 0,30 č su iz jedne trgovine 70 do 80 bandita opljačkali veće količine namirnica, manufakturne robe i duvanskih prerađevina. Ista banda pucala je na jedan kamion: 1 poginuo. 5 ranjeno.¹⁵
- 209 27. 3. Huda Jama, rudnik uglja Rečica, opština Lasko, 4 bandita napala i razoružala industrijsku miliciju. Dovedene prebeglice. U 21.30 čas. dignute u vazduh 2 šine, ljudskih žrtava nije bilo.¹⁶
- 226 30. 3. Prekop, opština Vransko, od 1 do 2.30 čas. veća banda uništila je telefonski vod za Vransko, veliki prepad u cilju snabdevanja.

Celje, 31. marta 1944.

¹³ Sada: Prebold

¹⁴ Sada: Radegunda

¹⁵ i " Vidi dok. br. 146.

IZVEŠTAJ KOMANDE 2. ČETE 611. LANDEŠŠICEN BATALJONA OD 6. APRILA 1944. ŠTABU BATALJONA O AKCIJI U PREDELU GABERJE — SV KRIŽ¹

2. četa 611. landesšicen bataljona Sevnica. 6. aprila 1944.
br. 468/44

r

611. landesšicen bataljonu

Krško

Sadržaj: Izveštaj o akciji od 4. 4. do 5. 4. 1944.

4. 4. 1944. u 5.00 časova sreski carinski komesarijat iz Sevnice izvestio je 2. četu 611. bataljona:

Banditi zauzeli i zapalili karaulu „Dulle“.

Na karaulu „Gabrje“ otvarana minobacačka vatra s druge strane granice. Postoji veza između karaule u Gabriu i karaule „Nova domovina“ kod Sv. Križa, — nema neprijatelja!

Pretpostavlja se da se na granici nalazi 100 — 150 bandita.

U 5.00 časova u četi je data uzbuna.

U 5.20 časova izvršeno je pojačanje straže:

 kod drvenog mosta sa 3 vojnika,

 kod železničkog mosta: sa 1 podoficirom i 3 vojnika.

U 5.30 časova upućena je jedna grupa jačine 1 podoficira i 9 vojnika kao pojačanje carinskog uporišta u karaulu „Gabrje“.

Izviđačka patrola je upućena iz „Gabrje“, preko karaule „Nova domovina“, oko 1 km preko granice. Izviđačka patrola vratila se u carinsko uporište „Nova domovina“ bez dodira sa neprijateljem. U 7.45 časova odlazak u Gabrje jednog pojačanja, jačine 3/18 iz 4. čete 611. batalj. pod komandom poručnika Jekela. Obe grupe za pojačanje u jačini 3/18 iz 4. čete 611. bataljona [i grupa 1/9] vratile se u 13.00 u Sevnicu u prostorije 2. čete 611. bataljona. Ajnzac grupa iz 2. čete 611. bataljona preuzela je osiguranje carinskog uporišta „Gabrje“, a u 18.00 časova smenila ju je jedna grupa 4. čete 611. bataljona.

Smena ove poslednje grupe izvršena je 5.4. 1944. u 13.00 časova, posle čega su obe grupe 4. čete 611. bataljona upućene u svoju jedinicu.

¹ Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG SRS, f. 205/11.

Posle pojačanja carinskih uporišta jedinicama carinske granične zaštite mogla je u 21.00 čas da bude povučena i grupa za osiguranje 2. čete 611. bataljona.

Nije bilo dodira sa neprijateljem. Nije bilo utroška municije niti gubitaka.

Zastupa komandira Rozenberg
poručnik

BR. 149

IZ IZVEŠTAJA KOMANDANTA POLICIJE I SLUŽBE BEZBEDNOSTI ZA DONJU ŠTAJERSKU OD 7. APRILA 1944. ISPOSTAVI SLUŽBE BEZBEDNOSTI BREŽICE O AKCIJAMA JEDINICA 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE¹

Komandant policije i službe bezbednosti
za Donju Štajersku
III odeljenje
B. br. 247/44. pov

Poverljivo!

.. .²

Maribor. 7 aprila 1944.

8) *Aktivnost bandi u Donjoj štajerskoj.*

Banditi su i u sedmici za koju se podnosi izveštaj bili opet naročito aktivni. Pored prepada u cilju snabdevanja i sabotaza opet je bilo dosta prinudnih regrutovanja. Suprotna dejstva na stanovništvo ista su kao i do sada: povećano osećanje nesigurnosti i uvek isto pitanje kada će se jednom učiniti kraj banditskom zulumu.

Ovo je jedan od izvoda iz izveštaja o aktivnosti bandita.

30. 3. 1944. banditi su zauzeli jedan rudnik u opštini Zagorje. Zgrada sa kompresorskim, motornim i pumpnim uređajima potpuno je uništena eksplozivom. Jedan industrijski milicioner ubijen, a jedan teže povređen.³

¹ Original (umnožen na ciklostilu) u Arhivu IZDG SRS. f. 157/III.

² Vidi nap. br. 2 uz dok. br. 132.

³ Vidi dok. br. 95 i 146.

3. 4. 1944. oko 21.30 čas. na železničkoj stanici Trbovlje zapaljen je jedan vagon kao i jedna prostorija u zgradi železničke stanice. Vatra je blagovremeno primećena i ugašeni a da nije nastala neka veća šteta.

4.4. 1944. u 10.15 čas. oko 100 bandita napali su na jednu patrolu komande za zaštitu pošte Ljubno koja je motociklom sa prikolicom išla za Gornji Grad. Jedan vojnik je poginuo, jedan je odveden, a treći ranjen. Motor sa prikolicom izgoreo.

Noću uoči 4. 4. 1944. jedna veća banditska grupa zapalila je kod Sv. Jederti, opština Pameče, privremeni most preko potoka Mislinje i most je potpuno izgoreo.

Jugoistočno od železničke stanice Sv. Jedert dignute su i prevrnute železničke šine u dužini od 720 m. Telegrafski stubovi na ovoj pruzi presečeni su u dužini od 1.5 km.

4. 4. 1944. u selu Strensko, kod Laškog, dignut je u vazduh jedan voz. Lokomotiva i tender su se prevrnuli.

4. 4. 1944. oko 1 čas naišao je na minu kod Zidanog Mosta voz Beograd — Beč, usled čega su 3 vagona iskliznula iz šina. Među oko 300 putnika nalazio se i hrvatski poslanik. Niko nije bio povređen.⁴

5. 4. 1944. oko 18.30 čas. uhapšeni su zbog pomaganja bandi u Planjskom. srez Ptuj, mlinar i njegova žena. Posle hapšenja došlo je do vatrenog okršaja sa banditima, koji su bili sakriveni u kući, pri čemu su dva žandarma i jedan pripadnik Vermanšafta ubijeni iz automata. Banditi su imali jednog poginulog.

4. 4. 1944. oko 300 bandita su napali žandarmerijsku stanicu u Lučama. Vatreći okršaj trajao je jedan sat. Stanica se održala.

U ranim jutarnjim časovima 5. 4. 1944. opkolila je žandarmerijska patrola i izviđačka patrola Gestapca u Staroj Cesti, opština Cezanjevci, jedan bunker u kući posednika Franca Jesenika. Posle IV2 časovnog vatrenog okršaja zarobljeno je 4 bandita i 6 vojnih begunaca iz sreza Ljutomer. Jedan bandit je ubijen.

Sabotaže i napadi na nemačke državne železnice.

27. 3. 44. u 21.30 čas. putnički voz br. 429 naišao je na minu između Celja i Laškog, na pruzi Maribor — Zagreb. Na mestu

eksplozije oštećena je jedna šina. Zahvaljujući prisebnosti vozovođe, koji je odmah zaustavio voz, iskliznuo je samo jedan vagon. Lokomotiva je oštećena i njeno osoblje lakše povređeno. Saobraćaj se mogao odvijati na jednom koloseku. 28. 3. o.g. u 7.50 čas. saobraćaj se opet mogao odvijati na oba koloseka.

27. 3. 44. oko 23.30 čas. jedna banditska grupa izvršila je prepad na železničku stanicu Gornji Dolič, na pruzi Dravograd — Celje. Zgrada železničke stanice je zapaljena i izgorela, uređaji i vodovi su uništeni.³

1. 4. 44. u 01.00 čas oko 200 bandita izvršili su prepad na žel. stanicu Mislinja, na pruzi Dravograd — Celje, i opljačkali saobraćajni ured. Banditi su hteli da zapale zgradu žel. stanice, ali ih je primetila posada žand. stanice, koja je udaljena oko 200 m, i primorala na borbu. Nastao je vatreni okršaj, posle kojeg su banditi u 04.00 časova pobjegli. Šteta na zgradama i vozilima pri tome nije bilo.

Noću uoči 4. 4. 44. veća banditska grupa zauzela je stanicu Sv. Jedert, na pruzi Dravograd — Celje, i u jugoistočnom pravcu digli su i prevrnuli po jednu šinu u dužini od 720 m. Isto tako posekli su sve telegrafske stubove duž pruge u dužini od 1,5 km i nabacili ih na prugu. Saobraćaj je prekinut.

Istovremeno je ova banda zapalila privremeni drumski most preko rečice Misiinja u blizini stanice, koji je potpuno izgoreo.

4. 4. 1944. u 01.00 čas DmW voz br. 1187. koji je išao iz Beograda za Beč, naišao je na 2 mine između žel. stanice Breg i Zidani Most. Prva mina je eksplodirala ispod lokomotive, a druga ispod službenih kola. Lokomotiva je bila oštećena, službena kola i dva pulman vagona iskliznuli su iz šina. Usled eksplozije otkinut je deo desne šine u dužini od 2,50 m. I ovde je prisebnošću vozovođe i- brzim zaustavljanjem izbegnuta veća šteta. Niko nije bio povređen. U vozu se nalazilo 300 putnika, među kojima i hrvatski poslanik. Saobraćaj se odvijao prelaženjem i već od 8.00 časova opet je uspostavljen normalan saobraćaj."

⁵ Vidi dok. br. 58. 90. 125 i 146.

^c Vidi dok. br. 154.

IZVEŠTAJ KOMANDIRA 1. CETE OD 10 APRILA 1944. KOMANDI 1. BATALJONA „HAJNE“ NEMACKOG 139. REZERVNOG BRDSKOG LOVAČKOG PUKA O NAPADU 18. SNOB „SOSKE“ NA SPODNJU IDRIJU¹

1.) *brd. lovac, batalj. Hajne*

K-dno mesto, 10. 4. 44.

*Borbeni izveštaj
O napadu na Spodnju Idriju
u vremenu od 1.4. 44—6. 4. 44.³*

Jačina uporišta: 6 : 66

Naoružanje: 2 mitraljeza M. 42
4 mitraljeza M. 34
3 ital. laka mitraljeza
7 automata
1 lako protivavionsko oruđe
1 protivtenkov. top
1 srednji minobacač
1 laki minobacač
3 tromblona
1 automatska puška

Komandir: narednik Zageršnik

Noću 1/2. 4. 44. u 23.30 č neprijatelj je sa položaja na visovima koji se protežu u pravcu Ledine otvorio artiljerijsku i minobacačku vatru na uporište. Jaka, dobro usmerena vatra trajala je do 02,45 č i za to vreme je utvrđeno da je izbačeno oko 120 artiljerijskih i daleko više minobacačkih zrna. Napad nije izvršen za vreme ove vatre.

Oko 02,45 č neprijatelj je prekinuo vatru i za vreme ovog prekida došao je kao pojačanje lovački vod 11/139. rez. brd. lovač. puka. Vod je odmah raspoređen za odbijanje očekivanog napada.

Već u 03,10 č neprijatelj je ponovo otvorio artiljerijsku i minobacačku vatru. Ova vatra je trajala gotovo bez prekida sve do 05,00 č.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu V.I.I., reg. br. 26/4, k. 15.

¹ Vidi dok. br. 76, 84 i 120.

Još dok je trajala vatra osmotreni su neprijateljski polazni položaji i njegovo nastupanje, te je na neprijatelja otvorena vatra.

Na svetlosni signal prekinuta je artiljerijska i minobacačka paljba i neprijatelj je sa dve strane otpočeo masovni napad na uporište. Jedan deo neprijatelja napadao je sa visova iz pravca Ledine, a drugi deo iz doline Kanomlje i sa visova južno od nje.

Neprijateljski napad je zaustavljen našom koncentričnom vatrom na oko 200 — 400 m ispred položaja uporišta.

Na novi isvetlosni signal (crveni) neprijatelj je ponovo otvorio artiljerijsku i minobacačku vatru po uporištu i pod njenom zaštitom se povukao iz dometa našeg oružja.

Neprijatelj je sa dobro utvrđenih položaja na visovima osmatrao uporište i na svaki pokret u njemu otvarao mitraljesku vatru.

Veza sa bataljonom je u toku noći bila prekinuta, a 2. 4. nije mogla ponovo da se uspostavi.

2. 4. uveče. oko 19.00 časova, neprijatelj je ponovo otvorio vatru na uporište iz svoga toga (kal. 10.5 cm — ustanovljeno po neeksplozivnim zrnima) i više srednjih minobacača, ponajviše upotrebljavajući najteža zrna.

Ova vatra je trajala gotovo neprekidno do 20.30 č. a tada je nastupio prekid.

U 21.15 č neprijatelj je ponovo otvorio jaku vatru iz topa i minobacača i pod zaštitom ove vatre ponovo krenuo ka uporištu.

U dvočasovnoj teškoj borbi posadi uporišta je pošlo za rukom da neprijatelja zaustavi pred sopstvenim linijama i da ga odbaci.

U 0,30 č neprijatelj pod zaštitom mitraljeske vatre ponovo preduzima napad i ovoga puta mu uspeva da prodre u položaje na groblju, pošto je najveći deo posade bio ranjen.

Protivnapadom, koji je izvršen pod komandom narednika Zageršnika, neprijatelj je ovde uništen.

Banditi su stalno i sa svih strana pokušavali da jurišem zauzmu uporište. Svaki od ovih pokušaja bio je odbijen, uz krvave gubitke neprijatelja.

Preko dana je neprijatelj gađao mitraljezima svaki pokret u uporištu. Oko 17,00 uveče osmotreno je da se top postavlja ponovo na položaj i kratko vreme posle toga neprijatelj je iz njega otvorio vatru i ispalio 48 granata od kojih 13 nisu eksplodirale.

Oko 22,00 časa došao je p.por. Brukbaher sa municijom i hranom.

U 23.45 banditi su ponovo izvršili napad, pod zaštitom svog teškog oružja. Posle borbe koja je trajala IV2 čas neprijatelj je i ovoga puta odbijen i na crveno-beli svetlosni signal ponovo otvorio artiljerijsku vatru.

Na svoj novi svetlosni znak neprijatelj je obustavio artiljer. i minobacačku vatru i ponovo izvršio juriš na uporište, uz pokliče „hura“. I ovaj napad je odbijen.

U toku dana neprijatelj je povremeno tukao uporište minobacačima i mitraljezima. Prolaz iz Idrije do uporišta je danju bio nemoguć, pošto je put bio miran i pod stalnom mitraljeskom vatrom.

U toku noći došao je k-dir čete sa hranom i municijom i odveo oba teška ranjenika.

5. 4. uveče osmotrena su veća prikupljanja neprijatelja na okolnim visovima i ponovo postavljanje topa.

Uporište je bilo pojačano sa 3 policijska jurišna topa i verovatno zbog toga neprijatelj ove noći nije napadao. Približavanje ovih jurišnih topova uporištu neprijatelj je najavio celim nizom svetlosnih signala od elektrane pa gotovo do Ledina.

Jurišni topovi su se ujutro vratili u Idriju. I toga dana je neprijatelj svaki pokret u uporištu obasipao vatrom iz srednjih minobacača i mitraljeza.

Gubici:

Sopstveni: poginulo 1
ranjeno 16

(kao i mnogobrojno oružje i pribor)
— vidi poseban spisak

Neprijateljski: poginulo 28 (izbrojano).

Prema iskazima poverenika, banditi su u donjem delu doline Kanomlje imali previjalište i tamo previli najmanje 150 teških ranjenika. Ranjenici su mnogobrojnim vozilima transportovani dolinom Kanomlje u pravcu Vojskog. U šumama u donjem delu doline Kanomlje noću je zakopan veliki broj mrtvih. Jedan drugi poverenik takđe izveštava da je u njegovoj kući bilo previjalište i da je na njemu previjeno oko 200 teških ranjenika.

Jedna nosačka kolona je cele noći prenosila ranjenike u pravcu Otaleža. Izvestan broj mrtvih bandita sahranjen je po šumama u dolini Idrijice.

Lekari bandita su vršili amputacije odmah na previjalištima. Jedno izviđačko odeljenje je našlo odsečene udove.

Pažljivo i bez preterivanja procenjujući. neprijatelj je verovatno, osim onih izbrojandh, imao još 120—150 poginulih. Prema pažljivoj proceni broj ranjenih bi mogao biti oko 300 ljudi.

139. rez. brd. lov. puk
14. april 1944.

Krojs
poručnik i k-dir čete
K-dno mesto. 14. 4. 1944.

188. rez. brd. div.
S molbom na znanje.

Kristl

BK. 151

IZVEŠTAJ KOMANDANTA 1. BATALJONA „HAJNE“ NEMACKOG 139 REZERVNOG BRDSKOG LOVAČKOG PUKA OD 13. APRILA 1944. O AKCIJI PROTIV JEDINICA NOV I PO U PREDELI LEDINA¹

Bataljon „Hajne“
139. rez. brd. lov. puk
K-dno mesto. 13. 4. 1944.

*Borbeni izveštaj ojačanog bataljona Hajne
o opkoljavanju banditskih snaga u prostoru Ledine²
(Poduhvat „Renate“)*

1.) *O neprijatelju je bilo poznato da se jačim snagama nalazi u prostoru Ledine i da ovaj prostor koristi kao polaznu bazu za svoje poduhvate protiv Idrije.*

2.) *Bataljon je imao zadatak da noću 10/11. 4. neopaženo od neprijatelja dode u prostor koji je neprijatelj poseo i da se podeljen u više borbenih grupa pripremi za opkoljavajući napad i da opkoljenog neprijatelja sabije na uski prostor i uništi.*

Za izvršenje ovoga zadatka naređeno je:

a) Četa Nemet nastupa od Idrije na istok preko Gore — Trevena — Ravni, a od Ravna ka severu preko Brekovica i dostiže Žiri.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu V.I.I. reg br 27/4. k. 15.

² Vidi dok. br. 120.

b) Četa Paternioner [da nastupa] od kolskog puta koji od Trevena vodi ka istoku i dostigne k. 677 (oko 3 km sev.-ist. od Trevena).

c) Pionirska četa p.poruč. Štajnbahera da nastupa od Idrije ka istoku i dostigne *Goru*.

d) Četa Brukbaher da nastupa preko Spodnje Idrije i preko kolskog puta koji se proteže ka severoistoku i prolazi $1\frac{1}{4}$ km južno od Vrščeva da dostigne k. 790.

e) Četa Krojs treba da istim putem kojim i četa Brukbaher dostigne k. 790 i, nastupajući dalje ka istoku, izbije na k. 1008. a po mogućstvu i da isturi jedan vod dalje ka istoku, do Zaklarice.

Čete treba da stignu na svoje polazne položaje tako da 11. 4. 44. u 06.00 č mogu otpočeti napad.

Brdska baterija Ludvig biće upotrebljena po vodovima i to tako da 1. vod (poruč. Ludvig) bude pod komandom čete Krojs, a 2 vod (p.por. Heler) da bude pod komandom čete Paternioner.

Veze: održavaće se radiom, i to:

1. četa batalj. Hajne — Borbena grupa Štromajer prenosnom radio-stanicom ..b" u Idriji.

2. četa batalj. Hajne — četa Krojs prenosnom radio-stanicom ..b".

3. četa batalj. Hajne — četa Nemet (prenosnom radio-stanicom ..d".

Štab bataljona ide sa Pionirskom četom preko Gore. Komandno mesto borbene grupe ostaje u Idriji.

Brojno stanje bataljona:

1. četa	2:10 : 145
2. četa	1 : 9 : 153
4. četa	2:10 : 121
Četa Nemet	1 : 12 : 166
1. vod 3. čete	1 : 7 : 68
Štab	2: 2: 10
Tražioc i mina	— 1 : 2
	9 : 51 • 665

Uz to su pridata dva voda topova iz 112. artilj. puka i 1 četa 83. rez. brd. pionir, batalj. bez jednog voda.

Naoružanje (bez pridatih jedinica):

- 1 laki pešad. top
- 5 srednjih minobacača
- 6 lakih minobacača
- 7 mitraljeza
- 47 puškomitraljeza
- 15 tromblona

Komandant: pukovnik Štromajer.

3.) *Izvršenje:* 1. četa batalj. Hajne. sa vodom topova poruč. Ludviga, prilikom nastupanja imala je da savlada velike zaseke i miniranjem pokvaren put. ali uprkos tome blagovremeno je dostigla visove jug.-ist. od Jazne, gde se razvila i prešla u napad. 1. vod je napadao u zahvatu puta i istovremeno obezbeđivao nastupanje 1. voda brd. baterije Ludvig, a 2. vod je nastupao preko visova, paralelno sa ital.-slovenačkom granicom, i odmah posle svog razvijanja dobio puščanu vatru sa k. 1006. Banditi su u isto vreme otvorili vatru na 3. vod, koji je nastupao u jug.-ist. pravcu. 2. vod je obuhvatio ovaj vis i bliskom borbom odbacio neprijatelja. Jedan deo bandita, koji je pokušavao da umakne ka jugozapadu, uništen je od 3. voda. Zatim je 3. vod na juriš zauzeo k. 969. sev. od Ledina, i odbacio neprijatelja. koji je pobjegao ka jugoistoku.

U ovoj borbi banditi su upotrebljavali italijanske i engleske ručne bombe.

U borbi prsa u prsa teško su ranjeni vodnik 3. voda i jedan desetar. Neprijateljske snage, koje je 2. vod odbacio ka jugozapadu, sada su sa divljim uzvicima „ura“ ponovo pokušale da zauzmu kotu. Zbog toga je k-dir čete angažovao 1. vod, koji je već bio došao neposredno pred Ledine, i on je odbacio ovu neprijateljsku grupu. Veoma uspešna je bila podrška teškog naoružanja, a naročito brdskih topova koji su bili postavljeni 300 m zapadno od Ledina.

Posle ovoga sva tri voda, savlađujući na jako ispresecanom zemljištu dobro utvrđenog neprijatelja, prodrli su do Ledina.

Grupa mitraljeza i grupa minobacača, bez jačeg dodira sa neprijateljem, nastupale su duž puta i posele Ledine.

Bataljon se prikupio u Ledinama. Za to vreme su slabije neprijateljske snage posele k. 911 i k. 995 i otvorile vatru za uznemiravanje na naše jedinice koje su se udaljavale od neprijatelja.

2. četa brd. lovač. batalj. Hajne je nastupala sa k. 677 ka Spodnjem Vrsniku. Uspelo joj je da iznenadnim napadom ovo mesto zauzme. U jednoj štali je nađeno 20 bandita, koji su spalivali; vrata su držana pod stalnom vatrom tako da niko nije mogao napustiti zgradu, koja je zatim zapaljena. Banditi su izgoreli. Prilikom pretraživanja naselja gotovo u svakoj kući je nađeno banditsko sklonište. Najzad se vatra sa ove zapaljene štale proširila na celo naselje i ono je potpuno izgorelo.

Prilikom nastupanja na Gorenji Vrsnik četa je upala u jaku mitraljesku i minobacačku vatru sa k. 763, k. 724 i od Crkve. Ovde je neprijatelj pokušao da izvrši protivnapad, koji je, uz

vrlo uspešnu podršku brdske artiljerije, odbijen uz krvave gubitke po neprijatelja. Zatim je produženo nastupanje ka Ledinama. Ovom prilikom četa je ponovo upala u žestoku vatru sa k. 621. I ova kota je zauzeta na juriš i potpuno očišćena od neprijatelja. Pri tome je ubijen neki neprijateljski viši oficir k-dant bataljona. Među poginulima bila su još 2 komandira čete i 1 srpski komesar. Takođe je među poginulima bio i 1 Turkestanac. Nastupajući sa k. 621, na juriš su zauzete i očišćene uz teške neprijateljske gubitke još i kote 835. 775 i 821. Posle ovoga četa je mogla da preko Kmica gotovo neometano uđe u Ledine.

Četa Nemet je, krećući se određenim pravcem, bez dodira sa neprijateljem dostigla Žiri. odakle je produžila pokret prema Brezniku. Od Žirija su 1. i 2. vod nastupali desno, a 3. vod levo od puta. Četi priključeni vod 3. čete sa teškim naoružanjem, nastupao je putem. Na 500 m jug.-zap. od Žirija četa je naišla na jednu neprijateljsku grupu, koju je, osim malih delova, uništila. Privedeni su zarobljenici, zaplenjeni konji. Banditi su svoju liniju otpora izradili 1.5 km jug.-zap. od Žirija, koja je uz odličnu podršku teškog naoružanja zauzeta na juriš. Pošto je 1. vod naišao u Brezniku na vrlo jakog neprijatelja, u pomoć mu je upućen 2. vod, koji dotada nije imao dodira sa neprijateljem, a vod 3. čete angažovan je desno. Breznik je zauzet u jednom naletu. Uprkos tome što se neprijatelj žilavo branio i što je imao dobro utvrđene i maskirane položaje, i mada se borba vodila u šumi a ceo teren morao da se pretraži, napad u zahvatu puta je nesmetano tekao dalje. Teška oruđa su odlučno olakšala naše nastupanje i neprijatelju nanele mnogo krvavih gubitaka. Čišćenje Breznika i zauzimanje na juriš poslednjeg brdskog grebena levo i desno od puta izvršeno je tako brzo da je četa mogla da postavljeni cilj dostigne u određenom vremenu.

4. četa brd. lov. batalj. Hajne nastupala je sa k. 790 u jug.-ist. pravcu, ka Krnicama, a odatle ka Koritima. Banditi su utvrđeni položaj ispred Korita duže vreme žilavo branili, te su iz istih morali biti izbačeni najvećim delom borbom prsa u prsa. Neprijatelj se povukao ka severu. Za vreme nastupanja bataljona od Ledina ka Spodnjoj Idriji 3. vod i odeljenje mitraljeza 1. čete obezbeđivali su njegovu kretanje. Kod Razpotja je 1. četa dobila jaku vatru sa k. 608 i k. 995. Usled toga je po kuriru tražena podrška teškog naoružanja iz Spodnje Idrije, što je odmah i izvršeno. Pod ovom vatrenom zaštitom dostignut je put za Idriju.

1. četa 83. rez. brd. pion. bataljona zatvorila je obruč oko Ledina sa juga i jugozapada. Oko 08.30 č 1. vod je. polazeći sa polaznog položaja Gora. preko k. 720 i k. 723, bez dodira sa nepri-

jateljem i dolazeći sa jugozapada, dostigao Žirovnicu. Radi svoje bezbednosti vod je napustio mesto i poseo položaj na padinama brega, južno od mesta. Oko 11,00 časova osmotrena je jedna grupa bandita koja je dolazila od puta Vrsnik — Razpotje, krećući se ka Žirovnici, jačine 65 ljudi (odeveni u ital. uniforme; šinjeli i puni rančevi; naoružanje: puške i 2 puškomitralj.) i 3 mazge. Na polovini padine grupa je skrenula ka zapadu i kad je izlazila iz šume na nju je otvorena vatra. Neprijatelj je pretrpeo osetne gubitke. Vod je i dalje, sve do 13,30 časova, bez dodira sa neprijateljem, osiguravao prostor Žirovnica — Sp. Žirovnica. U 13,30 časova usledio je preko Gore povratak u Idriju. Oko 07.00 č 2. vod je kolskim putem sev. od Gore dostigao majur. 1 km juž. od Razpotja. Vod je na visovima sev. od majura preduzeo obezbeđenje i primetio da se u prostoru Ledine kreću jake grupe bandita, te je na njih otvorio vatru. Da bi suzio obruč i sprečio uzmicanje bandi ka jugozapadu, vod je zauzeo visove sev. od Razpotja. Vod je brzim prodorom dostigao Ledinske Krnice i na k. 837 postavio obezbeđenje u pravcu istoka i juga. Pri tome su na k. 755 osmotrene jake neprijatelj, grupe, na koje je otvorena vatra — našto su se one povukle u pravcu Breznika. U 13.15 č vod se odvojio od neprijatelja i, preko Ledina — Razpotja, vratio se u Idriju. Pod zaštitom jutarnje magle i neopaženo od neprijatelja oko 06,00 č dostignuti su polazni položaji. Četa Nemet je stigla oko 06,30 časova.

4.) *Gubici:* Sopstveni: poginulo 2, ranjeno 14.

Neprijateljski: izbrojano 373 mrtvih,
zarobljeno 33. prebegla 3.

5.) *Plen:* 2 protivtenkov. topa kal. 5 cm

1 engleska protivtenkov. puška

1 automatski pištolj

1 mitraljez

14 lakih mitraljeza

101 puška i druga vojna oprema (delimično uništena. pošto nije mogla biti transportovana).

5 konja, 6 mazgi.

Gubici i plen pridatih jedinica ovde nisu navedeni.

6.) *Iskustva:*

Da bi se akcija mogla sprovesti neometano od neprijateljskih snaga koje se probiju ili koje spolja pokušavaju da razbiju obruč, potrebno je da se jedinice koje vrše okružavanje zaštite sa spoljne strane. Banditi su vešti i žilavi u odbrani položaja, ali kad su u pokretu njihova borbena sposobnost je slaba.

Hajne

Kapetan i k-dant batalj.

IZVEŠTAJ KOMANDANTA POLICIJE I SLUŽBE BEZBED-
NOSTI ZA DONJU ŠTAJERSKU OD 14. APRILA 1944. ISPO-
STAVI SLUŽBE BEZBEDNOSTI BREŽICE O AKTIVNOSTI
JEDINICA 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE¹

Komandant policije i službe bezbednosti
u Donjoj Štajerskoj
III odeljenje
B. br. 257/44. pot?.

Poverljivo!
Maribor. 14. aprila 1944

Nasilja bandita u nesmanjenom obimu utiču u znatnoj meri na raspoloženje u Donjoj štajerskoj. Takođe pričinjavaju velike teškoće u saobraćajno-tehničkom i privrednom pogledu sabotazama i pljačkanjem stoke i hrane. U poslednje vreme prilično uznemirenje izazvao je porast prinudnih regrutovanja.

Prinudna regrutovanja, koja su se do sada ograničavala na odvođenje pojedinaca, u poslednje vreme uzela su većeg maha. Jedna prijava iz šoštanja govori da je 13. 4. 1944. primećeno 50 naoružanih bandita koji su sobom vodili 50 prinudno regrutovanih ljudi. Nadalje, na primer, zaustavljeni su jedan za drugim rudari koji su išli na smenu i zajedno u grupi odvedeni. Pored toga stalno pristižu prijave o prinudnom regrutovanju pojedinih vojnih obveznika i nemačkih vojnika na odsustvu.

Kako se akcije bandita odražavaju u privrednom pogledu vidi se iz više navedenih primera.

Prilikom prelaska 14. hrvatske banditske divizije³ preko područja sreza Celje, samo u ovom srezu posetili su 366 poljoprivrednih dobara. Osim odvođenja konja i stoke, odnošenja odeće i drugih predmeta, kao i pričinjene štete usled paljevina, opljačkano je samo hrane u vrednosti od oko 42.000 RM.

Za prva 3 meseca ove godine isto tako opljačkano je samo iz sreza Celje 57 goveđi, među kojima 11 priplodnih rasnih opštinskih bikova, ostalo uglavnom samo krave.

U toku meseca marta zatvorene su u srezu Celje 32 trgovine namirnica i 21 trafika da bi se banditima otežala mogućnost

¹ Original (umnožen na ciklostilu) u Arhivu IZDG SRS, f. 157/III.

² Vidi nap. br. 2 uz dok. br. 132.

³ To nije bila 14. hrvatska, već 14. slovenačka NO divizija.

snabdevanja. Lako se može razumeti kakve finansijske štete ima država zatvaranjem ovih radnji.

Kako se akcije bandita odražavaju na saobraćaj, pokazuju sledeći primeri: 12. 4. 1944. zatvoren je put na prevoju Černelec sa oko 70 oborenih stabala, a jedan mali drumski most dignut u vazduh .10. 4. 1944. banditi su u blizini Velenja zaustavili redovni voz i većinu putnika odveli. Voz je zapaljen.⁴ Istog dana u Žalcu. na samoj železničkoj stanici do sada nepoznati izvršioc i bacili su iz voza letke sa antidržavnom sadržinom i u prepunom vozu nije se mogao pronaći vinovnik. (Toga dana u mestu Prebold. koje se nalazi na istom području, izvršena su dva ubistva.) Stalno se događaju železničke nesreće usled dizanja u vazduh pruga i sličnih sabotaza.

Formacije hrvatskih bandita stalno uznemiravaju pogranično stanovništvo pretnjom prepada. Tako je jedan činovnik pograničnog carinskog komesarijata Radeče javio 11. 4. 1944.:

..Oko 18 časova primetio sam pomoću dvogleda na bivšoj italijanskoj teritoriji veći broj bandita sa tovarnom stokom. Prema iskazu seljaka u Moravčama se nalaze dva bataljona, a u Sv. Križu" jedna brigada. Druge dve brigade treba da stignu u toku noći. Banditi nameravaju da napadnu mesta Preska. Dole. Zagozd i Gradišče."⁶

Carinski činovnik dobio je od jednog poznanika Hrvata pismo sledeće sadržine:

..Pažnja! Od bandita sam saznao da će noćas izvršiti napad na Zagozd i Presku. itd."

Koliko su ovi izveštaji tačni. o tome bi se moglo govoriti. Ali za zastrašivanje pograničnog stanovništva su svakako značajni. Tako se na kraju može konstatovati da ovi lokalni problemi, zajedno sa opštom situacijom u Rajhu. veoma loše utiču na raspoloženje stanovništva Donje Štajerske.

Neprijateljski krugovi jsamo se nadaju skorom slomu i sadašnju situaciju smatraju povoljnom za njifo.

Ipak i među banditima se mnogo puta već primetilo opadanje raspoloženja. Ovo se dovodi u vezu sa čestim razočaranjima u pogledu mnogih predskazivanja datuma propasti Rajha. kao

⁴ Vidi dok. br. 108. 121 i 125.

⁵ Sada: Gabrovka

⁶ Dolenjski NOP odred imao je nameru da 15. aprila 1944. izvrši napad na uporište Javorje kod Bogenšperka, ali zbog minirane granice i mraka odustao je od ove akcije.

i u pogledu nedovoljnog naoružanja, snabdevanja i opreme kod većeg dela i sa stalnim pokretima i teškim životom po šumama, naročito zimi.

Napadi i sabotaze na nemačkim državnim železnicama:

4. 4. 1944. oko 23.00 č ispred ulaznog signala žel. stanice Rimske Toplice naišao je na minu brzi voz broj 18~~x~~ Teška lokomotiva brzog voza se prevrnula, 2 vagona su iskliznula. Osoblje lokomotive zadobilo je lakše povrede. Radovi na raščišćavanju oduzeli su dosta vremena i za to vreme saobraćaj se odvijao jednim kolosekom. Saobraćaj na oba koloseka mogao je da se nastavi tek 6. 4. 1944. od 19.00. Zahvaljujući prisebnosti mašinovođe nije nastala veća šteta.⁷

9. 4. 1944. oko 01.00 č kod km 8.34 južno od ulaznog signala Breg, na pruzi Zidani Most — Dobova (Zagreb), teretni voz br. 7451 naišao je na minu. Miniranje je bilo namenjeno FS^N vozu koji je po redu vožnje trebalo da prođe kroz to mesto. Teretni voz je ubačen zbog malog zakašnjenja FS voza.

Usled miniranja odvaljeno je parče leve šine u dužini od 1 m. usled čega je lokomotiva iskliznula sa 2 osovine i lakše oštećena. Saobraćaj je bio u prekidu do 04.00 č. Zahvaljujući prisebnosti mašinovođe, koji je odmah upotrebio sva sredstva i zaustavio voz, izbegnuta je veća šteta.

10. 4. 1944. oko 08.00 č banditi su između žel. stanice Gornji Dolič i Valdek na pruzi Celje — Dravograd otvorili vatru na putnički voz br. 1813. Jednoj ženi metak je okrznuo nogu i lakše je povredio. Kada je voz prolazio kroz tunel naišao je na minu, usled čega je više vagona lakše oštećeno. Prva lokomotiva je iskliznula, dok se druga naslonila na zid tunela. Vozno osoblje i nekoliko putnika je odvedeno. Saobraćaj je oko 22.00 č ponovo uspostavljen.⁹

⁷ Vidi dok. br. 111 i 154.

⁸ Verovatno Fernschnellzug — brzi voz na dugim relacijama.

⁹ Vidi dok. br. 108, 121 i 125.

DNEVNIK NEMACKOG ZANDARMERIJSKOG OKRUGA
KRANJ ZA VREME OD 1. MARTA DO 15. APRILA 1944.
GODINE¹

1. mart 1944.
- Od škofje Loke: Od 20. 20 do 2^h vatreni šaj kod Gorenje Vasi.
2. mart 1944.
- Izveštaj Dobrava—Vintgar: u 5.30 dignuta u vazduh II skretničarska stanica (pravac Bled—Jezero).²
- Izveštaj Zalog—Ljubljana: u 7,25 između Save i Zagorja (nem. žel. direkcija Beč) dignuta su u vazduh oba koloseka.
- Izveštaj Dobrava—Vintgar: oko 19^h kod Dobreve banditi napali nem. vojsku.
- Izveštaj Bled—Jezero: u 18.58^h na prevoju iznad tunela kod Zake posečeno 5 telegrafskih stubova.
3. mart 1944.
- Izveštaj Medvode: kod 581, 2 km između Medvoda i Reteča voz 7681 naišao je na minu; 3 zaštitna vagona, lokomotiva i tender iskliznuli iz šina.
- Izveštaj Nomenj: Banditi su iz železničke stražare br. 13 ukrali telefon. Jaka banditska grupa od oko 3 čete po 150 ljudi i 1 pionirski vod prebacuju se sa Jelovice na područje Triglava, (konstatovano na osnovu iskaza vojnih begunaca).
7. mart 1944.
- Izveštaj Zalog—Ljubljana: u 2^h između Kresnica i Litije (nem. žel. direkcija Beč) bande su digle u vazduh želez, prugu duplog koloseka.

¹ Original (pisan mastilom) u Arhivu IZDG SRS, f. 4/IV.

² Vidi dok. br. 82 i 133.

Izveštaj Škofja Loka:	u 2.30 ^h vatreni prepad na nem. vojnu patrolu kod Gorenje Vasi — Reteče. Jedan vojnik teže povređen. Nije bilo štete na železnici. ³
Izveštaj Podnart—Kropa :	u 10.20 ^h kod 609,9 km između Radovljice i Otoča otvorena vatra iz mitraljeza na ZE 320.
Kola su dobila oko 19 pogodaka. Jedan putnik je lakše povređen.
	10. mart 1944.
Izveštaj Nomenj:	u 14.20 ^h nemačka vojna patrola pronašla je kod 22,3 km na 100 m ispred ulaznog signala kod Nomenja, 4 mine ugrađene u prugu.
Dva službenika preduzeća za izgradnju puteva Jesenice izvadili su ih.
	11. mart 1944.
Izveštaj Zalog-Ljubljana:	Banditi su digli u vazduh prugu između Grosuplja i Smarje—Sap.
Izveštaj Bled—Jezero:	Na 18.6 km između Bled—Jezero i Bohinjske Bele bande su digle u vazduh prugu.
	12. mart 1944.
Izveštaj Tržič:	Banditi su izvršili prepad na žel. stanicu i ložionicu u Tržiču. Jedan radnik ložionice lakše povređen.
Izveštaj Škofja Loka:	Banditi su potpuno opljačkali fabričkog radnika Bodešiča u njegovom stanu.
Izveštaj Dobrava-Vintgar:	Banditi su odveli čuvara pruge Lindera. Banditi su u Jesenicama ubili jednog SS-ovca.
Izveštaj Bzp ⁴ Jesenice:	Banditi) ubili 3 folksdojčera.

³ Vidi dok br. 82.

⁴ Verovatno Bahnzoilposten — železniko-carinska stanica.

- Izveštaj Dobrava-
Vintgar: Jedan stanovnik sela Dobrava otišao banditima.
14. mart 1944.
- Izveštaj Področca: Banditi su između Svetne Vasi i Bistrice u Rožu posekli 5 telegrafskih stubova.⁵
- Izveštaj Vižmarje: Na 2 km od Šmartna prema Vodicama banditi su izvršili prepad i uništili tegljač-guseničar i prikolicu. (Vreme 15^h.) Nije bilo ljudskih žrtava.
- Izveštaj Dobrava-
Vintgar: Kod Gorja banditi ubili 3 žandarma.
15. mart 1944.
- Izveštaj Dobrava-
Vintgar: U 20.30 banditi su presekli signalne vodove (ulazni signal pravac Bled — Jezero) i telefonsku vezu sa čuvarom pruge. Trafostanica u Bled - Jezero dignuta u vazduh.
- Izveštaj Medvode: U Mednom ukraden telefonski aparat i razbijena prozorska okna.
- Izveštaj Zalog—
Ljubljana: Između Borovnice i Verda obe žel. pruge dignute u vazduh. Jedan drugi prekid navodno kod Brezovice i Preserja. Otvorena je jaka vatra na oklopni voz koji je vršio izviđanje.
- Izveštaj Domžale: U podne bande su na putu od Blagovice do Domžala pobile jednu žandarmerijsku patrolu jačine 18 ljudi.⁸
U noći od 15/16. u blizini Kamnika izgorela 2 zamka.
19. mart 1944.
- Sopstveni izveštaj: U Jesenicama rasturani leci.
- Izveštaj Dobrava—
Vintgar: Banditi su spalili pilanu kod Podhoma.
- Izveštaj Zalog: Žel. pruga između Borovnice i Brezovice dignuta u vazduh (km 582.4), jedan kolosek. Obe šine po 30 cm.

⁵ Verovatno se odnosi na akciju Zapadnokoruškog NOP odreda izvedenu 15. marta 1944 (ona se pominje u dok. br. 82)

⁶ Vidi dok br 38. 40 i 68.

Izveštaj Podnart-Kropa:	Banditi su kod žel. stanice Otoče digli u vazduh skretnicu br. 2 (10.35). U 13.30 č banditi su kod km 60.30 digli u vazduh most.
	21. mart 1944.
Izveštaj Dobrava-Vintgar:	Okolo 11.55 čas. čula se jaka detonacija iz pravca Lesce—Bled.
	22. mart 1944.
Izveštaj Zalog—Ljubljana:	U 1 č između Grosuplja i Šmarje—Sap kod km 134.8 — 135,0 naišao je oklopni voz na minu. 2 vagona izkliznula.
Izveštaj Jesenice:	U 5.20 č na izlazu iz žel. stanice Javornik banditi ubili iz automata dva Slovenca.
	23. mart 1944.
Izveštaj Zalog-Ljubljana:	22/23. između Šmarje- Sap i Grosuplja oklopni voz naišao na minu Nije bilo iskliznuća.
Niko nije povređen. Šina prekinuta u dužini od 30 cm.
U 20.20 č između Rakeka i Postojne kod stražare 11 voz 689 naišao na minu. obe šine dignute u vazduh. nije bilo iskliznuća; u 7.20 č uspostavljen na jednom koloseku saobraćaj.
Izveštaj vojske:	U 8.30 sve nemačke vojne telef. linije ka Radovljici usled sabotaže prekinute.
Izveštaj Vižmarje:	U 21 č banditi su u Vižmarjama opljačkali preduzeće za održavanje pruge.
Izveštaj Jesenice:	U 22 č banditski prepad u Hrušici. 1 bandit ubijen. Verovatno više teže povredjenih.
Izveštaj Škofja Loka:	U 12.10 č pokušaj paljevine u poštanskoj garaži. Umesto benzina spaljeno [drugo] pogonsko gorivo.
Izveštaj Podnart—Kropa:	U 20 č veliki požar u pravcu Kamna Gorica (Otoče). U 22 č vatreni okršaj u Podnart—Kropa.

- Izveštaj Vižmarje: U 5 čas. banditi su u Šentvidu digli u vazduh žel. toranj za vodu.
- Izveštaj Škofja Loka: Na putu Kranj — Škofja Loka posečeno 30 telefonskih stubova.⁷
- Izveštaj Domžale: 17/18. 3. oko 700 bandita izvršilo u Motniku (12 km od Kamnika) napad na žandarmeriju i policiju. Naši gubici oko 50 ljudi i nekoliko vozila.
19/20. 3. od 20. 30 — 6.00 č. u Moravčama 3 brigade (prema drugim izveštajima 4000 ljudi). Napad na žand. i policiju. Odvedeni ljudi, javne zgrade spaljene. Banditi su navodno odveli sve pripadnike izvršne vlasti.⁸
- Izveštaj električne centrale Žirovnica: Trafostanica u Bohinjskoj Bistrici dignuta u vazduh i izgorela. Pilana u Bled—Jezeru izgorela.
- Sopstveni izveštaj: Borbe u okolini Hrušice. Trajale ceo dan.
25. mart 1944.
- Sopstveni izveštaj: U toku noći borba u prostoru »Trušice i Dovja.
U Dovju spaljena 4 seoska dobra.
U 12.30 čas. banditi ubili u Hrušici berberina.
- Izveštaj Zalog—Ljubljana: Kod Grosuplja pruga dignuta u vazduh.
- Izveštaj Lesce—Bled. U Lesce—Bled bande digle u vazduh fabriku lanaca; gori (Vreme: 23.20 čas.)
26. mart 1944.
- Izveštaj Zalog—Ljubljana: U 22.45 č između Logateca i Planine, na 608,1 km, voz naišao na minu. 1 vagon iskliznuo iz šina. Mašinovođa. ložadž. pomoćnik ložadž. i jedan kočničar odvedeni.

⁷ Vidi dok. br. 120.

⁸ Vidi dok. br. 51. 68. 96 i 141.

Izveštaj Zalog—Ljubljana: U 2.30 č pruga za Grosuplje na km 133.8 usled eksplozije mine dignuta u vazduh. U 6.40 č između Rakeka i Postojne, na km 91,7. naišao je na minu radnički voz, 1 vagon iskliznuo, desna šina oštećena.

Izveštaj Lesce—Bled: Oko 21.30 č banditi su iz Lesce—Bled odveli sobom prometnika Obilčnika, Hauina, blagajnicu Pähl i jednu gospođicu iz poreske uprave i u 6 čas. ujutro pustili ih na slobodu.
Odveli su nadzornika pruge Gajera.

Od Glavne sekcije za održavanje pruge: U 10.40 čas. banditi kod . . ®

28. mart 1944.

Od Zalog—Ljubljana: Između Logateca i Planine i Planina—Rakek po jedna šina dignuta u vazduh.

30. mart 1944.

Od žel. stanice Lesce—Bled: Nemački vojnici su na železničkoj stanici ubili jednog mladića koji je bežao.
Od Zalog—Ljubljana: Između Logateca i Planine lokomotiva sa 1 vagonom voza 687 iskliznula. Izvršen prepad na žel. stanicu Lavrica.

31. mart 1944.

Od žel. stanice Medvode: Okršaj kod žel. stanice Medvode. Brži teretni voz dobio nekoliko pogodaka.

1. april 1944.

Od žel. stanice Jesenice: U 6.30 č između Javornika i Jesenica kod km 628,5 u blizini železničke pruge skretničar iz Javornika našao 2 leša.

2. april 1944.

Od žel. stanice Jesenice: U 2 č u KIG-u¹⁰ u Jesenicama jedna turbina je dignuta u vazduh.

⁹ U originalu nečitko.

¹⁰ Kreinische Industriegesellschaft — Kranjsko industrijsko društvo.

4. april 1944.
- Od žel. stanice Zalog—Ljubljana: U 5.20 č između Rakeka i Postojne voz 697 naišao na minu, lokomotiva i 7 vagona iskliznuli, obe šine oštećene.
7. april 1944.
- Od žel. stanice Škofja Loka: 6. 4. u 22.50 č oko 200—300 bandita izvršilo je napad na okolinu žel. stanice Škofja Loka. Borbe sa nemačkom vojskom. Banditi su imali 1 poginulog, vojska 1 ranjenog.
- Od sekcije za održavanje pruge Jesenice: U 14.45 č između Domžala i Trzina oko 20 bandita izvršili su prepad na Oberlerhera. Kovača, Bruneca i Hartmana koji su popravljali telefonsku liniju. Odneli su sav alat, kapu, bluzu i cipele od Oberlerhera kao i od Kovača i Bruneca. Oberlerhera i Hartmana su pustili.
- Izveštaj Domžale: Noću uoči 7. 4. 41. prepadi bande u okolini Domžala; zapalili su logor nemačke službe rada i odveli oko 40 pripadnika nemačke službe rada.¹¹
8. april 1944.
- Izveštaj Lesce—Bled: Ubrzani voz 321 zasut kamenjem prilikom ulaska u stanicu, jedno prozorsko okno razbijeno. Na žel. stanici Žirovnica dignuta su u vazduh srca skretnica 1 i 3.
10. april 1944.
- Izveštaj Podnart—Kropa: Banditi su izvršili prepade i uništili prometni ured Otoče.
11. april 1944.
- Izveštaj Medvode: Banditi su izvršili prepad na železničku stražaru br. 73. Odneli su telefon i signalni fenjer.
- Izveštaj Škofja Loka: Na 584,0 km banditski prepad na ljubljanski pomoćni voz.

¹¹ Vidi dok. br 105 i 115.

13. april 1944.

- Izveštaj Zalog-Ljubljana: Kod km 91.0 između Rakeka i Postojne, oko 1 čas dignuta u vazduh leva šina (1/2 m). Osiguravajući vagon voza 693 oštećen, niko nije povređen.
- Sopstveni izveštaj: U 11.30 č ispred ulaznog signala kod Blejske Dobrave (u pravcu Jesenica) otvorena vatra na službenu dresinu.
- Izveštaj Vižmarje: Banditi su na žel. stanici Vižmarje pucali na jednog SS-ovca.

14. april 1944.

- Izveštaj Dobrava—Vintgar: Vatreći okršaj oko 300 m južno od Podhoma između nemačkih vojnika i bandita (oko 6 časova).
- Izveštaj Beričevo: Banditi su izvršili prepad na mesto Beričevo. Potpuno su opljačkali upravnika Olišera, prometnika Zlatingera i skretničara Majera.

15. april 1944.

- Izveštaj Lesce—Bled: Izvršen prepad na žel. stražaru 42, ukraden telefonski aparat, na prugu stavljena Lemanova papuča za kočenje koju je voz 91309 gurao do Javornika.
- Izveštaj preduzeća za održavanje pruge Jesenice: Nadzornik pruge Jamernig dobio preteče pismo. Zatražen oklopni voz; akrija bandita; nemačka vojna patrola već 30' kasni. Skretničar Novosel Stanislav i Urbas Jožef prinudno regrutovani.

IZVOD IZ RATNOG DNEVNIKA 18. LANDEŠŠICEN PUKA
O AKTIVNOSTI OD 1. MARTA DO 15. APRILA 1944. GODINE¹

Ratni dnevnik
18. landesšicen puk² u Celju.

649. bataljon.

1. 3. 1944. U 9.25 naređenje poručnika Ula: Po dolasku u Kozje vod potporučnika Keplera iz 3. čete 649. bataljona krenuće u Kunšperk i tamo će noćiti. 2. 3. krenuće peške iz Kunšperka za Brežice. U 15.15 č poručnik U1 stigao u Kozje bez dodira sa neprijateljem.

922. bataljon.

1. 3. 1944. Kod Renka jedan kolosek dignut u vazduh. Vreme lepo. U 1. četu 802. bat. stiglo 37 vojnika kao popuna.
2. 3. Između Save i Zagorja oba koloseka dignuta u vazduh.
Malo posle toga usledila je blizu samog mesta druga eksplozija — verovatno sa kasnim paljenjem. Vreme lepo.

U bataljon su stigla 3 vojnika iz Linča kao popuna.

611. landesšicen bataljon.

2. 3. 3 grupe 4. čete 611. bat. (4:27) zajedno sa SS-om iz Krškog upućene su u pravcu Zdola, 5 km severoistočno od Krškog. Nije bilo nikakvih događaja. Jedna patrola 2. čete 611. bat. (1:5:21) išla je iz Sevnice dolinom potoka Impolce — Studenec — Roviše — Koritnica — Smečiče — Veliki Trn — Gornje Dole i natrag u Sevicu. Nije bilo nikakvih događaja.

649. bataljon.

2. 3. U 15 č potpor. Kepler sa 3. četom 649. bat. vratio se iz akcije. Banditska grupa izvršila je prepad na jednu žandarmerijsku patrolu u Sromlju.

3. 3. Kapetan Adamus oputovao u Zagreb u 330. brdsku diviziju radi prijema naređenja. Poručnik Lidauer iz dopunskog i nastavnog 18. landesšicen bataljona premešten u 649. bataljon.
922. bataljon.
3. 3. 1. Kod Tremerja između Laškog i Celja jedna šina dignuta u vazduh. 2. Kod Suhadola između Zidanog Mosta i Hrastnika po drugi put dizanje u vazduh. Uz 1. teretni voz naišao na minu. Uz 2. voz za osiguranje iskliznuo. Tmurno, kasnije sneg.²
4. 3. Komandant u zamku Vurperg na prijemu kod saveznog vođe Štajndla. Gust sneg i dalje pada. 3 vojnika iz 18. KEA¹ iz Bregenca kao popuna.
649. bataljon.
4. 3. 1944. Akcija 1, 3. i 4. čete 649. bataljona. Zatvaranje hrvatske granice. Za onostrani poduhvat 330. brdska divizija. Zaprečna linija: Pojje — Bizeljsko. Jake snežne padavine onemogućavaju prebacivanje kamionima. Poduhvat odložen za 48 časova.
922. bataljon.
5. 3. 1944. U 2.15 č stigao u Zidani Most voz za osiguranje pruge radi noćnog osiguranja ugroženog dela pruge Sava — Zagorje. Sneg. 1 podoficir iz Linča i 1 šofer iz Bregenca kao popuna.
6. 3. Kapetan Glas iz 1. čete 937. bat. premešten u Glazenbah kod Salzburga. Prema naređenju zamenika komandanta XVIII armijskog korpusa, Az 25 Wul II a 3596/44 od 26. 2. 1944. konferencija komandanata u Krškom. Posle toga konferencija komandira četa u Zidanom Mostu.
649. bataljon.
6. 3. U 8.00 č 3. četa 649. bat. krenula u akciju u prostor Bizeljsko.
- 7.00 č 1. četa 649. bat. stigla peške u Sv. Petar. Došla je u 11.30 č.

¹ Vidi dok. br. 32, 135 i 147.

³ Verovatno Kraftfahrt Ersatz Abteilung — automobilski dopunski bataljon.

- 10.30 Konferencija komandanata sa komandantom puka u Krškem.
- 10.00 Poručnik Lidauer sa 5 vojnika kao delegacija na sahrani jednog žandarma na groblju u Brežicama.
16. 00 Poduhvat „šnešmelce“ definitivno otkazan. Tmurno pa vedro. Noćni mraz.
7. 3. U 9.00 č procena situacije i dogovor za akciju između komandanta 649. bat. i sreskog polit rukovodioca.
7. 3. Između Kresnica i Litije kod Poganeke (zamak) oba koloseka dignuta u vazduh. Prema izjavi jednog zarobljenog bandita uskoro predstoji prepad 3 banditska bataljona, svaki od oko 140 ljudi, na rudnik uglja Zagorje. 2. i 4. četa spremne su i kretu. Slab noćni mraz, sneg.
922. bataljon.
8. 3. 4. četa specijalnim vozom upućena za Zagorje. 2. četa — kamionima odnosno maršem za Zagorje. 1. četa 611. bataljona u Sevnici spremna za pokret Jugovina. Iz Linča 6 vojnika za popunu.
8. 3. Prema telefonskom naređenju komandanta puka, delovi 1. i 2. čete 611. bat. u Sevnici u pripravnosti.
922. bataljon.
9. 3. 1944. Na pruzi Zidani Most — Laze, zbog većih transporta, 8/9. 3. železnički saobraćaj obavljao se i noću. Slab noćni mraz, sneg.
9. 3. 1. i 2. četa 611. bat. javljaju da su obe grupe za akciju (3:23 i 1:5:24) pod komandom poručnika Jekela bile angažovane za osiguranje pruge Zidani Most — Litija.
Za akciju baterija 438. divizije za naročitu upotrebu.
9. 3. Jedan tehnički podoficir iz 112. dopunskog puka iz Beljaka stigao radi pregleda topova. Mi smo već više puta ukazivali da su sva ležišta i mehanizmi u lošem stanju. Podoficir je takođe ustanovio ove nedostatke i 12. 3. vratio se u svoj puk u Beljaku da podnese odgovarajući izveštaj.

649. bataljon.
10. 3. Komandant i ađutant prisustvovali gađanju nastavnog voda.
922. bataljon.
10. 3. 2. četa 611. bat. od sinoć angažovana kao dopuna kod voza za osiguranje pruge Zidani Most—Trbovlje. 2. četa 922. bat. ima odsek Trbovlje — Sava, a 4. četa 922. bat.: Sava — Kresnice sa garnizonom u Litiji; saobraćaj se odvijao bez primedbe. Noćni mraz. Lepo vreme.
11. 3. Zeleznički saobraćaj odvijao se nesmetano. Tmurno, posle sunčano. Iz Linča 4 vojnika za popunu.
11. 3. U 15.00 č dogovor sa komandantom garnizona Brežice u vezi sa komemoracijom palim borcima.
649. bataljon.
12. 3. Komemoracija palim borcima 1944. U 9.00 č polaganje venaca od strane komandanta garnizona na groblju u Brežicama. U 10.15 č komemorativna svečanost u zgradi sreza. Prisutni su svi oficiri i delegacije 3. čete, štaba i nastavnog voda.
12. 3. Komemorativna svečanost u slavu palih boraca u štabu i u garnizonima svih četa zajedno sa mesnim partijskim ustanovama.
Tmurno, suvo.
13. 3. 1. četa 802. bataljona i 1. četa 937. bataljona odlaze iz sastava svojih bataljona na osnovu naređenja divizije br. 22 Az. 11 I i Nr. 325/44. pov. od 9. 3. 44. — U 21.30 č izvršeno miniranje između Loke pri Zidanom Mostu i Stein-a⁴ (van bataljonskog odseka). Lepo.
649. bataljon.
13. 3. 1944. U okviru akcije 330. brdske divizije na hrvatskom području u 6.00 č naređeno je 4. četi 649. bat. da pojača osiguranje granice. Zatvaranje puta Kunšperk — Bizeljsko. Izviđačke patrole upućene prema Orešju — Suhi Dol — Drenovec — Sv. Anton. 26 nesposobnih podoficira i vojnika upućeni u Frankfurt na Majni u 9. landessicen dopunski

⁴ Verovatno se odnosi na Zidani Most.

i nastavni bataljon. Akcija 330. brdske divizije završena 14. 3. 1944.

14. 3. Obilazak bataljona od strane komandanta puka i to: u 10.50 ĉ 3. ĉetu 649. bat.; u 11.30 ĉ nastavni vod; u 12.30 ĉ zajedniĉki ruĉak u oficirskom domu; u 14.00 ĉ vod Bizeljsko 4. ĉete 649. bat.; u 14.30 ĉ 4. ĉetu 649. bat. u Kunšperku. u 15.30 ĉ 1. ĉetu 649. bat. u Kozju, u 17.00 ĉ 2. ĉetu 649. bat. u Planini. Kapetan dr Kral premešten u štab puka, a potporučnik Hærtung u 2. ĉetu 649. bat. Tmurno, suvo.
14. 3. 4. ĉeta 922. bat. sa akcije u Zagorju vratila se u Radeĉe.
15. 3. U 19.45 ĉ i u 21.20 ĉ dignuta u vazduh pruga između Litije i Save. Pre podne vedro, po podne oblaĉno.
- Graniĉni pododsek XVIII/F.
15. 3. U 12.00 ĉ ađutant bataljona za Celje: javljanje kod komandanta puka i kod komandanta garnizona pukovnika Langea. Razmeštaj: po naređenju komanda u kapucinskom manastiru. 22. ĉeta u Mariboru. 22. ĉeta u Spital i 24. ĉeta u Švarcah. Lepo vreme.
922. bataljon.
16. 3. 1. ĉeta 802. bat. i 1. ĉete 937. bat. shodno naređenju divizije br. 22 Az 11 br. 325/44 pov. od 9. 3. 1944. odlaze iz sastava svojih bataljona i prelaze u novi graniĉni pododsek XVIII/F u Celju. Vedro.
18. 3. Dan armije. Ameriĉki bombarderi u 13.00 ĉ preko Savinjske doline. Suvo, vedro, vetrovito, hladno.
18. 3. 21. ĉeta graniĉnog pododseka XVIII/F stigla je 17. 3. u zamak Ponoviĉe. Komanda graniĉnog pododseka XVIII/F preselila se u prostorije graniĉnog pododseka XVIII/D. Od ovoga (pododsek) XVIII/F nije primio ni karte, ni liĉna akta. ni kasarnski nameštaj. Lepo. ali hladno.
611. landessĉicen bataljon.
19. 3. Prilikom preletanja ameriĉkih bombardera opazila je 1. ĉeta 611. bat. i 2. ĉeta 611. bat. u Sevnici obqrene avione i padobrance. Odmah upuĉene pa-

trole obeju četa dale su sledeće rezultate: 1. četa 611. bat. uhvatila je jednog ranjenog američkog pilota u Zigrskom Vrhju i 2 američka pilota u blizini Čanja. 2. četa 611. bat. pronašla je u jednoj šumskoj klisuri oko 3/4 km južno od Zabukovja potpuno slupan četvoromotorni američki bombarder. Između olupina ležala su dva ugljenisana leša.

- 18/19. Dan armije, rezultat sakupljanja za zimsku pomoć: 649. bat 27.658,99 RM. 922. bat. oko 30.000 RM. —
Borbe u vazduhu iznad područja 649. bat. U 1. četu dovedena 4 američka ratna zarobljenika. Patrola 2. čete 649. bat. prilikom traganja za jednim oborenim američkim avionom naišla je južno od Bohora na bandite. Gubici bandita: 1 poginuo i više ranjenih. Nije bilo sopstvenih gubitaka.
Borbe u vazduhu iznad Laškog. Jedan nemački lovački avion pao je kod Tremerja. Jedan američki bombarder oboren je kod Brežica. U Sev[^]nici, 19.3 u 16.00 časova 14. četa puka granične straže zarobila je 4 američka avijatičara. Lepo.
20. 3. Rezervni potporučnik Z. V. Kaps premešten je iz 18. bataljona za obuku vozača iz Graca u 922. bat. Nema više noćnih mrazeva.
21. 3. U 4.40 č miniranje između Zidanog Mosta i Podkrajja.
Voz za osiguranje naišao na minu. Kolosek dignut u vazduh.
Konačni rezultati sakupljanja 18/19. 3. kod 922. bat. iznosi 40.692 RM. Suvo, sunčano.
21. 3. Major Klebot iz graničnog pododseka XVIII/F obišao je uporište Poljčane. U 4.40 č voz za osiguranje od Zidanog Mosta za Laze naišao je na minu " 75 m pre stražarnice br. 561 na 506,4 železničkom kilometru. Pruga je pokidana. U 18.50 č teretni voz 8044 naišao je na minu između Save i Zagorja. Lokomotiva teško oštećena, šine pokidane.⁵ Sunčano.
22. 3. Predaja 1. čete 802 bat. i 1. čete 937. bat. od strane komandanta 922. bat. komandantu graničnog pododseka XVIII/F.

U 18.50 h. 2.40 h. 21.45 h i 2.10 č na raznim mestima razaranja između Litije i Save.¹ 1 lokomotiva teže oštećena. U 19.00 č razaranja kod Tremerja, u 23.00 časa dva razaranja u rejonu rudnika uglja Trbovlje.⁷ Poručnik Ulton. dosada pri 18. poternom odeljenju. dodeljen 2. četi 922. bat.

649. bataljon.

23. 3. 1944. Određivanje novog strelišta za garnizon Brežice od strane komandanta garnizona. Premeštanje jednog voda 2. čete 649. bat. u Zabukovje. koje su vlasti morale da napuste. Pojačano terorisanje stanovništva od strane bandi.

922. bataljon.

23. 3. Stigao rezervni poručnik Virnsberger. 3. četa biće odmah iz Zidanog Mosta premeštena za Laško. Noćni mraz, severni vetar.

- 23. 3. Komandant divizije general lajtnant Neldehen i komandant puka potpukovnik Palua-Gal u poseti kod komandanta graničnog pododseka XVIII/F. Dogovor u vezi s premeštanjem 1. čete 802. landesšicen bataljona, 1. čete 937. bat. i 21. čete granične straže: 1. četa 802. bat. iz Litije ide za Zagorje, 1. četa 937. bat. iz Zagorja za Hrastnik, a 21. četa za Litiju. Lepo.

649. bataljon.

24. 3. U 6.00 jedan vod SS-a imao dodir sa neprijateljem kod Jelše (Oslica). Gubici neprijatelja: 20 poginulih. 8 zarobljeno. 60—80 bandita pobeglo." 8 grupa 1. i 4. čete po planu upućena u prostor Vetermk — Koprivnica — Drenovec — Sv. Gora — Kunšperk za hvatanje begunca. Hladno, vetrovito. Granični pododsek XVIII/F.

24. 3. Dogovor u Litiji između poručnika Krausa (1. četa 802. bat.), potporučnika Cuma (1. četa 937. bat.) i poručnika Hauga (21. četa) u vezi sa novom podelom železničke pruge Kresnice — Zidani Most, i to: 21. četa Kresnice (isključno) do Sava (zaključno), 1. četa 802. bat. Sava (isključno) do 700 m zapadno

⁶ Vidi dok. br. 68.

⁷ Vidi dok. br. 95.

⁸ Vidi dok. br. 105 i 115

- od Zagorja i 1. četa 937. bat. 700 m zapadno od Zagorja do Zidanog Mosta (isključno). Lepo.
25. 3. U 4.30 č noćna patrola XVIII/14 otkrila je kod pilane Planina pri Sevnici požar u jednoj automobilskoj garaži. Požar je ugašen pre nego što je nastala veća šteta.
26. 3. U 13.00 č jedan neprijateljski bombarder prinudno je bacio zapaljive bombe na Litiju. Jedna kuća se zapalila. Lepo. 7 vojnika za popunu iz Linča stigli u 922. bataljon.
26. 3. Komandant sa oficirskom delegacijom u zgradi sreza na „zakletvi omladine”. Naređeno da 1 — 4. četa, sa žandarmerijom, pojačaju patrolnu službu, jer su iz Sagana (Šlezija) pobjegla 84 engleska vazduhoplovna oficira. Lepo. 7 vojnika za popunu iz Linča stigli u 922. bataljon.
27. 3. 2. četa 611. bat. preuzela je stražu na železničkom mostu u Sevnici od 1. čete 611. bat.
27. 3. Kapetan Fruvirt i kapetan Kauper kod komandanta bataljona (922). Jedna grupa 4. čete 922. bat. (2 : 10) sa žand. u akciji u Rečici zapadno od Laškog. Jedan bandit je prebegao i uhvaćen. Sama banda (manje od 20 ljudi) bila je obavještena i uspela je pobeći i poneti sa sobom 2 automata. 3 puške i ručne bombe od industrijske milicije rudnika uglja Rečica.⁹ Lepo vreme. U 21.35 č 100 m južno od stražare 527 kod Tremerja putnički voz 4247 naišao je na minu. Kolosek je razoren. Šteta je neznatna. Lepo.
922. bataljon.
28. 3. Komandant na savetovanju o odbrani u Celju. Vedro. Noćni mraz.
Granični pododsek XVIII/F.
28. 3. Dogovor kod komandanta puka potpukovnika Paulua-Gala. Tmurno. Uveče sneg.
649. bataljon.
29. 3. Udarna grupa potporučnika Hartunga, sa 3 grupe 649. bat., 2 grupe 18. poternog odeljenja i SS prodrle ka Durmanecu (14 km jugoistočno od Ro-

gateca), dva puta došle u dodir sa neprijateljem. Udarne grupe potporučnika Keslera prodrle je preko granice, udarna grupa Hartunga zauzela Đurmanec. Protiv položaja bandita angažovana dva samohodna topa. 3 zarobljenika predana SS-u. Drugi gubici nepoznati.

27. 3. imala je 1. četa 922. bat. u Koprivni borbeni dodir sa jednom bandom jačine 35 ljudi koja je dan ranije uništila elektranu Topla. Neprijatelj je imao ranjene, koje je odvuкао sa sobom tako da se nisu mogli ustanoviti gubici. Suvo. Nedostatak teškog naoružanja i mitraljeza sve se više oseća.

649. bataljon povukao se na polazni položaj kod Sutle. Akcija je shodno naređenju prekinuta. Od 14.00 — 15.00 č angažovane grupe vratile su se u garnizone. Komandant sa adutantom na putu za mesto akcije. Posle završetka akcije u Rogatecu smotra 1, 2. i 4. čete. Savetovanje sa komandirima četa. Angažovanje patrola za akciju. Tmurno, suvo. Poručnik fon Herf iz 922. bat. na obuku O.F.A. u Grac. 649. bataljon.

Izdana naređenja od strane komandanta da se u Brežicama iskopaju rovovi za zaštitu od napada iz vazduha, položaji za osiguranje mostova i da se izgradi streljište.

(Premeštanje električnog kabla).

U 18.00 č započeta akcija izviđačke patrola sa po dve grupe iz 1. i 2. čete u prostoru Podsreda — Veternik — Kozje. Ona je 1. 4. 1944. u 7.00 č kod Javorja naišla na 2 bandita koji su bili sakriveni u jednom štaglju i prilikom približavanja patrola pokušali da pobegnu. Oni su se pretvarali kao nedužni civili. Posle hapšenja pokušali su da pobegnu pri čemu je jedan bandit ubijen, a drugi iako ranjen uspeo je pobeći. Zaplenjene 2 puške. Nije bilo noćnog mraza, slaba kiša, tmurno.

Aktivnost bandi u martu 1944. ispoljila se uglavnom u zapadnom delu Donje Štajerske, granica: sa juga železnička pruga Zidani Most — Litija, sa istoka Zidani Most — Celje — Velenje. Ovde su uglavnom u pitanju banditski' grupe koje prelaze iz Gorenjske (Cernelec. Motnik. Šentožbolt, Trojane). Nasuprot prošlom mesecu veoma je po-

rastao broj odvedenih. Iz 55 mesta 162 lica je odvedeno ili prinudno regrutovano. Na prostoru Bohor — Oslica — Veternik lutaju dve banditske grupe. Posledica toga na ovom području bilo je jače uznemiravanje i porast pljačkanja radi snabdevanja. U krajevima južno od Save vlada mir. Na železničkoj pruzi Zidani Most — Dobova izvršen je jedan napad, na pruzi Zidani Most — Celje tri i Zidani Most — Kresnice jedanaest napada. Saobraćaj je gotovo uvek u relativno kratkom vremenu bio opet uspostavljen. Noćni saobraćaj na pruzi Zidani Most — Kresnice i dalje obustavljen. U mesecu martu banditi su izvršili: 286 pljački u cilju snabdevanja. 25 prepada, 7 ubistava (od toga 5 u Trbovlju), 19 napada na železničke pruge, 9 sabotaza i 19 akcija rasturanja letaka i ispisivanja parola. Jedinice su iz garnizona preduzimale akcije udarnih odeljenja i patrola po okolini. —

922. bataljon.

Potporučnici Sober, Pirer. fon Faninger i Kaps od 2. 4. u Celovcu na oficirskom kursu.

Oko podne jake neprijateljske vazduhoplovne eskadrile letele su prema severu. U prostoru 21. čete graničnog pododseka XVIII/F spustilo se 3 avijatičara padobranima. 5 od njih je zarobljeno. Pono-vo sneg, olujno. Iz Linča stigla u 922. bat. 24 vojnika kao popuna. 4 vojnika vraćena.

U sporazumu sa D.A.G.¹⁰ 649. bal. dobio je 1 ha oranice za sađenje povrća. Teretni voz 13599 naišao na minu između Brežica — Sevnice. Nije bilo ljudskih žrtava. Poručnik Rozenberg premešten u 1. čet. 611. bat. Sunčano, toplo.

U 0.40 č izviđačka patrola 2. čete 649. bat. pod komandom Ofw. Zantelmana pri pretresu jedne kuće kod Ložica (2 km južno od Bohora) naišla je na bandite. Vođa bandita ubijen u borbi sa kratkog odstojanja. 2 bandita ranjena. Banditi su bili iznenađeni prilikom prinudnog regrutovanja jednog nemačkog vojnika na odsustvu. Prilikom pretresa kuća u Stranju (prostor Bohor) privedena 3 zarobljenika. U 18.00 č stigli su koman-

Deutsche Ansiedlung Gesellschaft — nemačko društvo za nase-

dant puka i adutant puka. Razgledanje novog strelišta. Toplije.

Komandant graničnog pododseka XVIII/F otišao u obilazak 21. čete u Litiji i uporište Ponoviče. U 1.00 č dignut je u vazduh Dm W 187, izvan stanice Breg, u pravcu Zidanog Mosta. Šine pokidane na 3—4 m.¹¹ Odmah je 14. četa uputila patrolu radi osiguranja. Kod uporišta Lokavec zarobljeno je 8 bandita (15. četa graničnog pododseka XVIII/F). Brzi voz 186 naišao na minu ispred stanice Rimske Toplice. Lokomdtiva i službena kola iskliznuli. Šine pokidane. Saobraćaj se obavlja jednim kolosekom. Nije bilo ljudskih žrtava.¹²

5. 4. Komandant puka i komandant bataljona obišii 1. četu 649. bat. u Kozju i 2. četu 649. bat. u Planini u 10.00 h. odnosno 15.00 časova. Rezervni poručnik Baumajster stigao u 922. landesšicen bataljon iz 18. dopunskog i nastavnog bat. i raspoređen u 3. četu 922. bat. Komandant graničnog pododseka XVIII/F obišao uporište Lokavec, Rimske Toplice. Laško i Tremerje. Patrola 15. čete ubila je noćas kod Šentjura pri Celju, na 331.1 km na pruži Poljčane — Celje, jednog civila koji je na poziv da stane nagao u bekstvo. Pre podne sunčano, uveče kiša.
6. 4. U 9.00 č. u Kunšperku procena terena i konferencija oficira. Učestvovali: komandant, adutant, kapetan Hofman, poruč. Ul, potpor. Resler, potpor. Härtung. U 16.00 č. bombardovanje iz vazduha Brežica. U 2 talasa bačene lake rasprskavajuće bombe sa jakom razornom snagom. Manje štete na zgradama. Mnogo mrtvih među civilnim stanovništvom. Ranjen jedan član štaba 649. bat. Angažovanje štaba i 3. čete 649. bat. u radovima na raščišćavanju. Trupni lekar angažovan u pokrajinskoj bolnici. Rezervni kapetan Baumgartner iz 3. čete 922. bat. premešten u granični pododsek XVIII/A i danas krenuo. Napad aviona na teretni voz između Stora i Šentjura pri Celju. 6 nemačkih vojnika ranjeno. Na patrolu na putu Ponoviče — Litija (21. čete granič. straže) kod Litije otvorena mitraljeska vatra sa visa. Vojnik Erkingner

¹¹ Vidi dok. br. 149.

¹² Vidi dok. br. 111 i 152.

- poginuo. Jedan ranjen. Iz železničke stražare Gorenja Vas (jugoistočno od Loke) ukraden telefon. U 22.00 č koncentrični napad više banditskih grupa na zgradu železničke stanice Loka. koji je posle 1¹/i č vatrenog okršaja odbijen.
7. 4. U 18.00 č akcija 1, 2. i 4. čete 649. bat. radi izviđanja i ispitivanja određenih prostorija. Konferencija 922. bat. u Trbovlju. Osiguranje rudnika uglja. Prisutan kom. puka. Posle toga poseta rudniku uglja. Lepo.
8. 4. Svečana sahrana žrtava vazdušnog' napada na groblju u Brežicama. Učestvovali oficiri štaba bataljona i počasni vod 3. čete 649. bat. Govor gaulajtera. Akcija 3. i 4. čete i štaba 922. bat., u prostoru južno od Rečica — Govce — Rimske Toplice. Ubijen 1 banditski kurir. Zaplenjena 2 pištolja, ručne bombe i obiman propagandni materijal. Suvo. u toku dana tmurno.
11. 4. U 21.00 č 4. četa 922. bat. javila je o upadu jedne bande u Dole pri Litiji. Četa je u stanju pripravnosti, uspostavljena tesna veza sa carinskom graničnom zaštitom. Suvo, oblačno.
12. 4. 4. četa 922. bat. i carinska granična zaštita pročešljali su prostor oko Zagozda — koji su bande spalile posle pljačkanja u cilju snabdevanja — u južnom pravcu do Sv. Duha; nije bilo dodira sa neprijateljem. Lepo.
13. 4. 1944. K-dant puka kod 2. čete 649. bat. u 8.00 č akcija udarnih odeljenja 2. čete 649. bat. na Bohoru. U 15.00 časova povratak. U 18.00 č akcija izviđačkih odeljenja 4. čete 649. bat. u prostoru Sv. Gora — Verhounce — Javorje — Preska Gora. 4. četa 922. bat. vratila se sa akcije u Radeče. Potpukovnik Palua Gal i kom. bataljona sa poručnikom Prenerom na Bukovju. Lepo. 10 vojnika popuna iz Linča. 3 vojnika nesposobna za borbu. Obilazak terena na kojemu se vodila borba 9. 2. 1944. Komandant graničnog pododseka XVIII/F obišao uporišta Hrastnik. Zagorje i Trbovlje. U 23.40 č veliki broj bandita otvorio je vatru iz mitraljeza i tromblonskih pušaka na patrolu 1. čete 802. bat. uporišta Sava. Uporište Sava uputilo je pojačanje jačine 1 : 25 vojnika. Dva lakše ranjena. Gubici

bande nepoznati. Jačina bande oko 80 ljudi. Sunčano i toplo. Rez. potporučnik Jozef Feroli premešten 14. 4. u 15. četu, potporučnik Zajdenbuš prebačen u bolnicu (izliv krvi u mozak).

14. 4. Izviđačka aktivnost 4. čete 649. bat. Komandant bat. drži nastavu oficirima 1, 2. i 4. čete.
14. 4. Komandant 922. bat. otišao u Line radi izbora vojnika za popunu. Poručnik F. Herf i lekar dr Ajzendle izvršili ponovni pregled stražarskog voda. Nađeno 22 vojnika sposobna za službu u četi. Lepo vreme. 5 vojnika popuna iz Linea. 1 voj. nespoban za borbu.
15. 4. Komandant divizije obišao bataljon, u 11.30 ĉ 2. četu 649. bat., u 14.00 ĉ 1. četu 649. bat., u 15.45 ĉ 4. četu i u 16.45 ĉ 3. četu 649. bataljona. Drugarsko veće komande [bataljona] i 3. čete 922. bat. sa građanima Laškog u sali domovinskog saveza. Prihod od 1257.40 RM u korist Crvenog krsta. 22 vojnika popune iz Linča. 2 vojnika nespobna za borbu.

BR. 155

IZVOD IZ OPERATIVNOG DNEVNIKA 1. VODA 1. CETE 1. BATALJONA 14. SS POLICIJSKOG PUKA O DELATNOSTI DELOVA 15. NO DIVIZIJE OD 1. MARTA DO 15. APRILA 1944. NA SEKTORU NOVO MESTO¹

Izveštaj o delatnosti I voda (Novo Mesto)

1. 3. 1944.

Od 7.30 ĉ slovenačko domobranstvo preuzelo je opet osiguranje na Borončevom hribu. Oko 14.00 ĉ osiguranja su opet povučena. U 23.30 i 3.35 ĉ cugvahtmajster² Kipar izvršio kontrolu policijskih stražara. Inače noć je protekla mirno.

2. 3. 1944.

U 12.00 povučen je iz Šmihela P 2. Minobacač je opet postavljen na stari položaj. Neprijatelj je oko 18.00 ĉ obasuo naše

¹ Original (pisan mastUom) u Arhivu IZDG SRS f. 163/1.

² Ćin u nemačkoj policiji. Odgovarao bi sadašnjem našem Ćinu starijeg vodnika.

položaje kod 42. i 43. bunkera vatrom iz minobacača. Pojedinačna puščana vatra za uznemiravanje iz pravca Sv. Roka. U 23.15 i 4.00 č cugvahtmajster Adler izvršio kontrolu policijskih straža. Inače, noć je protekla bez ikakvog uznemiravanja.

3. 3. 1944.

Jedna grupa 1. voda angažovana je kao osiguranje topovske baterije za vreme akcije oba udarna odeljenja Torhenet i Fric. Kraj akcije oko 14.10 č. Za vreme akcije bataljonsko komandno mesto nalazilo se u Šmihelu. Po naređenju majora počelo je građenje jednog novog bunkera ispred stare glavne borbene linije. Inače dan i noć protekli su bez naročitih događaja.

4 3. 1944.

Oko 16.45 č ometani su radovi na novom bunkeru vatrom iz puškomitraljeza i pušaka iz pravca Sv. Roka i Borončevog hriba. Radovi su prekinuti u 17.00 časova. Oko 24.00 časa vratila se iz Regerče Vasi grupa 3. čete koja je bila na vatrenom položaju. Tenk bacač plamena povučen je predveče. Narednik vodnik Bengelsdorf izvršio je kontrolu u 22.30 i 4.00 časa. Noć je inače protekla mirno.

5. 3. 1944.

Danju i noću nije bilo uznemiravanja od strane neprijatelja.

Narednik vodnik Kipar kontroliisao je policijske stražare u 22.00 i 4.00 časa.

6. 3. 1944.

U 8.30 č počela je izgradnja bunkera ispred starih bunkera 45, 44. Radnu snagu od zatvorenika i civila svakodnevno stavlja na raspolaganje komandantura mesta iz Novog Mesta. Oko 9.30 č položaje obišli gosp. potpukovnik, major i k-dir čete. Narednik vodnik Sobek izvršio je kontrolu u 23.30 č i 3.45 časa. Inače noć je protekla mirno.

7. 3. 1944.

Narednik vodnik Bakvic izvršio je kontrolu u 22.00 i 2.00 časa. Od 7.00 č za osiguranje radova na bunkeru na odseku Šmihel postavljena je na Sv. Roku i Borončevu hribu 2. slovenačka domobranska četa. U 14.30 č prekinut je rad na bunkeru. Obilazak od strane komandira čete i poručnika Lojevskog. Osiguranja su povučena u 16.00 časova. Noć je protekla mirno.

8. 3. 1944.

Stahovic se vratio sa odsustva. U okviru voda izvršena je zamena vojnika Lenka, Martina, Luginslanda, Vildfoja, Pape, Konrada i Langea u pojedine pododseke. Izgradnja položaja vršena je bez smetnji do 15.00 časova. Noć je protekla bez ikakvih

naročitih događaja. Narednik vodnik Bengelsdorf izvršio je kontrolu u 21.00 i 3.00 časa.

9. 3. 1944.

Ow. Rajnke i Wm. Remer odlaze na odsustvo. Radovi na novom bunkeru nastavljeni su bez smetnji od 8.00 — 15.00 časova. Narednik vodnik Kipar izvršio je kontrolu u 22.30 i 4.15 časa. Noć je protekla bez ikakvih smetnji.

10. 3. 1944.

Radovi na bunkeru protekli su prema planu bez uznemiravanja od strane neprijatelja. U 21.30 č neprijatelj je započeo napad od strane Regerče Vasi. Borončevog hriba, Sv. Roka. Jaka minobacačka vatra neprijatelja obasula je naše položaje kod bunkera 42. Pogoci su bili tačni. Naš minobacač i puškomitraljez morali su više puta da menjaju položaj, pošto je neprijatelj u međuvremenu vrlo dobro podesio vatru. Jaka neprijateljska vatra za uznemiravanje oko 2.00 č nešto je popustila. U 2.45 č narednik vodnik Sobek izvršio je kontrolu straže. Od 2.00 do 5.00 č pojedinačna minobacačka i puškomitraljeska vatra po celom našem odseku. Broj pogodaka oko 30—40 (minobacač). Ow. Pankov putuje na odsustvo.

11. 3. 1944.

Do 15.00 č nastavljeni su radovi na bunkeru prema planu bez uznemiravanja od strane neprijatelja. Od 21.00 — 2.00 č neprijateljska vatra za uznemiravanje, iz kuća Šmihela i Sv. Roka koje leže ispred kuće čuvara pruge. Palo je približno oko 20 mina iz minobacača. Posle 2.00 č zavladao je mir. Posle naknadnog proveravanja, prema tragovima krvi i kazivanjima stanovništva, neprijatelj je prilikom napada 10/11. 3. 44. imao najmanje 1 poginulog i 1 ranjenog.³ Narednik vodnik Bakvic izvršio kontrolu u 22.00 i 1.00 čas. Izveštaj o utrošku municije: 200 metaka za puškomitraljez, 150 metaka za pušku. 10 tromblonskih granata. 5 signalnih metaka.

12. 3. 1944.

Na celom odseku Šmihela dan je protekao mirno. Oko 21.00 č započela je uobičajena neprijateljska vatra za uznemiravanje desno iz šume na putu za Škrjanče, koja se kasnije sa poznatih tačaka Borončevog hriba i Sv. Roka proširila dalje. Oko 24.30 č zavladao je mir. Palo je oko 25 neprijateljskih mina iz minobacača. Našu minobacačku i puškomitralješku vatru uspešno je suzbijala neprijateljska vatra. Narednik vodnik Bengelsdorf izvršio je kontrolu u 22.00 i u 1.00 čas. Izveštaj o utrošku municije: 100 metaka za puškomitraljez.

13. 3. 1944.

Radovi na novom bunkeru protekli su po planu, bez uznemiravanja do 15.00 časova. Narednik vodnik Gotšalk izvršio je kontrolu u 22.15 i 1.30 čas. Inače dan i noć protekli su na čitavom odseku mirno. Minobacačka grupa je zamenjena. Kao pojačanje dodeljen je pododseku Šmihel jedan mitraljez 4. čete i kod bunkera 42 postavljen na položaj.

14. 3. 1944.

Radovi na bunkeru nastavljeni su po planu do 15.00 časova. Dan i noć protekli su bez uznemiravanja. Narednik vodnik Šulc izvršio kontrolu u 23.15 i 4.00 časa.

15. 3. 44.

Radovi na bunkeru nastavljeni su po planu do 15.00 časova. Oko 12.00 č komandant izvršio obilazak. U 22.00 č pale 3 mine neprijateljskog minobacača u blizini bunkera 45. U 22.00 č preletelo je više formacija aviona nepoznate nacionalnosti preko Šmihela. Narednik vodnik Kipar izvršio kontrolu u 23.00 i 1.30 čas. Inače je noć protekla mirno. Wm od straže dodeljen 1 vodu i upućen na pododsek Krško.

76. 3. 1944.

Radovi na bunkeru nastavljeni su po planu. Narednik vodnik Bakvic izvršio kontrolu u 22.00 i 2.00 časa. Noć je protekla mirno. Wm Frenel vratio se sa odsustva.

17. 3. 1944.

Do 15.00 č nastavljeni su radovi na novom bunkeru. Oko 16 č prodrla su 3 tenka sa jednim vodom 1. čete i 20 slovenačkih domobrana do iza Sv. Roka i M. Škrjanča. U okolini nije bilo neprijatelja. Kraj akcije u 17.10 časova. Narednik vodnik Bengelsdorf izvršio kontrolu u 23.00 i 3.45 časa. Inače noć je protekla bez ikakvog uznemiravanja. Palo je oko 7 mina iz minobacača.

18. 3. 1944.

Radovi na novom bunkeru nastavljeni su do 15.00 časova. U toku noći slaba neprijateljska vatra za uznemiravanje. Palo je približno 7 mina iz minobacača. Narednik vodnik Gotšalk izvršio kontrolu u 23.00 i 2.00 časa. Inače noć je protekla mirno.

79. 3. 1944.

Dan je na čitavom odseku protekao mirno. U toku noći slaba neprijateljska vatra za uznemiravanje; pale su 3 mine iz minobacača. Naši lovci oborili su jedan četvoromotorni američki bombarder. Narednik vodnik Šulc izvršio kontrolu u 22.30 i 5.00 časova. Inače noć je protekla bez ikakvih uznemiravanja. Zamenjeno je minobacačko i mitraljesko odeljenje 4. čete.

20. 3. 1944.

Radovi na izgradnji bunkera nastavljani su po planu do 15.00 časova. Preko dana i tokom noći slaba neprijateljska minobacačka vatra za uznemiravanje. Izbrojano 5 mina koje su pale. U 4.00 i 5.00 č zatraženo je angažovanje slovenačkih domobrana u vezi sa jednom akcijom za nabavku drva u pravcu Ždinje Vasi. Narednik vodnik Kipar izvršio kontrolu u 22.30 i 4.00 časa.

21. 3. 1944.

Radovi na bunkeru nastavljani su po planu do 15.00 časova. U 12.00 č završena je akcija nabavke drva. Dan i noć protekli su bez ikakvih uznemiravanja. Od 23.00 do 5.00 č daleko u severozapadnom pravcu, čule su se detonacije koje su mogle biti od bombardovanja iz vazduha ali i od artiljerijske vatre. Istočno od Gotne Vasi izgorela je jedna kuća. Narednik vodnik Bakvic izvršio kontrolu u 23.30 i 4.00 časa. Kom. bataljona i komandir čete obišli su radove na bunkeru.

22. 3. 1944.

Radovi na bunkeru nastavljani su po planu do 15.00 časova. Oficirski pripravnici Bartl i Vambah vratili su se sa odsustva. Dan i noć protekli su mirno. Narednik vodnik Bengelsdorf izvršio kontrolu u 23.00 i 2.45 časa. Prvi vod uputio je u 5.30 č jednu grupu u bataljon.

23. 3. 1944.

Radovi na bunkeru nastavljani su samo delimično pošto komandantura nije poslala dovoljno radne snage. Inače dan i noć protekli su na celom odseku mirno. Narednik vodnik Bos (4. četa) izvršio kontrolu u 22.30 i 2.30 časa.

24. 3. 1944.

Radovi na bunkeru nastavljani su po planu do 15.00 časova. Dan i noć protekli su bez naročitih događaja. Narednik vodnik Lindau izvršio kontrolu u 23.00 i 1.45 časa.

25. 3. 1944.

Dan je protekao mirno. Oko 21.30 č započela je neprijateljska minobacačka vatra na naše položaje. U pravcu Škrjanča videli su se crveni, zatim zeleni, pa opet crveni svetlosni signali. Pojedinačni neprijateljski vojnici pucali su iz puškomitraljeza iza kuća ispred naših položaja. Oko 23.00 č nastao je mali predač. Od 24.00 do 2.00 č neprijatelj je nastavio s vatrom za uznemiravanje. Ispred bunkera poginuo je jedan slovenački domobran od parčadi mine. Na odseku bunker i šmihel palo je oko 35 mina. uglavnom iz minobacača. Narednik vodnik Kipar izvršio kontrolu u 23.00 i 3.00 časa.

26. 3. 1944.

Dan je protekao mirno. U 18.00 č upućeni su u pravcu Težke Vode narednik vodnik Kipar i Obw Šulc. Tamo je narednik vodnik Kipar određen da sa pripadnicima 1. čete čuva jedan borbeni avion koji se prinudno spustio. Noć je uglavnom bila mirna. Obw Pankov i Untw Brener vratili se sa odsustva. Narednik vodnik Bakvic izvršio kontrolu u 22.30 i 4.30 časa.

27. 3. 1944.

Radovi na bunkeru nastavljani su do 17.00 časova. U 5.00 č upućeno je na Sv. Rok jedno udarno odeljenje pod komandom Obw Pankova i pripadnici 1. voda, kao i 2 grupe slovenačkih domobrana, da preuzmu osiguranje od strane bataljona koji je krenuo u akciju u pravcu Toplica. Oko 17.00 č udarno odeljenje vratilo se na svoj polazni položaj. Noć je protekla mirno. Obw Rajnke vratio se sa odsustva.

28. 3. 1944.

Radovi na bunkeru nastavljani su do 17.00 č po planu. Dan i noć protekli su mirno. Podnarednik Binštajner izvršio kontrolu u 21 30 i 2.30 časa.

29. 3. 1944.

Radovi na bunkeru nastavljani su bez uznemiravanja do 17.00 časova. Oko 16.00 č položaje na odseku Šmihel obišao je oficir za vezu, kapetan Lindner. Obw Luginsland premešten je u mitraljesku grupu Vulf. Dan i noć protekli su mirno. Narednik vodnik Lindau izvršio kontrolu u 22.30 i 3.30 časa.

30. 3. 1944.

Radovi na bunkeru nastavljani su po planu do 17.00 časova. U 13.00 č 3. četa smenila je narednika vodnika Kipara, Obw Šulca i 20 vojnika 1. čete, koji su bili na Težkoj Vodi na osiguranju uništenog aviona. Noć je protekla mirno. Oficirski pripravnik Kajti putuje na odsustvo.

31. 3. 1944.

Radovi na bunkeru nastavljani su po planu do 16.00 časova. Komandant bataljona i oficir za vezu obišli su građevinske radove. U 1.45 č na četnom komandnom mestu javila se za akciju jedna grupa, pod komandom narednika vodnika Gramatskog. Isto tako i minobacačka grupa, pod komandom narednika vodnika Lindaua (4. četa). U 4.30 č jedna slovenačka četa posela je Borončev hrib. Narednik vodnik Kipar izvršio je kontrolu u 22.00 i 3.30 časa. Noć je protekla mirno.

1. 4. 1944.

Radovi na bunkeru nastavljani su po planu do 17.00 časova. Angažovana grupa povučena je u 12.00 č sa Borončevog hriba.

Akcija je u 13.00 č bila završena. Neprijatelj je puškomitraljeskom vatrom iz šuma desno od puta Škrjanče ometao radove na bunkeru (u 12.45 č). Odmah otvorena odbrambena vatra iz bunkera i vatra ručnih minobacača učutkali su neprijateljsku vatru. Noć je protekla mirno. Narednik vodnik Bakvic izvršio je kontrolu u 23.00 i 2.45 časa.

2. 4. 1944.

U istočnom pravcu od Šmihela naši lovci oborili su jedan četvoromotorni bombarder. Posada je iskočila i vetar ih je odneo u pravcu Gornje Težke Vode. Minobacačka i mitraljeska grupa su zamenjene. U 5.00 č krenuo je jedan vod slovenačkih domobrana u akciju (akcija za drva) u pravcu Borončevog hriba. Jedan naš bataljon krenuo je u 6.45 č u akciju, i za nju je 1. vod stavio na raspoloženje 16 podoficira ; vojnika. Noć je protekla bez uznemiravanja.

3. 4. 44.

9.15 časova. Jedna kola iz akcije za nabavku drva naišla su na minu u šumi desno od Sv. Roka. Narednik vodnik Salis iz 3. čete bio je ranjen. Vozar (Slovenac) je poginuo. U okolini Sv. Roka i desno od puta Škrjanče jak vatreni okršaj naših osiguravajućih delova sa neprijateljskim snagama. U toku prepodneva prebačeni su sankama slovenački ranjenici sa Šmihela. Do 14.00 č jaka vatra iza Sv. Roka. Angažovana su 2 tenka i 2 slovenačke čete. U 15.00 č borbena grupa Broj 1 vratila se. 3. četa imala je 4 ranjena i jednog nestalog. Takođe su nestala 2 radio-telegrafista. Bobena grupa Broj 1 još jednom je krenula napred i donela 2 poginula. U 18.30 č akcija je bila završena. Oko 19.45 č neprijateljske mine iz minobacača pale u blizini groblja. Jedan od poginulih identifikovan je kao pripadnik zaštitne baterije, dok za drugog poginulog nema mogućnosti identifikovanja. Prema naređenju u 1.25 č krenuo je narednik vodnik Kipar sa 10 vojnika 1. voda iz Broda istočno prema visu Sv. Roka, kao izviđačka patrola. Nisu imali dodira sa neprijateljem i nisu videli neprijatelja. U 2.52 č kraj akcije izviđačke patrole. Noć je i dalje protekla mirno. Narednik vodnik Bos izvršio je kontrolu u 22.30 i 1.45 časa. Vod za akciju 1. čete vratio se u 17.00 časova. Oficirski pripravnik Martens vratio se sa odsustva.

4. 4. 1944.

Radovi na bunkeru nastavljeni su po planu do 17.00 časova. U 18.45 č neprijatelj je obasuo naše položaje vatrom iz minobacača. Pale su 3 mine. Noć je protekla mirno. Narednik vodnik Bengelsdorf izvršio je kontrolu u 22.00 i 1.45 časa. Oficirski pripravnici Kajti i Birger putuju na odsustvo.

5. 4. 1944.

U 0.40 č počela je akcija jednog našeg bataljona. 1. vod dao je jednu grupu i narednika vodnika komandira voda. Radovi na bunkeru nastavljeni su po planu. Dan i noć prošli su bez naročitih događaja. U 18.00 č vratila se grupa sa akcije. Narednik vodnik Bakvic izvršio je kontrolu u 23.00 i 3.30 časa.

6. 4. 1944.

Radovi na bunkeru nastavljeni su po planu do 17.00 časova. Mitraljeska grupa posela je bunker Max, kao pojačanje dodeljena su 3 vojnika iz 1. voda. Dan i noć protekli su mirno. Narednik vodnik Šulc izvršio je kontrolu u 23.00 i 2.30 časa.

7. 4. 44.

Radovi na bunkeru nastavljeni su po planu do 15.00 časova. Ispred bunkera postavljena je bodljikava žica. U 21.30 č upućena je iz Drske jedna veća izviđačka patrola. 1. vod je dao: 1 : 7 pod komandom Ow Pankova. Povratak u 1.00 čas. Narednik vodnik Bos izvršio je kontrolu u 22.00 i 3.45 časa. Dan i noć protekli mirno.

8. 4. 44.

Radovi na bunkeru protekli do 12.00 č po planu. Noć je protekla mirno. Narednik vodnik Kipar izvršio kontrolu u 23.30 i 2.10 časa.

9. 4. 44.

Noć i dan protekli mirno. U 5.30 č počela je akcija jednog bataljona od Šmihela, za koju je 1. vod uputio jednu grupu kao rezervu, pod komandom narednika vodnika Bakvica. Narednik vodnik Bengelsdorf izvršio kontrolu u 23.00 i 1.35 časa. Završetak akcije u 8.30 časova.

10. 4. 44.

Dan i noć protekli bez naročitih događaja. U 22.30 č upućena jedna izviđačka patrola u pravcu Srebrniča. 1. vod dao jednu grupu. Povratak u 1 čas. Nije bilo dodira sa neprijateljem. Narednik vodnik Bakvic izvršio kontrolu u 22.30 i 2.30 časa.

11. 4. 44.

Radovi na bunkeru nastavljeni su po planu do 18.00 časova. Noć i dan protekli bez ikakvih uznemiravanja. Oko 8.00 č priveden je komandi bataljona jedan prebeglica. Narednik vodnik Jasper (4. četa) izvršio je kontrolu u 22.45 i 2.30 časa.

12. 4. 44.

Radovi na bunkeru nastavljeni su po planu do 18.00 časova. Dan i noć protekli bez ikakvih uznemiravanja. Narednik vodnik

Rihter (4. četa) izvršio kontrolu u 22.30 i 3.15 časa. Od 11.4 — 13. 4. 44. s vremena na vreme upućivana je 1 grupa za osiguranje akcije za pribavljanje drva.

13. 4. 44.

Po planu su nastavljeni radovi na bunkerima do 18.00 časa. Dan i noć protekli mirno. U 2.20 č 1. vod uputio je 1 grupu za bataljonsku akciju. Narednik vodnik Kipar izvršio kontrole u 22.30 i 1.30 časa. Oficirski pripravnik Kajtl vratio se sa odsustva.

14. 4. 44.

Radovi na bunkeru nastavljeni po planu do 18.00 časova. Grupa za akciju Koder vratila se u 6.30 časova. Nova akcija pod komandom narednika vodnika Bengelsdorfa otpočela u 19.00 časova. Kraj akcije 15. 4. 44. u 12 časova. Za pojačanje pododseka Šmihel angažovan jedan oklopni izviđački automobil. Komandir pododseka za vreme akcije bio je narednik vodnik Nigbur. Noć je protekla bez uznemiravanja. Nije bilo kontrole.

15. 4. 44.

Radovi r.a bunkeru nastavljeni po planu do 18.00 časova. Oklopni izviđački automobil povučen je u 16.00 časova. Noć je protekla bez uznemiravanja. Narednik vodnik Rihter izvršio kontrolu u 22.30 i 2.30 časa.

BR. 156

IZVOD IZ DNEVNIKA RUKOVODSTVA FAŠISTIČKE REPUBLIKANSKE PARTIJE ZA GORIČKU POKRAJINU O ZNAČAJNIM DOGAĐAJIMA U POKRAJINI¹

1. marta 1944 — XXII

Partizanske snage su noću u 0.30 č postavile straže na svim putevima koji vode u Podgoru. gde su zatim zašli po kućama i regrutovali 40 mladića.

Ova akcija u cilju mobilizacije je u vezi sa predviđenom organizacijom novih partizanskih jedinica za određenu vrstu prolećnih operacija.

¹ Original (pisan na mašini) ima naslov: „Borba protiv partizana u Goričkoj pokrajini za period od 13. septembra 1943. do 30. aprila 1944.“ Nalazi se u Arhivu IZDG SRS

Partizanske grupe su noćas oko 2 časa izbacile iz koloseka teretni voz na odseku železničke pruge Devin — Tržič. Pruga je popravljena još isto jutro. Putnički vozovi imali su 200 minuta zakašnjenja.

2. marta 1944 — XXII

Danas u 18 č tri legionara su napustili stražarsko mesto u ulici Sv. Gabrijela u Gorici i otišli u izviđanje obližnjeg područja veličine 300 metara.

Partizanska grupa, koja je bila u zasedi na sklonjenom mestu, iznenada se okomila na njih, savladala ih i zarobila. O njihovoj daljoj sudbini nemamo još nikakvih vesti.

Sinoć u 18.30 č pojavila su se dva partizana naoružana pištoljima u kući Angela Pegana (rođenog 23. VII 1900. u Batujama, sa stanom u Gorici, ul. Garcaroli 4), da ga odvedu. Pegan se energično odupro njihovom naređenju, nakon čega su oni tri puta pucali iz pištolja na njega i ranili ga u lice i vrat.

Zenu ranjenog Pegana, koja je kroz prozor zvala u pomoć, udarili su palicom po glavi a zatim brzo pobjegli.

Pegan je bio navodno dobar prijatelj skvadraste Del Vekija, koji je ubijen u Sempetru kod Gorice.

4. marta 1944 — XXII

Oko 20 naoružanih partizana upalo je noću u opštinski ured u Fari i odnelo dve pisane mašine.

Odneli su takođe nešto brnsna, koje je bilo spremljeno u donjim prostorijama opštine.²

6. marta 1944 — XXII

Prema dosada neproverenim podacima partizani su 2. marta zarobljene legionare fašističke policije (Gajera, Kogoja i Frankija) osudili na smrt i obesili kod Sv. Katarine.

7. marta 1944 — XXII

Sinoć oko 19 č nepoznata osoba zaustavila je pred njegovom kućom Dečima Morandinija (sina Đuzepa i Anđele Paizoto, rođ. 31. XII 1897 u Trevinjanu (Videm), sa stanom u Gorici, ul. Bajamonti 6) i iznenada pucala na njega iz pištolja kal. 6/35, i teško ga ranila u vrat.

Morandinija su odveli u bolnicu gde je posle nekoliko časova izdahnuo.

8. marta 1944 — XXII

Preko obaveštajne službe saznali smo da partizani pripremaju uskoro napad na Idriju.

Njihovi poverenici navodno nagovaraju stanovništvo tog centra da se prilikom napada odupre i priključi partizanima.

Poverljiv obaveštajac javlja da se partizani, sakupljeni na području Opatje Selo — Hudi Log, navodno povlače u tamošnje kraške jame.

Reč je uglavnom o ljudima koji nisu iz tih krajeva. Seljaci im nisu naklonjeni jer traže kontribucije i hranu.

Ovi partizani su fizički veoma iscrpeni, gladni i demoralisani.

9. marta 1944 — XXII

Vesti o trojici legionara, zarobljenih kod Sv. Marka i navodno zatim obešenih, negiraju sledeće okolnosti:

Fašistički konzul, komandant 68. legije, primio je preko pošte tri svojeručno pisana pisma pomenute trojice legionara koji izjavljaju „da su se priključili partizanima radi otpora fašističkoj tiraniji. Istovremeno se nadaju da će njihovom primeru slediti i ostali drugovi.“

Iz sadržaja sva tri pisma se vidi da su bila diktirana legionarima pod pritiskom. Izražavanje i stil pokazuju da ih je pre diktirao Italijan negoli Slovenac. Zbog toga mislimo da su i ova pisma delo majora Verde, koji se zatim pobrinuo da ih pomoću nekog karabinjera ubaci u poštansko sanduče u Gorici.

Ovu sumnju potvrđuje činjenica da je jedan od tri legionara (Kogoj) dva dana ranije, kada je ostao sam na isturenom mestu, gde je član njegove patrole bio ranjen, dalje hrabro odbijao sve napade dok nije stiglo pojačanje koje je brojne napadače nateralo u bekstvo. Kogoj bi, da je imao nameru, već tada mogao da dezertira.

10. marta 1944 — XXII

U utorak 7. marta ujutro partizani su zarobili 15 ljudi koji su čistili sneg na putu između Idrije i Godoviča i rekvirirali svib 7 zaprežnih konja. Svih 15 zarobljenika su sledećeg dana pustili.

Grupa ustanika je noću oko 1.30 č napala pilanu Kročeti u Solkanu gde sada radi organizacija „Tot.“ Karabinjeri koji su odmah stigli na mesto uspeli su da odbiju napadače koji su posle pucnjave od dvadeset minuta nestali u tami.

Jaka partizanska grupa je juče oko 23 č napala stražarsko mesto u Rožnoj dolini. Legionari na stražarskem mestu su snažno reagovali i naterali napadače u bekstvo.

Posle napada stiglo je odeljenje nemačke policije koje je pretražilo okolni teren, ali bez pozitivnih rezultata.

11. marta 1944 — XXII

Gradiška — Partizanska grupa je juče u 21.30 č u kraju Gozdič ubila nemačkog vojnika, koji je čuvao tamošnje štale za konje.

Nemačke čete su još isto veče izvršile u toj zoni akciju čišćenja.

Naš obaveštajac javlja da se u Vrtovinu (Ajdoščina) okupilo 2000- ustanika. Skrivaju se u brojnim prostranim jamama, iskopanim za vreme prvog svetskog rata u podnožju brda.

Jedan drugi obaveštajac javlja da su partizanske snage napustile visoravan Bajnšice. Na mestu je ostalo samo nekoliko stražarskih i izviđačkih patrola čija se aktivnost uglavnom svodi na sakupljanje najnužnije hrane.

13. marta 1944 — XXII

Nekoliko partizana je juče posle podne u kući, u ul. Rabata u Gorici, pucalo na nekog Slovenca koji je napustio belogardiste i priključio se partizanima. Kasnije se navodno pokajao, pobeo od partizana i sklonio se u Gorici. Bio je teško ranjen. Odvezli su ga u bolnicu.

Juče posle podne i uveče dva nepoznata čoveka tražila su u kući skvadraste Mario De Kolea Eugeniju Lokardi i Pijetra De Anđelisa. Porodicama su se predstavili sa zatvorenim pismom, adresiranim na gore pomenute.

17. marta 1944 — XXII

Juče ujutro blizu Senožeča pucano je iz automatskog oružja na automobil inž. Lebera, nemačkog nadzornika idrijskog rudnika.

Inž. Leber i jedan drugi nemački inženjer, koji je seдео za volanom ubijeni su . . .

18. marta 1944 — XXII

Ujutro u 9.25 č vazdušni alarm u Gorici. Između 10 i 11 časova nekoliko formacija američkih bombardera letelo iznad grada.

Nemački lovački avioni napali su neprijatelja, oborili jedan četvoromotorac iznad Renča. Navodno je čitava posada ubijena.

Nešto posle 11 č na aerodrom u Mirenu spustila su se dva nemačka lovačka aviona da bi se snabdela potrebnim gorivom. To je prouzrokovalo neželjeni nesporazum. Brojni radnici organizacije „Tot“³ zaposleni na aerodromu, mislili su da je napad završen te su napustili skloništa i sakupili se na radnom mestu. U tom času jedna neprijateljska formacija, koja se iznenada pojavila, počela je da baca bombe na aerodrom.

Nastala je neopisiva panika. Neprijateljski avioni gađali su teškim bombama dilvene barake na aerodromu, kuće u Vrtojbi i u Mirenu i groblje u Gorici. Na aerodromu je priličan broj aviona bio jako oštećen. Posle prvih vesti bilo je ubi-

³ Organisation Todt je bila nemačka poluvojnička organizacija za izvođenje tehničkih radova.

jeno oko 40 osoba a ranjeno oko 100. Naročito su bih pogodeni tamošnji seljaci, žene i radnici organizacije „Tot“.

Prema neproverenim vestima partizani sa. navodno, malo pre dolaska ovih bombardera, pustili u vazduh vezan balon s nekog položaja iza brda Šober (Vrtojba).

Federalni sekretar je posetio pogođene krajeve i ranjenike, prevezene u ovdašnje bolnice.

Napad na Idriju, koji je trebalo da usledi u vremenu između 15. i 20. o. m. partizani su izveli 12. o. m. posle podne.

Jake partizanske snage su sa više strana napale Idriju teškim i lakim automatskim oružjem i minobacačima. Napad nije uspeo zbog žilave reakcije jedinica garnizona, koja je odmah usledila.

Oštećeno je više stambenih zgrada. Među stanovništvom nije bilo žrtava.

Iz poverljivog izvora saznajemo:

Za vreme akcije čišćenja, koju su izvele nemačke jedinice poslednjih dana na području Cerkna, ubijeno je oko 50 partizana a veći broj drugih je ranjen. Nemci su imali samo manje gubitke.⁴

19. marta 1944 — XXII

Noćas, u nepoznati čas, grupa od oko 500 partizana opkolila je stražu na aerodromu u Vrtojbi i zarobila čitavo italijansko odeljenje, dodeljeno tamošnjem nemačkom vazduhoplovstvu. Zarobili su ukupno 106 ljudi sa svom opremom i naoružanjem.

20. marta 1944 — XXII

Od jednog našeg obaveštajca primili smo sledeće podatke o partizanskoj organizaciji:

Rukovodioci italijanskih i slovenačkih partizana se često sastaju u osnovnoj školi i gostionici na putu Lokovec pri Čepovanu, gde primaju naređenja i izveštaje.

Komanda 16. udarne brigade, sastavljene u celini od Slovenaca, zadržava se u blizini Cerkna. Brigada ima 4 bataljona dislocirana u sledećim krajevima:

1 bat. između Cerkna i raskršća Zelin

1 bat. u Kopačnici

1 bat. između Žiri i Gorenje Vasi

1 bat. između Žiri i Idrije.

Oko 3000 partizana je od 26. februara koncentrisano na području Braniča — Svino — Sv. Martin.

⁴ Verovatno se odnosi na akciju koju su Nemci preduzeli 29. februara 1944 (vidi dok. br. 31 i 127).

Komanda partizanske brigade „Kartsna“* koja je do sada bila u Gabrijama" prebacila se u Šmarje.

27. marta 1944 — XXII

Naš obaveštajac javlja da se partizanski bataljon „Garibaldi“ koji je ranije bio u Brdima, prebacio u Dol — Otlica. To prebacivanje je navodno prouzrokovalo nedavno vazdušno bombardovanje od strane nemačke „Luftvaie.“

Bataljon „Macini“ ostao je u Brdima. Komanda se zadržava u Hlevniku kod Molinuta.

Isti obaveštajac javlja da Badoljove jedinice, koncentrisane u Breginju kod Kobarida, navodno pripremaju napad na Čedad i Krmin. Koliko ljudi broje ove jedinice nije poznato, sami tvrde da su dodeljeni jednoj „oklopnoj“ diviziji.

22. marta 1944 — XXII

Partizani su prošlu noć zarobili u Logu 17 sasvim izolovanih karabinijera. koji su nekoliko dana ranije stigli tamo da bi uspostavili karabinijersku stanicu. Partizani su akciju izveli noću. posle prethodnog prekidanja svih telefonskih veza sa Bovecem.⁷

25. marta 1944 — XXII

Ujutro u 8 č dva nepoznata biciklista dovezla su se do kuće na Pjacuti 6 u Gorici, gde stanuje skvadrist Pijetro Ue Anđelis (borac, pripadnik vojnih ardita koji je dobrovoljno čuvao prostorije naše federacije), gde su sišli i neko vreme čekali. Kada je nećaka pomenutog De Anđelisa napustila stan i otišla u obližnju trgovačku radnju po mleko i pri tome ostavila za sobom otvorena vrata, jedan od njih ušunjao se u stan, iznenadio De Anđelisa, koji je razgovarao sa svojom ženom, opalio na njega dva metka iz pištolja, koji su De Anđelisa pogodili u vrat. Ostao je na mestu mrtav.

Ubica je zatim pištoljem zapretio ženi ubijenog dok se nije bez smetnji povukao zajedno sa svojim pomoćnikom, koji je bio na straži u hodniku kuće.

Ovaj čin ostavio je dubok utisak na čitavo gradsko stanovništvo.

29. marta 1944 — XXII

Da bi oslabile stalan pritisak partizanskih snaga na Idriju, Vipavsku dolinu i Ajdovščinu, nemačke jedinice, koncentrisane na navedenim područjima, izvele su odlučnu akciju čišćenja.

* Verovatno se misli na krašku, tj. na 19 SNOU brigadu „Srečko Kosovel“.

^e Sada: Gaberje

⁷ Vidi dok. br. 120.

Nemačke kolone su posle prethodne intenzivne artiljerijske vatre oruđima manjeg i srednjeg kalibra napale energično snage brigade „Kartsna“ i odeljenja 16. udarne brigade u Trnovskom gozdu i u blizini Dol — Otlica.

Borbe su trajale od 21. do 28. o. m. Akcija je Nemcima u celini uspela. Partizani su imali ukupno 700 mrtvih, odnosno ranjenih. Zarobljeno je bilo oko 200 ljudi; među zarobljenima je i nekoliko političkih komesara iz Štajerske, koja je ranije pripadala bivšoj Jugoslaviji.⁸

Pripadnici svih partizanskih jedinica, angažovanih u nedavnim akcijama, jesu Slovenci s onu stranu granice, odn. Hrvati.

Druge manje nemačke kolone izvele su istovremeno akciju čišćenja u Brdima (u zoni Šmartno kod Kojskog) gde im je uspelo izbaciti iz borbe preko sto partizana.

30. marta 1944 — XXII

Brojna partizanska grupa je sinoć u 20 časova napala karabinijersku kasarnu u Medeji (12 km zapadno od Gorice). Upala je u nju i odnela dva mitraljeza, više automata i pušaka i vojnu odeću. Karabinijeri nisu pružali otpor. Pobočnik Đu zepe Ferari, komandant teritorijalne milicije u Medeji, čim je od jedne žene saznao da su partizani u selu, alarmirao je posadu i otišao zajedno sa potkonzulom, skvadrinom Berinijem, piema karabinijerskoj kasarni, odakle je dopirala neka galama. Kad su stigli u blizinu kasarne i primetili da se tamo okupilo nekoliko nepoznatih ljudi, Ferari je uzviknuo: „Ko je tamo?“, na šta je dobio odgovor: „Stoj!“ Oba legionara su se zatim bacila na zemlju i počela pucati iz pušaka i bacati ručne bombe. Banditi su reagovali rafalom iz mitraljeza koji je obojicu ranio. Pobočnika Ferarija je metak pogodio u levo bedro, a potkonzula Berinija mnogo teže — u trbuh. Bandita je bilo ukupno oko sto.

Položaj u Ajdovščini

Činovnik goričke sreske blagajne socijalnog osiguranja, koji je boravio nedelju dana službeno u Ajdovščini, opisuje život u tom kraju ovako:

Nemačke jedinice su, zbog pritiska partizanskih snaga, nedavno izvele široku akciju na Dol — Otlicu i nanele ustanicima teške gubitke.

Uprkos tome, partizanske grupe stalno, naročito noću, prilaze Ajdovščini, pucaju i pokušavaju da napadnu iznenada.

Nemci su naredili da se poseče sve drveće oko nasele u krugu od 300 m. U zamku u Ajdovščini su postavili lake to-

pove i minobacače. Prilikom i najmanjeg znaka za uzbunu ova artiljerija otvara vatru noću u pravcu odakle navodno preti opasnost.

Razni zaselci oko opštine i usamljene kuće su sravnjeni sa zemljom. Privredna delatnost je veoma ograničena i povremena.

Razumniji slovenački živalj osuđuje akcije partizana i vrlo teško podnosi šikaniranje s njihove strane, no ne usuđuje se da otvoreno saraduje s Nemcima iz straha od represalija.

31. marta 1944 — XXII

Sinoć u 21.30 č u Novom Gradu kod Zagrada (oko 17 km jugozapadno od Gorice), pojavio se neki nepoznati čovek na ulazu u tamošnju protivavionsku osmatračnicu. koju čuva 17 italijanskih vojnika, i zatražio da mu odmah otvore, jer navodno mora da uruči jedan ručni fonogram. Komandir odeljenja je međutim odmah, čim je ustanovio da su telefonske veze prekinute, zabranio da se ulaz otvori i rasporedio ljudstvo u odbrambeni položaj. Zatim je više partizana, naoružanih automatskim oružjem, opkolilo osmatračnicu i, pošto im prevara nije uspela, gađalo nekoliko minuta zgradu, a zatim su otišli preteći da će se za nekoliko dana opet vratiti u većem broju i zarobiti svu posadu osmatračnice.

Opšta situacija u pokrajini krajem meseca marta 1944 — XXII

Situacija se u toku tog meseca u suštini nije promenila.

Partizani i dalje izvode svoje terorističke poduhvate, čak i u samom gradu Gorici.

Nemačke snage izvele su sa uspehom više odlučnih akcija čišćenja u zoni Idrije i Vipavske doline.

Stigla je jedna nemačka alpska divizija koja će biti raspoređena na različitim područjima pokrajine.

Italijanski i slovenački komunisti sprovode intenzivnu propagandu. Ponovo su preplavili Goricu lecima i zastavicama sa crvenom zvezdom.

I pristalice bivšeg kralja Petra II razvijaju priličnu aktivnost. Ponovo su poslali u Goricu mnogobrojne propagandističke letke koji pozivaju slovenački narod da se zbije oko dinastije i Mihailovićeve vlade.

Italijansko stanovništvo je još uvek dezorijentisano. Šire se glasine da će Italija na kraju izgubiti tu teritoriju.

Nemačko precenjivanje belogardista i domobrana je italijanski narod još više demoralisalo. Još nikada se nije na ulicama Gorice, u trgovačkim radnjama i javnim lokalima toliko govorilo slovenački kao ovih poslednjih dana.

Aktivnost partije je bila nužno ograničena na propagandu radi odbrane italijanstva i na socijalno zbrinjavanje.

1. aprila 1944 — XXII

Jake partizanske snage, naoružane automatskim oružjem i ručnim bombama, sinoč između 11.30 i 12 č napale su stražarsko mesto u ulici Rafut. 2rtava nije bilo.

Nesuglasice između primorskih komunista

Takozvana brigada „Garibaldi“, koju su organizovali italijanski i slovenački komunisti, raspala se. Brigadom je već duže vremena komandovao neki Darko, a politički komesar je bio neki Dušan iz Kobarida. Naredili su im da se zajedno sa brigadom vrate u Hrvatsku. Pošto su to odbili, postali su za komuniste izdajnici. Bili su osuđeni na smrt i streljani. Brigada se zatim raspala, a njeno ljudstvo razišlo. Tako piše ljubljanski „Slovenec“ od 1. IV 1944 — XXII.

3. aprila 1944 — XXII

Na dan 2. aprila oko 21 č oko sto partizana upalo je u Gradišku, gde su zatim otvorili jaku vatru na zgradu ženske srednje škole, koju su Nemci pretvorili u magazin oružja. Vojne straže i pojačanja koji su im odmah poslali u pomoć naterali su napadače u bekstvo.

4. aprila 1944 — XXII

Nepoznati napadači su danas posle podne na putu između Ronka i Tržiča pucali na skvadristu Đovanija Trampusu, komandira čete železničke milicije. Ranjen je mecima u bedro i u donji deo tela. Odvezli su ga odmah u tržišku bolnicu gde su mu lekari izvadili metak koji mu se zario u bedro.

5. aprila 1944 — XXII

Trampusovo stanje je još uvek ozbiljno iako pokazuje znake malog poboljšanja.

1. aprila oko 23.45 č nepoznate osobe su između ulica F'aiti i Aprica, u Gorici, ispalile zelenu raketu a odmah zatim ispalile nekoliko rafala iz mitraljeza na stražu ispred ulaza u kasarnu nacionalne republikanske milicije u ul. F'aiti. Meci su oštetili električni vod i prekinuli struju u zgradi.

Patrola, koja je odmah poslata u izvidnicu u okolinu kasarne, nije primetila ništa neobično i brzo se vratila.

Juče između 10 i 10.30 č na putu između Anhova i Plava pucano je na teretna kola natovarena cementom. Kao što je poznato, partizani su zabranili izvoz cementa iz Anhova.

Ranjeni vozač je dovezao teretna kola do krajnje ivice puta uz brdo. Kada su zatim prošla dva autobusa fabrike Đanezini, koji održavaju putnički saobraćaj između Gorice i Tol-

mina. izvukli su teretnjak na put i odvezli ga. Uskoro zatim je stigao teretnjak s bersaljerima, koji su bez uspeha pretražili okolinu da bi ušli u trag napadačima.

Rano ujutro stigao je na glavnu žel. stanicu u Gorici teretni voz (ukupno je bilo oko 20 vagona) sa 700 italijanskih zarobljenika — iz okoline Rima — u većini pripadnika Badoljove vojske i nekih drugih ustaničkih formacija — poslatih na prinudni rad u Nemačku.

6. aprila 1944 — XXII

Od nekog navodno partizanskog obaveštajca saznali smo posredno da partizanska komanda namerava zarobiti posadu stražarskih mesta u ulicama Kazarosa i Ra'ut i na taj način pripremiti put ustaničkim formacijama prilikom napada na Goricu.

Akcije u cilju ometanja već se navodno sada izvode i to sa ljudstvom jednog partizanskog bataljona iz zone oko Stare gore. Nadiruće odeljenje navodno je već zaposelo brdašce iznad Rdeče hiše i Rožne doline i postavilo automatsko oružje na kućama u Rožnoj dolini i stražarama na istom putu.

Ljudi koji su naklonjeni partizanima šire sledeće vesti:

U zoni Šempas — črniče — Dornberk formiraju 3. bataljon brigade „Garibaldi“. Ustaničke snage dislocirane u predelu Gorice navodno broje oko 60.000 ljudi i imaju nameru da uskoro zaposednu Goricu, jer je njihova komanda donela odluku da partizanske snage moraju 1. maja maršovati kroz gradove.

Slovenačka brigada „Kosovel“, koja se kretala oko Šmarja, Gabrija, Braniče i Štjaka, prebacila se u Dol — Otlicu. Iste one osobe koje su nedavno mobilisale u zaselku Vrhpolje nekoliko novih boraca i odvele ih u zonu Šmarje — Štjak, ponovo su se sada pojavile u istom zaselku i odvele još tri druga borca u zonu Dol — Otlica. Sa njima su prošli kroz selo Zavetnik kod Senabora.

Slovenačka brigada „Ivan Gradnik“, koja se kretala u zoni Lokve, prebacila se u zonu Dol — Otlica, gde se navodno zadržava i brigada „Gregorčič“.

Neke partizanske grupe koje pripadaju pomenutim brigadama, koje su ostale u Podkraju, iznenadile su pre nekih pet dana nemačke jedinice: većem delu ustanika uspelo je da u maknu u tamošnje prostrane šume.

Iz poverljivog izvora saznajemo da banditi istrajno šire vesti, koje njihovi rukovodioci potvrđuju na agitacionim mitinzima, da će se uskoro na lađama bivše italijanske ratne mornarice iskrcati u zoni kod Gradeža anglo-američke i sovjetske jedinice.

7. aprila 1944 — XXII

U Zagrad je stigao bataljon takozvanih italijanskih domorodaca iz Pijemonta.

Reč je o bivšim ustanicima i raspršenima koji sada služe Nemcima, a istovremeno izjavljuju da neće da imaju ništa zajedničko sa fašistima i njihovom republikanskom vladom. Komandant bataljona je potpukovnik Davide Ferero. nosilac jedne zlatne i triju srebrnih medalja. Prema nekim vestima ranije je navodno bio narednik u francuskoj stranačkoj legiji.

8 aprila 1944 — XXII

Ajdovščina. — Ove noći su partizani gađali grad iz minobacača kal. 81, sa visova severno od mesta. Na Ajdovščinu je palo 7 mina koje su znatno oštetile nekoliko kuća. Žrtava nije bilo.

9. aprila 1944 — XXII

Skvadrista Đovani Trampus, mučki napadnut i ranjen u Tržiču, umro je juče u tamošnjoj bolnici. Njegova smrt izazvala je duboku žalost među svim fašistima Gorice. On je bio jedan od osnivača goričkog fašizma i još u ranijim borbama bio je ranjen za stvar fašizma.

12. aprila 1944 — XXII

Od 25 partizana ujutro u 8 časova napalo je štavilište govedih koža i creva u ulici Carso u Gorici. Oni su iznenadili 2 karabinjera koji su čuvali zgradu, brzo upali u prostorije, odakle su odneli 24 metarske cente industrijske soli, koju su natovarili na teretnjak na kojem su istovremeno odvezli oba karabinjera i četiri radnika.

13. aprila 1944 — XXII

Utvrđeno je da se Tito ovih dana nalazi na teritoriji Beneške Slovenije. To će potvrditi sumnju o skoroj ofanzivnoj akciji na Goricu.

Nemačke vlasti računaju da partizanske snage broje oko 15—20 hiljada naoružanih ljudi.

Ajdovščina. — Juče posle podne ustanici su ponovo gađali Ajdovščinu iz minobacača od 81 mm. Jedna mina je eksplodirala u blizini crkve. Nekoliko kuća bilo je oštećeno. Žrtava nije bilo.

Nemačke patrole i avioni nastojali su da utvrde taj vatreni položaj, ali u tome nisu imali uspeha.

15. aprila 1944 — XXII

Ove noći su partizanske snage, oko 800—1000 ljudi, koje su stigle iz Brda. napale malobrojne posade u Ločniku, Koprivi i

Moši. Nemačke snage su uz pomoć pojačanja poslatih iz Gorice rano ujutro prešle u protivnapad.

Odeljenje oklopnih kola, koje se iz Moše kretalo prema zaselku Blankis, naišlo je na miniran put. Jedna kola su odletela u vazduh. Ostala kola nastavila su put posle uklanjanja mina od strane specijalizovane tehničke čete.

Nemačke jedinice su u zoni Blankis zapalile i srušile sedam kuća.

Uprkos svemu, partizanima je uspelo da sa manjim snagama prikriju povlačenje glavnine i da se udalje ispred nemačkih jedinica koje su odlučno napadale.

Ustanici su u blizini žel. stanice u Moši noću, u tami, minirali deo koloseka. Mine su uklonjene jutros malo pre dolaska voza iz Vidma u Goricu.

Nemačke snage su-na području Cola izvele odlučnu akciju protiv partizanskih bandi koje su imale 420 mrtvih. Zarobile su više stotina ljudi, zaplenile 26 teških mitraljeza i 6 minobacača kal. 81 m.